

Yhteiskuntavastuun
raportti **2005**

Sisällysluettelo

Raportin sisällön esittely	3	Jätehuolto ja kierrätys	39
Pääjohtajan katsaus	4	Kehitys tuotekaupassa	40
Perustietoja Kesko-konsernista	5	K-ympäristökaupat	43
Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut 2003–2005	6	Toimistotyön ympäristöohjelmat	43
Yhteiskuntavastuun visio	8	Sidosryhmäyhteistyö ja -viestintä	44
Sidosryhmäanalyysi	10	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	45
Yhteiskuntavastuun periaatteet ja johtamisjärjestelmät	14	Sosiaaliset tulokset	46
Arvot	14	Työsuhteet, vaihtuvuus	47
Henkilöstön eettiset periaatteet	14	Keski-ikä ja työsuhteen pituus	48
Päämäärät	14	Keskon kiinnostavuus työpaikkana	48
Strategia	15	Johtamisen laatu	48
Toimintaperiaatteet	15	Terveys ja turvallisuus	50
Hallintoperiaatteet ja organisaatio	15	Työterveyshuolto	52
Johtamisjärjestelmät	16	Palkat ja muut edut	52
Raportointi	16	Eläkkeet	53
Tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmä	17	Tasa-arvo	54
Taloudellisen vastuun tulokset	18	Koulutus	54
Talouden kehitys omistajien kannalta	19	Toiminta työnantajajärjestöissä	55
Investoinnit ja kauppaverkosto	21	Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa	55
Työpaikkojen kehitys	22	Tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonta	56
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	22	Sosiaalisten riskien hallintaa	57
Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	23	Ostotoiminnan periaatteet ja työkalut	57
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	23	Valvonta käytännössä	57
Taloudellisen hyödyn jakautuminen	25	BSCI-auditoinnit vuonna 2005	58
Taloudellinen tukeminen	27	Suomen tuontikaupan yhteistyö	60
Ympäristötulokset	30	Reilun kaupan tuotteet	60
Ympäristöjärjestelmä	31	UNICEF-projekti loppuunviety	61
Kiinteistötoiminnot	32	Muita vastuullisuuden osa-alueita	62
Rakennuttaminen ja ylläpito	32	Tuoteturvallisuus	62
Rakenteellinen turvallisuus	32	Riskienhallinta ja yritysturvallisuus	62
Kiinteistöjen PromisE-luokitus	32	Markkinointi- ja kilpailusäädökset	63
Maankäytön ympäristöriskit	33	Yksityisydensuoja	64
Energian ja veden kulutuksen seuranta	33	Suhteet politiikkaan	65
Energian ja veden kulutus	34	Suhtautuminen lahjontaan	65
Energian ympäristöprofiili	34	Raportin vertailu GRI-suositukseen	66
Kuljetukset	37	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	69
Kuljetusten päästöt	38	Varmennuslausunto	70
Konsernin hiilidioksidipäästöt	39	Termien selitykset	71
Materiaalien käyttö	39		

Kesko on Global Reporting Initiative'n (GRI) rekisteröity yhteisöjäsen.
Tuemme GRI:n työtä sen kehittäessä maailmanlaajuisesti hyväksyttyä kestävä
kehityksen raportointisuositusta yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Raportin sisällön esittely

Keskon kuudes yhteiskuntavastuun raportti noudattaa aikaisempien vuosien tapaan Global Reporting Initiativen (GRI) laatimaa kestävän kehityksen raportointisuositusta. Koska suositus on pysynyt ennallaan, raportin sisältörakenteeseen ei ole tehty olennaisia muutoksia. Tekstissä ei täysin noudateta GRI-jäsentelyn mukaista esitysjärjestystä eikä otsikointia. Poikkeamat GRI:n suosituksesta ja puutteet sen perustunnuslukujen (Core Indicators) esittämisessä selvitetään raportin lopussa julkaistavassa vertailussa. Kesko ei ota GRI:n ohjeiden mukaista kantaa siihen, onko raportti GRI-suosituksen mukainen. Keskon mielestä tällaisen kannan voisi ottaa vain puolueeton, GRI:n hyväksymä ja ohjeistama varmentaja.

GRI:n perusvaatimukset

Raportin alussa esitellään perustiedot Keskon ja kerrotaan Keskon johdon näkemys kuluneen vuoden keskeisistä saavutuksista ja kehittämiskohteista. Sen jälkeen esitellään Keskon yhteiskuntavastuun päämäärät ja visio, sidosryhmäanalyysi sekä yhteiskuntavastuuta ohjaavat arvot, strategia, periaatteet ja johtamisjärjestelmät. Raportin pääpaino on taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvuissa, joiden kattavuutta on edelleen pystytty hieman laajentamaan. GRI:n 50 perustunnusluvusta raportissa on mukana 42, ja lisätunnuslukuja on 9. Keskeisistä tunnusluvuista on laadittu yhteenvetotaulukko (katso sivut 6-7). Lopuksi kuvataan muita vastuullisuuden osa-alueita kuten toimenpiteitä tuoteturvallisuuden ja yksityisyydensuojan hyväksi. Mukana on myös tärkeimpien termien selitykset ja luettelo keskeisistä yhteishenkilöistä.

Ulkomaiset toiminnot osaksi mukana

Ensimmäiset yhteiskuntavastuun tunnusluvut konsernin ulkomaisista tytäryhtiöistä saatiin vuodelta 2002. Taloudellisen ja sosiaalisen vastuun osalta tämä tilastointi on tässä raportissa jo varsin kattavaa. Ympäristöjärjestelmien käyttöönotto on ulkomaisissa yhtiöissä vielä kesken. Lähes kaikista yhtiöistä on kuitenkin jo saatu jätehuolto-, kuljetus- ja energiankulutustilastoja, joiden pohjalta myös päästö-

laskelmia on voitu tehdä aikaisempaa kattavammin. Vielä puuttuvat tiedot arvioidaan saatavan mukaan vuosina 2006-2007. Yhteistoimintayrityksen Rimi Baltic AB:n tietoja raportoidaan taloudellisen vastuun ja henkilöstömäärien yms. osalta Keskon omistussuuden mukaisesti, muilta osin tunnusluvut koskevat koko yritystä. Kotimaassa ympäristötiedot puuttuvat vuonna 2005 ostetusta Indoor Groupista.

Myös K-kauppiasta tietoja

Kesko toimii tiiviissä, ketjusopimuksiin perustuvassa yhteistyössä K-kauppiaiden kanssa. Raportissa esitetään myös K-kauppoja koskevia tietoja silloin, kun ne olennaisesti liittyvät Keskon raportointiin ja täydentävät kokonaiskuvaa Keskon ja K-kauppiaiden suhteista yhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin.

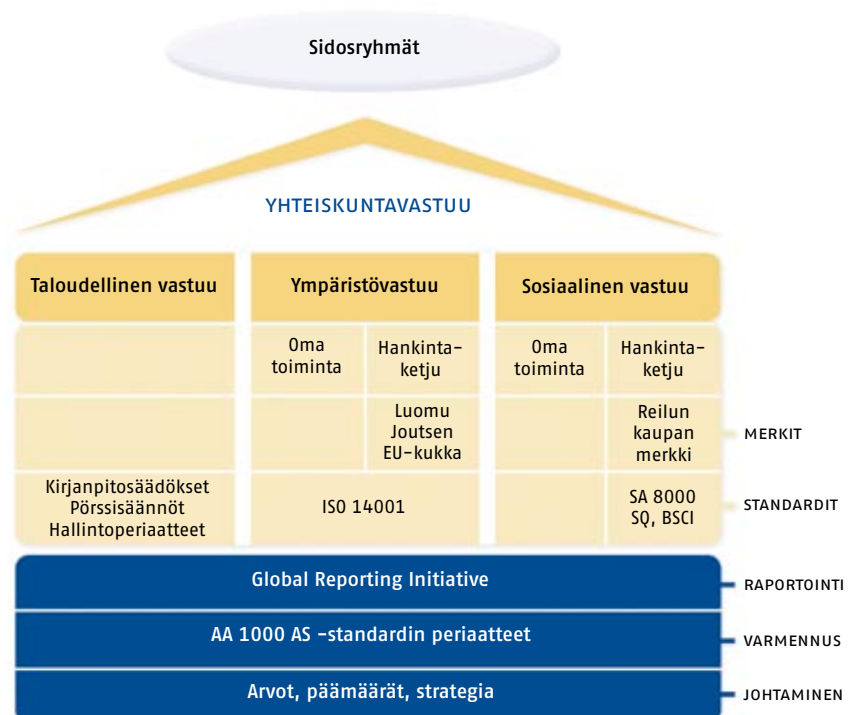
Sekä painettu että Internet-raportti varmennettu

Painetusta raportista on laadittu Keskon Internet-sivuille sähköinen versio, joka

sisältää joillakin osa-alueilla painotuotetta täydentävää tietoa. Tällaisesta lisätiedosta on maininta painetun raportin vastaavassa kohdassa. Kunkin vuoden sähköinen raportti tallennetaan Internet-sivuille varmennetussa, julkaisuuhkeen mukaisessa muodossaan. Tekstiä ei jälkikäteen päivitetä, vaan mahdollisia muutoksia edellisen vuoden tietoihin esitetään seuraavan vuoden raportissa.

Sekä painetun että sähköisen raportin molempien kieliversioiden (suomi ja englanti) asianmukaisuus on vuodesta 2002 alkaen varmennettu. Varmennustyön on tehnyt Keskon tilintarkastusyhtiön PricewaterhouseCoopers Oy:n Sustainable Business Solutions -yksikkö. Varmennuslausunto on julkaistu raportin lopussa.

Raportti kertoo vuoden 2005 tuloksista. Joitakin tietoja on tammi-maaliskuulta 2006. Edellinen, vuoden 2004 raportti julkaistiin toukokuussa 2005. Tätä seuraava, vuoden 2006 raportti julkaistaan keväällä 2007.

Pääjohtajan katsaus

Kesko vahvisti vuonna 2005 asemaansa pörssiyritysten vastuullisuusvertailuissa. Dow Jones ja Ethibel nimesivät Keskon kestävän kehityksen alalla maailman parhaaksi vähittäiskaupan yritykseksi ja Innovest Ruokakeskon maailman parhaaksi ruokakaupan yritykseksi. Kun Innovest oli jo aiemmin sijoittanut Keskon myös World Economic Forumin julkaisemalle ”The Global 100 Most Sustainable Corporations” -listalle, meillä on syytä olla ylpeitä kansainvälisillä osakemarkkinoilla saamastamme arvostuksesta.

Maailman johtavat eläkerahastot julkaisivat keväällä 2006 yhteiset ”Vastuullisen sijoittamisen periaatteet”. Aikanaan näemme, miten nuo periaatteet vaikuttavat eläkerahastojen ja vastaavien sijoittajien osakesalkkuihin, ja miten kestävän kehityksen indeksejä päätöksissä hyödynnetään. Arvelen, että yritysten vastuullisuudesta tarvitaan tietoa ja luotettavien indeksien vaikutus sijoituksiin kasvaa. Keskolle on tärkeää säilyttää edelläkävijän maineensa ja asemansa indekseissä.

Vertailuista saamme aineistoa vahvuksiemme ja heikkouksiemme analysointiin. Vaikka suoritusasteemme on kokonaisuutena hyvä, parantamisen varauksin on. Tavoitteemme eivät ole vielä koskennut selkeästi mitattavassa muodossa, emme rohkene arvioida vastuullisuutemme kytkentöjä taloudelliseen tulokseen, emmekä ole riittävästi edistyneet ulkomaisissa yhtiöissämme, joita on vuoden mittaan hankittu lisää.

Konsernimme laajentuessa ja kansainvälistyessä johtamismallien, mittareiden ja raportointijärjestelmien merkitys toiminnan ohjaamisessa korostuu. Olemme vastikään perustaneet yhteiskuntavastuun ohjausryhmän, jonka tehtävänä on jatkuvasti määrittää vastuullisuutemme ulottuvuudet ja tulostavoitteet - ”johdon tahtotila” - sekä varmistaa linjaorganisaation sitoutuminen. Olemme käynnistäneet kolmivuotisen kehitysohjelman sekä ottaneet käyttöön verkkopohjaisen yhteiskuntavastuuraportoinnin tietojärjestelmän, jolla varmistamme tulostemme luotettavuutta. Uskon, että näillä toimenpiteillä saamme aikaan tasavahvaa laatua konsernin kaikissa osissa.

Ammattilaispiireissä vastuullisuutemme on tunnettua ja tunnustettua, mutta K-kaupan asiakkaat tietävät siitä vielä kovin vähän. Asiakkaitten kiinnostus kulutuksen ympäristö- ja sosiaalisiin vaikutuksiin ja halu toimia itse vastuullisesti kasvaa koko ajan. Meidän on markkinointiviestinnässämme ja jokapäiväisessä asiakaspalvelussamme pystyttävä tarjoamaan heille käytännön arkeen sopivaa

tietoa ja ratkaisuja, jotka edistävät heidän pyrkimyksiään. Toivon, että tänä vuonna kehitymme erityisesti tällä alueella.

MATTI HALMESMÄKI
pääjohtaja
Kesko Oyj

Kehitysjohtaja Jouko Kuisma (keskellä) esittelee Keskon listauksia kestävän kehityksen indekseissä varatoimitusjohtaja Juhani Järvelle (vasemmalla) ja pääjohtaja Matti Halmesmälle.

Perustietoja Kesko-konsernista

Kesko yrityksenä

Kesko on Itämeren alueen monipuolisin kaupan alan palveluyritys, joka Suomen lisäksi toimii Ruotsissa, Norjassa, kaikissa Baltian maissa ja Luoteis-Venäjällä. Tytäryhtiö Kaukomarkkinat Oy toimii em. maiden lisäksi mm. Tanskassa, Saksassa, Puolassa, Kiinassa ja Vietnamin.

Konsernin toimialayhtiöt Ruokakesko Oy, Rautakesko Oy, Maatalouskesko Oy ja Keswell Oy vastaavat omien toimialojensa kauppapaikoista, tavarahankinnasta, logistiikasta, kauppakonsepteista ja ketjuyhteistyöstä K-kauppioiden kanssa. Keskolla on myös omia vähittäiskauppoja - katso www.kesko.fi (Kuluttajat). Ruokakesko omistaa ruotsalaisen ICA AB:n kanssa puoliksi Rimi Baltic AB:n, joka harjoittaa ruokakauppaa kaikissa Baltian maissa. Tytäryhtiö VV-Auto Oy toimii autojen maahantuojana sekä pääkaupunkiseudulla ja Turussa myös jälleenmyyjänä.

Konsernin liikevaihdosta, joka vuonna 2005 oli 8,3 miljardia euroa, 46 % tuli ruokakaupasta. Ulkomaisten toimintojen osuus oli 20,0 % (14,6 % vuonna 2003).

Suomessa Kesko toimii tiiviissä ketjuyhteistyössä K-kauppioiden kanssa, joita oli vuoden 2005 lopussa 1 290. Lisäksi Keskolla oli noin 250 muuta kauppiasyhteistyökumppania Asko-, Sotka-, Tähti-Optikko-, Byggmakker- ja Senukai-ketjuissa. K-ryhmän vähittäiskauppoja oli Suomessa 1 789 ja muissa maissa 369, ja niiden myynti oli yhteensä 9,5 miljardia euroa (8,4 miljardia euroa vuonna 2004), josta ulkomailla 1,8 miljardia euroa.

Keskon omistajat

Kesko Oyj on pörssiyhtiö, jolla oli vuoden 2005 lopussa 29 339 omistajaa. A-osakkeiden osuus koko osakekannasta oli 32,9 % ja äänimäärästä 83,1 %, B-osakkeiden vastaavasti 67,1 % ja 16,9 %. Äänimäärän perusteella laskettuna 20 suurimman omistajan osuus oli äänimäärästä 35,8 % ja osakemäärästä 20,9 %. Ulkomaisten omistajien osuus nousi vuoden aikana 23,2 %:sta 27,0 %:iin, jonka tuottama äänimäärä oli 7,1 % koko äänimäärästä.

A-osakkeiden markkina-arvo oli vuoden 2005 lopussa 770 miljoonaa euroa ja B-osakkeiden 1 550 miljoonaa euroa, eli koko yhtiön markkina-arvo oli yhteensä

2 320 miljoonaa euroa, jossa oli kasvua vuoden aikana 605 miljoonaa euroa.

Henkilökunta

Konsernin henkilökuntamäärä oli vuonna 2005 keskimäärin kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna 21 603 henkeä. Yhteisyritys Rimi Baltic AB:stä on mukaan laskettu puolet. Lisäystä edelliseen vuoteen oli Suomessa 945 henkeä ja Suomen ulkopuolella 3 130 henkeä. Vuoden lopussa työsuhhteita oli 26 978 (22 146), joista Suomessa 14 707 (13 602) ja Suomen ulkopuolella 12 271 (8 544). Koko henkilökuntamäärästä työskenteli vähittäiskaupassa noin kolme neljäsosaa.

Kiinteistöt

Kesko-konsernin hallinnoimien kiinteistöjen ja osakehuoneistojen yhteinen huoneistoala oli vuoden 2005 lopussa 3 438 000 m² eli 14 % enemmän kuin vuotta aiemmin. Luvut eivät sisällä Rimi Baltic AB:tä. Keskon omistuksessa oli Suomessa 948 000 m² ja muissa maissa 163 000 m². Varasto- ja toimistotilojen osuus on tästä runsas neljäsos, loput ovat myymälätilaa. Vuokrattuja tiloja - pääasiassa myymälöitä - oli Suomessa 1 845 000 m² ja muissa maissa 482 000 m². Valtaosa Suomessa omistetuista ja vuokratuista myymälätiloista on edelleen vuokrattu K-kauppiaille.

Tavaran- ja palveluntoimittajat

Kesko osti vuoden 2005 aikana tavaroita ja palveluja yhteensä noin 7,1 miljardilla eurolla.

Aktiivisia tavarantoimittajia oli noin 25 000. Näistä Suomessa toimivia yrityksiä on noin 11 000, joiden osuus koko konsernin ostoista oli 66 %, ja konsernin muissa toimintamaissa toimivia yrityksiä vajaa 8 000. Tärkeimmät tuontimaat Suomeen olivat Saksa, Ruotsi, Kiina, Italia, Ranska ja Hollanti.

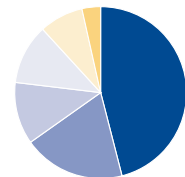
Kesko kuuluu seuraaviin kansainvälisiin ostopöytäryhmiin: Associated Marketing Services AMS (päivittäistavara), EuroMat (rakennus- ja sisustustarvikkeet), Intersport International (urheiluvälineet), EP:International (kodin elektroniikka) ja Agentrics LLC (entinen World Wide Retail Exchange, yritysten välinen internet-kauppapaikka).

Asiakkaat

Kauppiaat ostivat Keskon myynnistä 40 %. K-kauppioiden ostokeskitysaste Keskkoon oli keskimäärin 88,0 % (87,8 % vuonna 2004) ja päivittäistavara-kaupassa 90,4 % (90,0 %).

Tukkuasiakkaiden - hotelleja, ravintoloita, suurkeittäjiä, huoltoasemia, kioskeja, rakennusliikkeitä jne. - osuus Keskon myynnistä oli 29 %. Suoran kuluttajamyyntin osuus omien vähittäiskauppojen kautta oli 31 %.

Keskon liikevaihdon jakauma 2005

- Ruokakesko 46,0 %
- Rautakesko 19,2 %
- Keswell 11,7 %
- Maatalouskesko 11,3 %
- VV-Auto 8,3 %
- Kaukomarkkinat 3,5 %

Keskon markkina-alue

1. Suomi, 2. Ruotsi, 3. Norja, 4. Baltia, 5. Venäjä, Pietarin alue

Kesko-konsernin yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut 2003-2005

Taloudellisen vastuun mittarit

	2003	2004	2005
	FAS	IFRS	IFRS
Liikevaihto, milj. €	7 070	7 517	8 322
Voitto ennen veroja, milj. €	162	241	239
Sijoitetun pääoman tuotto, %	10,9	14,3	12,5
Maksetut osingot, milj. €	91	274	95
Investoinnit, milj. €	259	192	454
Omavaraisuusaste, %	51,7	44,2	42,3
Maksetut palkat, milj. €	316	353	419
Tuloverot, milj. €	58	47	49
Henkilökunnan määrä, keskimäärin	15 219	17 528	21 603
Ostot toimittajilta, milj. €	6 258	6 514	7 103
Yleishyödyllisten yms. yhteisöjen tukeminen, milj. €	2,4	2,4	2,2

Ympäristövastuun mittarit

Kiinteistöjen sähköenergian kulutus, GWh ¹⁾	730	719	889
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus, GWh ¹⁾	337	296	299
Kiinteistöjen veden kulutus, 1000 m ³ ²⁾	713	669	650
Käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöt			
ilmaston muutos, tn CO ₂ -ekv ¹⁾	262 949	263 117	272 707
happamoituminen, tn SO ₂ -ekv ¹⁾	1 050	824	1 000
Jakelukuljetukset			
kuormia ³⁾	117 782	109 278	117 571
kilometrejä, 1000 km ⁴⁾	19 700	20 126	14 100
tonneja ³⁾	609 000	576 000	722 784
hiilidioksidipäästöt, tn	22 943	23 438	23 778
Materiaalien käyttö/jätteet, tn			
Suomeen maahantuotujen pakkausten materiaali	31 392	33 448	29 331
jakeluvaretojen jätteet Suomessa	9 573	9 647	8 916
joista hyötykäyttöön, % ⁵⁾	89,8	89,4	89,8
jakeluvaretojen jätteet ulkomaisissa yhtiöissä	*)	*)	18 358
ostosähkön tuotannon radioaktiivinen jäte ⁶⁾	0,96	0,54	0,79

¹⁾ kaikissa ulkomaisissa kiinteistöissä (ml. Rimi Baltic) ei ole voitu erottaa sähkön ja lämmön kulutusta, jolloin kaukolämpö ja oman lämmön tuotanto on kirjattu lämpöön ja kaikki muu sähköön.

²⁾ kaikista ulkomaisista kiinteistöistä ei ole veden kulutustietoja

³⁾ kuorma- ja tonnitilastoja ei ole ulkomaisista eikä Suomessa ulkoistetuista kuljetuksista

⁴⁾ Suomessa ulkoistetuista ns. lavakuljetuksista ei ole km-tietoja eikä myöskään Rimi Balticista ja Norgrosista, joissa kuljetusten päästöt on laskettu polttoaineenkulutuksesta

⁵⁾ biojäte laskettu mukaan hyötykäyttöön

⁶⁾ Suomessa käytetty ydinpolttoaineen määrä, muualla radioaktiivisen jätteen määrä

*) tietoa ei ole kerätty tai se on epätarkkaa

Sosiaalisen vastuun mittarit

	2003	2004	2005
Työtyytyväisyys Suomessa, skaala 1-5			
oma työ	3,71	3,79	3,82
esimiestoiminta	3,79	3,80	3,84
yksikön toiminta	3,76	3,76	3,78
Keskon toiminta	3,70	3,68	3,64
Työntekijöiden vaihtuvuus ¹⁾			
uusia	6 650	7 247	8 568
lähteneitä	5 162	5 943	7 055
eläkkeelle siirtyneitä	151	169	177
Työntekijöiden keski-ikä			
Suomessa	35,0	*)	35,0
ulkomaisissa toimipaikoissa ¹⁾	33,0	*)	31,0
Työsuhteen keskipituus Suomessa, vuotta	9,0	9,0	9,0
Sairauspoissaolot, työpäiviä/henkilö			
Suomessa	8,4	9,9	9,7
ulkomaisissa toimipaikoissa ¹⁾	10,9	10,5	8,0
Terveystieteiden käyttöön käytetyt varat/henkilö, % ²⁾	359	402	427
Keskimmääinen vuosiansio/henkilö, €			
Suomessa	29 155	29 411	28 944
ulkomaisissa toimipaikoissa	8 211	8 102	9 081
Koulutuspäiviä/henkilö			
Suomessa	1,6	1,2	1,8
ulkomaisissa toimipaikoissa ¹⁾	1,5	2,9	1,0
Sijoitus koulutukseen/henkilö, € ²⁾	453	448	370
Ostojen sosiaalinen laadunvalvonta ²⁾			
kehitysmaiden tavarantoimittajia tilastoinnin piirissä	247	300	350
ko. yritysten yhteinen työntekijämäärä	263 000	280 000**)	300 000**)
SA 8000 -sertifioituja yrityksiä	19	24	24
sertifioitujen yritysten työntekijämäärä	47 000	54 000	54 000
tavarantoimittajia BSCI-auditointiprosessissa	-	31	42

¹⁾ Rimi Balticin tiedot puuttuvat

²⁾ tiedot vain Suomesta

*) tietoa ei ole kerätty tai se on epätarkkaa

**) tilastointi siirtynyt BSCI:n yhteiseen tietokantaan, josta ei vielä mahdollista eritellä Keskon tavarantoimittajien työntekijämäärää

Yhteiskuntavastuun visio

Keskossa yhteiskuntavastuu on arvoihin, päämääriin ja strategiaan pohjautuvaa omaehtoista, mitattavaa työtä, jolla suori- tuskykyä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun alueella kehitetään keskeisten sidosryhmien odotusten mukaisesti. Vaikka yhteiskuntavastuu-käsite on yleisesti käytössä, sen sisältö ei ole kaikissa yhteyksissä riittävän selkeä. Keskossa puhutaankin mieluummin vastuullisesta yritystoiminnasta tai vastuusta sidosryhmille.

Vielä 1990-luvun lopulla vastuuta arvi- oitiin maineriskien hallinnan ja sen myö- tä myönteisen yrityskuvan varmistami- sen kannalta. Kokemusten karttuessa vastuullisuus on muodostunut olennai-

seksi osaksi jokapäiväistä työtä ja johta- mista. Vastuullisuuden tuloksia tulee mi- tata ja niiden kehittymiselle tulee asettaa tavoitteita jatkuvan parantamisen var- mistamiseksi. Tarkentunut mittaaminen auttaa myös järjeistämään toimintata- poja ja alentamaan kustannuksia erityi- sesti ympäristö- ja sosiaalisen vastuun alueella.

Tulosten läpinäkyvä julkinen rapor- tointi on tärkeää erityisesti suurille, kan- sainvälistä kauppaa tekeville pörssiyrityksille. Globalisaatiokehitys on saanut monet sidosryhmät entistä tiiviimmin tarkkailemaan yritysten vastuullisuutta. Jos yritysten koetaan hankkivan voiton- sa vastuuttomin keinoin, sidosryhmät

vaativat yhteiskunnalta tiukempaa sääte- lyä tai painostavat yrityksiä haluamiinsa parannuksiin omilla voimakeinoillaan. Vapaaehtoinen, proaktiivinen etenemi- nen ja vähimmäisnormien ylittäminen antaa edelläkävijäyrityksille mahdolli- suuden välttää tällaisia konflikteja ja sa- malla saada etumatkaa hitaasti reagoi- viin, reaktiivisiin yrityksiin, jotka odotta- vat, että lainsäätjä määrää tahdin.

Vastuullisuuden motiivit

Vastuullinen toiminta on Keskolla tär- keää useasta eri syystä:

- sidosryhmät haluavat arvioida yrityk- sen toimintaa muillakin kuin taloudel- lisilla mittareilla
- vastuullisuus on osa kilpailukykyä, sil- lä käydään kilpailua sijoittajista, hen- kilökunnasta ja asiakkaista
- vastuullisuus on parempaa johtamista, jolla tähdätään hyvään työyhteisöön ja jossa ympäristötehokkuus tukee kus- tannustehokkuutta
- hyvät ympäristö- ja sosiaalisen vas- tuun tulokset parantavat taloudellista tulosta
- hyvä taloudellinen tulos antaa mahdol- lisuusia kehittää ympäristö- ja sosi- aalista vastuuta
- vastuullisuus on maineriskien hallin- taa, jolla turvataan myynnin, kannat- tavuuden ja osakkeen arvon vakaata kehitystä
- vastuullisuus parantaa yrityskuvaa, jos yritystä pidetään edelläkävijänä
- edelläkävijäisyys yhteiskuntavastuun alueella tuo mahdollisuuksia vaikut- taa alan kansalliseen ja kansainväli- seen kehittämiseen.

Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä tekijöistä

Keskon yhteiskuntavastuutyön perustana ovat konsernin arvot ja yhteiskuntavas- tuun visio. Konsernijohtoryhmä käsitte- lee visiota noin kahden vuoden välein. Allaoleva visio, joka on laadittu Suomen markkinoiden näkökulmasta, on hyväk- sytty maaliskuussa 2005.

Yleistä

Globalisaation vaikutus yritysten toimin- taympäristöön kansainvälisessä kaupas-

sa ja ulkomaisissa investoinneissa kasvaa edelleen. Kansainvälisten järjestöjen - niin valtioiden välisten kuin yrityksiä, ammattiyhdistysliikettä ja kansalaistoimintaa edustavien - merkitys elinkeinoelämän ohjailussa korostuu. Monet tahot kannattavat pakottavia säännöksiä, mutta niitä koskeva päätöksenteko on kansainvälisillä foorumeilla hidasta ja vaikeaa. Normeja on ennestäänkin runsaasti, mutta niiden soveltaminen kansalliseen lainsäädäntöön ja noudattamisen valvonta on erityisesti kehitysmaissa puutteellista. Edelläkävijäyritykset johtavat kehitystä omilla vapaaehtoisilla toimenpiteillään, suositukset ja lainsäädäntö seuraavat perässä. Kesko kuuluu edelläkävijöihin, eikä näköpiirissä ole sellaisia uusia normeja, joilla olisi olennaista vaikutusta Keskon yhteiskuntavastuutyöhön.

Omistajat/sijoittajat

Keskon valtteja ovat tasaisesti kasvava liikevoitto ja hyvä osingonmaksukyky. Hyvän tuloksen saavuttaminen vastuullisin keinoin on entistä tärkeämpää sekä sijoittajille että muille sidosryhmille. Kesko tavoittelee listausta merkittävässä kehityksen indekseissä, jotka ovat tärkeitä puolueettomia todistuksia vastuullisesta tuloksenteosta. Listaukset luovat vanhoille omistajille turvallisuudentunnetta ja helpottavat vastuullisuutta arvostavien sijoittajien päätöksentekoa. Erityisesti suurten institutionaalisten sijoittajien piirissä Keskon kiinnostavuus sijoituskohteena kasvaa. Vastuullisuusmittareita painottavien sijoittajien määrä on kuitenkin edelleen vähäinen. Vastuullisuuden vaikutuksia on vaikea erottaa osakkeen arvon kehityksessä muista tekijöistä, huonojen suoritusten vaikutus negatiiviseen suuntaan näkyy selkeämmin.

Henkilökunta

Ulkomaisten toimintojen osuus Kesko-konsernin liikevaihdosta kasvaa edelleen. Suomessa henkilökunnan määrä lisääntyy lähinnä yrityshankintojen myötä, ja kilpailu uusista työntekijöistä kiristyy merkittävästi suurten ikäluokkien siirtäessä eläkkeelle. Kilpailussa menestyvät yritykset, joissa työtyytyväisyys on hyvä

ja jotka tarjoavat monipuolisia työtehtäviä ja uralla etenemisen mahdollisuuksia. Myös arvot ja vastuullisuuden näytöt kiinnostavat - nuoret työnhakijat suosivat hyvämaineisia yrityksiä. Keskon maine vastuullisena yrityksenä helpottaa rekrytointia niin Suomessa kuin sen lähi-alueilla. Uhkaava työvoimapula vaatii kasvavaa panostusta myös ikääntyviin työntekijöihin, joiden jaksamispainetta on edelleen helpotettava. Työterveyshuollossa on painotettava ennaltaehkäisyä, tavoitteena vähentää työkyvyttömyyseläkkeiden määrää ja nostaa keskimääräistä eläkeikää.

Tavaran- ja palveluntoimittajat

Monimuotoinen verkostoituminen niin tavaran- ja palveluntoimittajien kuin K-kauppioiden kanssa edellyttää kaikilta osapuolilta yhteisten arvojen ja päämäärien hyväksymistä. Keskon vastuullisuudelle on tärkeää, että liikepaikkarakentamisessa, kiinteistönhoidossa, tavarahankinnassa, jakelussa ja vähittäiskauppa-toiminnoissa noudatetaan Keskon arvoja ja periaatteita, tavoitteena, että vastuullisuus näkyy viime kädessä vahvasti K-ryhmän kuluttajabrändeissä. Se edellyttää tarkkaa kumppanien valintaa, selkeitä periaatteita, ohjeistusta ja seurantaa kaikille tuote- ja palveluketjussa mukanaolville osapuolille.

Kuluttajat

Kuluttajien kiinnostus yritysten vastuunkantoon jatkaa kasvuaan, vaikka ostopäätöksiä ohjaa edelleen vahvasti hinta. Vastuuseen liitetään laadukkaat tuotteet, palvelujen säilyttäminen, henkilökunnasta huolehtiminen, ympäristönsuojelu, tasa-arvon edistäminen ja tuotteiden valmistuksessa toimivien työntekijöiden työolojen parantaminen. Tavara- ja palvelutarjonnan kasvaessa kuluttajilla on enemmän vaihtoehtoja ja valtaa vaikuttaa kaupan rakenteeseen ja tavaratarjontaan. Valtaa käytetään useammin selvistä epäonnistumisista rankaisemiseen kuin hyvien suoritusten palkitsemiseen.

Keskolla on merkittävä vaikutus perheiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun. Kauppa- ja jakeluverkko on pystyttävä pitämään asiakkaiden kannalta oikein mi-

toitettuna ja taloudellisesti tehokkaana. Kauppapaikkojen, liiketoimintamallien ja kilpailukykyä tukevien palvelujen on tuotava K-kauppiaille edullisten tavarasto-ohessa sellaista lisäarvoa, joka auttaa kauppiaita erottumaan kilpailijoistaan ja toimimaan tuloksellisesti. Turvallisuus, luotettavuus ja eettisyys nousevat viestinnässä ja markkinoinnissa vähitellen hintakuvan rinnalle. Tutkijat, kansalaisjärjestöt ja tiedotusvälineet paneutuvat halpojen hintojen taustoihin ja seurauksiin ja kouluttavat kuluttajia erottamaan vastuulliset ja vastuuttomat kilpailukeinot toisistaan.

Viranomais- ja järjestöyhteistyö

Kesko on saavuttanut työstään runsaasti tunnustusta ja sen myötä vaikuttamismahdollisuuksia niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Voidakseen olla edelläkävijä ja vaikuttaja Keskon on aktiivisesti seurattava ja ennakoitava yhteiskunnan muutoksia ja tarjottava asiantuntemustaan niin oman toimialan kuin koko elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittämiseen. Tätä varten Kesko pitää jatkuvaa yhteyttä kansalaisjärjestöihin, viranomaisiin ja muihin päättäjiin sekä osallistuu toimialansa ja koko elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

Sidosryhmäanalyysi

Keskon yhteiskuntavastuun visiota tarkasteltiin edellä eri sidosryhmien kannalta. Koska Keskon toiminta on erittäin monipuolista, sidosryhmiä on runsaasti ja kullakin on omat odotuksensa, jotka voivat olla keskenään myös ristiriitaisia. Jotta sidosryhmät kokisivat odotustensa täyttyvän ja Kesko voisi hyödyntää yhteistyötä toimintansa kehittämisessä, keski-

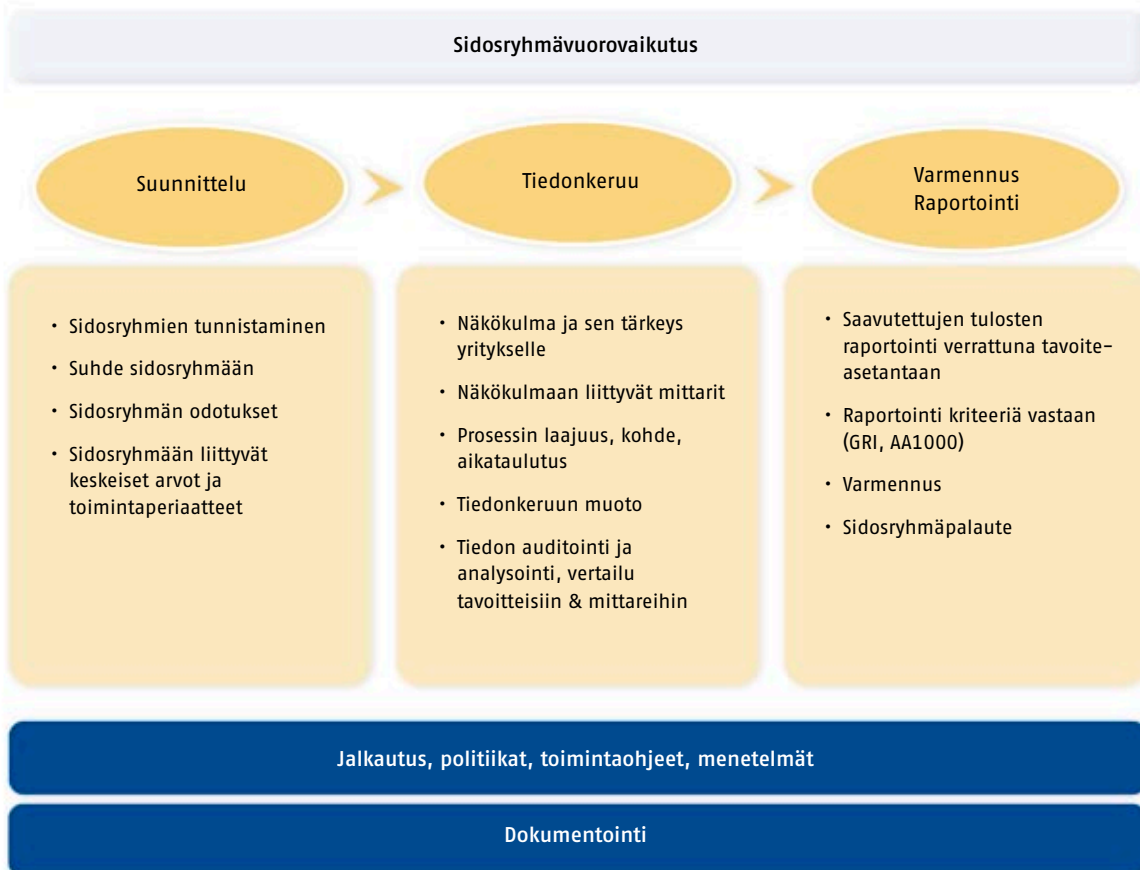
näisen vuorovaikutuksen tulisi olla säännöllistä, suunnitelmallista ja mitattavaa.

Sidosryhmäanalyysin tekeminen sisältyy Keskon johtamismallin vuosisuunniteluosiin. Yhteiskuntavastuun kehityssuunniteluosiin. Yhteiskuntavastuun kehityssuunniteluosiin. Yhteiskuntavastuun kehityssuunniteluosiin. Yhteiskuntavastuun kehityssuunniteluosiin. Yhteiskuntavastuun kehityssuunniteluosiin.

nittelua. Sidosryhmävuorovaikutuksessa saavutettujen tulosten mittaaminen, dokumentointi ja raportointi on haastava tehtävä, jossa on vielä runsaasti kehittämistä.

Oheisessa taulukossa esitellään Keskon vastuullisuuteen kohdistuvia sidosryhmien odotuksia, Keskon toimenpiteitä odotusten täyttämiseksi ja mittareita, joilla tuloksia voidaan arvioida.

Keskon sidosryhmäprosessi

Keskeisten sidosryhmien erittely

Sidosryhmä	Sidosryhmän odotuksia Keskolle	Keskon toimenpiteitä	Mittareita odotusten toteutumiseen
Viranomaiset (EU, valtio, kunnat)	Lainsäädännön tunnollista noudattamista. Hyvää veronmaksukykyä, vakaata työllisyyttä. Monipuolisen kauppaj- ja jakeluverkon ylläpitämistä.	Käytännön asiantuntemusta kaupan ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittämiseen. Välittämiä ja väliillisiä veroja ja maksuja yhteiskunnan hyvinvoinnin kustantamiseen. Yhteistyötä kuntien kanssa kauppaverkon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.	Maksetut verot, työpaikkojen määrä, maksetut palkat, investoinnit, kauppaverkoston rakenne ja alueellinen kattavuus.
Henkilökunta	Työtyytyväisyyttä ja -turvallisuutta ylläpitäviä ja kehittäviä toimenpiteitä. Työn ja työpaikan arvostukseen vaikuttavia tuloksia. Täydennyskoulutusta, etenemistä, työpaikan pysyvyyttä.	Henkilöstön osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Johtamisen laadun kehittäminen. Työkyvyn ylläpitäminen, sisäinen tehtäväkierto, jatkuva kouluttaminen, työyhteisöllisen hyvinvoinnin edistäminen, kannustava palkkaus.	Työtyytyväisyystutkimus, kehityskeskustelut, sisäinen asiakastytyväisyystutkimus. Työsuheriidat, vaihtuvuus, poissaolot, tapaturmat, koulutustilastot, eläkkeelle siirtymisikä. Kiinnostavuus työpaikkana.
Omistajat	Osakkeen hyvää vuosituottoa, hallinnollisten, sosiaalisten ja ympäristöriskien hallintaa.	Yhteydenpito osakkeenomistajiin (sidosryhmälehti Kaupantekijä) ja pääomamarkkinoiden edustajiin. Runsaasti tietoa talouden kehittymisestä ja toiminnasta yleensä Internet-sivuilla. Kilpailukykyinen osinkopolitiikka.	Osakkeenomistajien lukumäärä ja rakenne, osakkeen vaihto, osakkeen vuosituotto, listaukset kestävä kehityksen indekseihin, toimialavertailut.
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	Liiketoiminnan kasvua, hyvää maksuvalmiutta, pitkäaikaista kauppasuuhdetta.	Viljelijöiltä, teollisuudelta ja maahantuojilta kulutustuotteita. Kauppaverkon suunnittelu- ja rakennuttamispalveluja. Omassa ja K-kauppiaitten liiketoiminnassa tarvittavia kalusteita, laitteita, tietojärjestelmiä, koulutusta, mainontaa.	Ostojen kehitys ja jakautuminen maittain/alueittain. Toimittajien määrä, ostojen keskittämistä. Laskujen maksuaika.
K-kauppiaat ja tukkuasiakkaat	K-kauppiaat odottavat kilpailukykyisiä kauppapaikkoja, kauppakonsepteja, valikoimia ja hintoja sekä kilpailukykyä tukevia palveluja ym. ratkaisuja. Tukkuasiakkaat odottavat kilpailukykyisiä hintoja ja palvelua.	Keskon ja K-kauppiaitten välillä vertikaalinen yhteistyösopimus. Kesko vastaa toimintamallin ja kauppakonseptien kehittämistä, ketju-toiminnan ohjauksesta ja tuotteiden hankinnasta kauppapaikoista, tietojärjestelmistä, markkinoinnista, koulutuksesta jne. Kesko myy ja toimittaa tuotteita myös lukuisille tukkuasiakkaille.	Asiakastytyväisyystutkimukset. K-kauppiaitten ostokeskitys Keskon. K-ketjujen markkinaosuuskehitys. Myynnin kehitys tukkuasiakkaille.
Kuluttajat	Yleistä vastuullisuutta, vaivatonta kaupassa asiointia, neuvoja ja ohjeita. Mahdollisuuksia eettisiin kulutusvalintoihin, kierrätysyms. palveluja.	Kuluttajia kiinnostavia ja tyydyttäviä kauppakonsepteja, tuotevalikoimia, markkinointikampanjoita yhteistyössä K-kauppiasketjujen kanssa. Plussa-kanta-asiakasjärjestelmä, Pirkka-asiakaslehti, asiakaspalauttejärjestelmät.	Asiakastytyväisyystutkimukset. K-ketjujen myynnin ja markkinaosuuden kehitys. Yrityskuvatutkimukset. Palautteiden määrä ja laatu. Ns. eettisten tuotteiden määrän ja myynnin kehitys.
Kansalaisjärjestöt ja ay-liike	Yleistä vastuullisuutta, selkeitä toimintaperiaatteita, luotettavaa tulosten raportointia, avointa, säännöllistä kanssakäymistä.	Toiminnan esittelyä, yhteydenpitoa toimintaperiaatteiden ja -mallien valmistelussa ja toteutuksessa. Yhteistyösopimuksia, taloudellista tukea yhteiskunnallisesti merkittävälle järjestöille ja yhteisöille.	Yrityskuvatutkimukset. Yleishyödyllisen tuen määrä ja jakautuminen.
Tiedotusvälineet	Avointa, monipuolista, luotettavaa ja nopeaa viestintää.	Tietoa toiminnasta sekä pörrissäntöjen mukaisesti että omaehtoisesti. Vuosikertomus, yhteiskuntavastuun raportti, Internet-sivut, pörssi- ja muut tiedotteet, esittelyaineisto, tiedotustilaisuudet, aluetiedottajien palvelut.	Päivittäinen mediaseuranta, yritysten viestintää koskevat tutkimukset, vuosikertomusten, sijoittajaviestinnän, yhteiskuntavastuuraporttien vertailut ("kilpailut").

Keskeiset vaikuttamisalueet

Kesko voi aktiivisella ja tavoitteellisella toiminnalla saada aikaan monenlaisia yhteiskuntaa ja sidosryhmiä hyödyttäviä tuloksia.

Taloudellisen vastuun alueella Keskon ostot luovat hyvinvointia tavarantoimittajayrityksille ja niiden henkilökunnalle, mikä taas tuottaa kunnille ja valtiolle verotuloja sosiaaliturvan ja yhteiskunnan palvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Omistajille vastuullinen, tuloksellinen toiminta merkitsee osakkeen arvon tasaista kehittymistä ja hyvää osaketuottoa. Kattavan kauppaverkoston ylläpitäminen ja kauppiasyrittäjyys paikallisena voimavarana turvaa palvelut lähellä kuluttajaa.

Ympäristötulosten jatkuva parantaminen merkitsee muun muassa energian käytön tehostumista, päästöjen suhteellista alenemista, jätteiden synnyn ehkäisyä ja hyötykäytön kasvattamista sekä tuotteiden ja pakkausten ympäristöominaisuuksien parantamista.

Johtamisen laatua parantamalla edistetään henkilökunnan työtyytyväisyyttä ja motivaatiota. Kehitysmaissa toimivien tavarantoimittajien työoloja kehitetään yhteistyössä, pienin askelin. Työntekijöi-

den yksilökohtaisten ongelmien ehkäisyyn panostetaan sekä omissa toiminnassa että hankintaketjussa.

Keskon toimintaan liittyvien yhteisöjen ja järjestöjen tukeminen edistää yhteiskunnan ja lähiyhteisöjen palveluja ja hyvinvointia. Kesko toivoo tällaisten hankkeiden johtavan vuorovaikutteiseen yhteistyöhön ja tuottavan Keskolle tietoa sidosryhmien toiveista ja odotuksista.

Vastuullista järjestötoimintaa

Osallistuminen oman toimialan ja koko elinkeinoelämän kansalliseen ja kansainväliseen kehittämiseen on osa yritysten yhteiskuntavastuuta. Kesko on vuosikymmenten ajan panostanut tähän työhön lukuisissa järjestöissä ja työryhmissä.

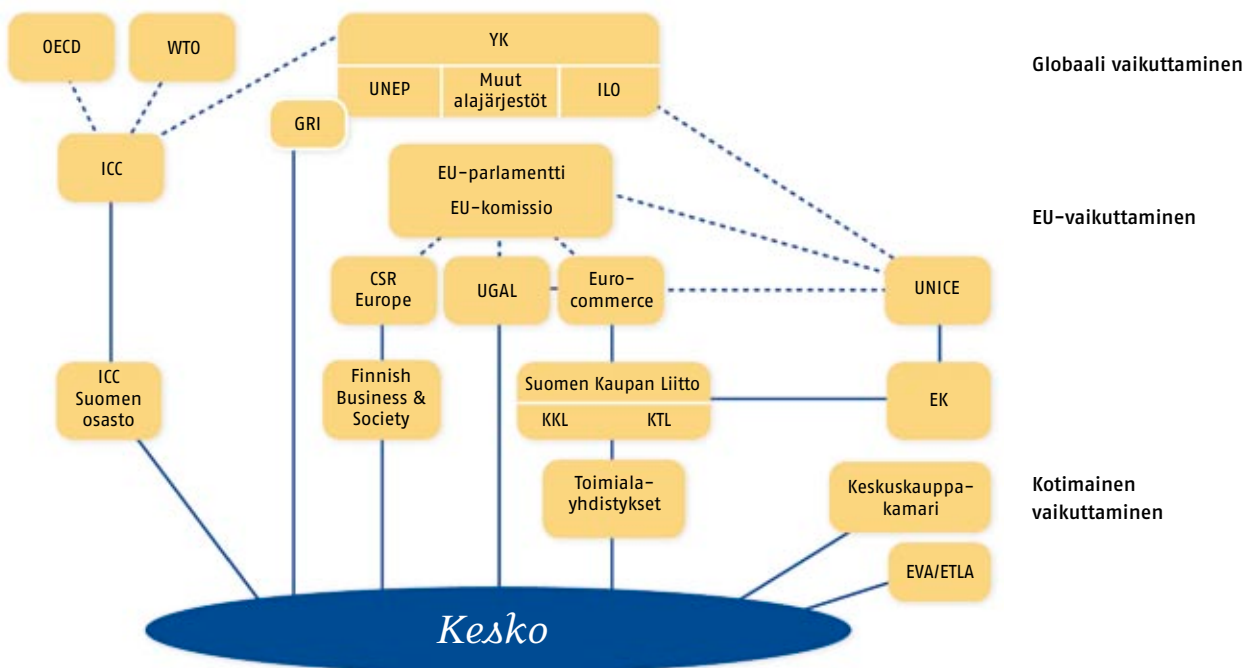
Vuonna 2005 tällaisia yhteiskuntavastuuseen liittyviä keskeisiä vaikuttamispaikkoja olivat mm:

- Elinkeinoelämän Keskusliitto ry (hallituksen varapuheenjohtajuus)
- Keskuskauppakamari (hallitus, vastuullisen tuontikaupan ryhmän puheenjohtajuus)
- Suomen Kaupan Liitto ry (hallitus)
- Suomalaisen Työn Liitto ry (hallitus)
- Finfood ry (hallituksen puheenjohtajuus)

- Finnish Business & Society ry (hallitus)
- Kaupan EU-keskusjärjestö EuroCommerce (ympäristövaliokunta, yhteiskuntavastuun asiantuntijaryhmä)
- Kauppiasyrittäjien EU-järjestö UGAL (hallituksen varapuheenjohtajuus, lakiasiantuntijaryhmä)
- Sosiaalisten auditointien yhteistyöryhmä Business Social Compliance Initiative BSCI (hallitus)
- Kansainvälinen kauppakamari ICC (ympäristövaliokunta, yhteiskuntavastuun valiokunta, Suomen osaston hallitus)
- CIES - The Food Business Forum (logistiikkavaliokunta, elintarvikkeiden turvallisuustyöryhmä, yhteiskuntavastuutyöryhmä)

Näiden lisäksi keskolaiset toimivat Suomessa lukuisissa valtion komiteoissa ja työryhmissä, keskusjärjestöjen valiokunnissa, toimialajärjestöissä, kierrätysorganisaatioissa jne. Edustuksista on nähtävillä tarkempi luettelo Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Vastuullisuus/Taloudellinen vastuu).

Keskon keskeiset vaikuttamiskanavat

Case

PALUULOGISTIIKKATERMINAALIN MELUPÄÄSTÖT KURIIN

Paluulogistiikalla tarkoitetaan palautuvien kuljetusyksiköiden, kuten rullakoiden, lavojen ja laatikoiden, tai uusiokäytettävien materiaalien, kuten tölkkien ja pahvien ohjaamista takaisin kiertoon. Tehokas paluulogistiikka on oleellinen osa kaupan arkea ja keskolaista ympäristövastuun kantoa. Vuosittain Keskon Suomessa kierrättämien palautusyksiköiden määrä on huomattava: vuonna 2005 kierrätettiin mm. 33 miljoonaa tyhjää tölkkiä ja yli viisi miljoonaa Transbox-laatikkoa.

Etelä-Suomen alueella Keskon paluukuljetusten jakeet päätyvät Vantaan Hakkilan paluulogistiikkaterminaaliin, josta ne lajittelun ja niputuksen jälkeen toimitetaan jakeita ammattimaisesti hyödyntäville toimijoille. Kesällä 2005 käyttöön otettu terminaali keskittyy pelkästään kaupoilta ja HoReCa-asiakkailta* tulevien kierrätysjakeiden hoitoon.

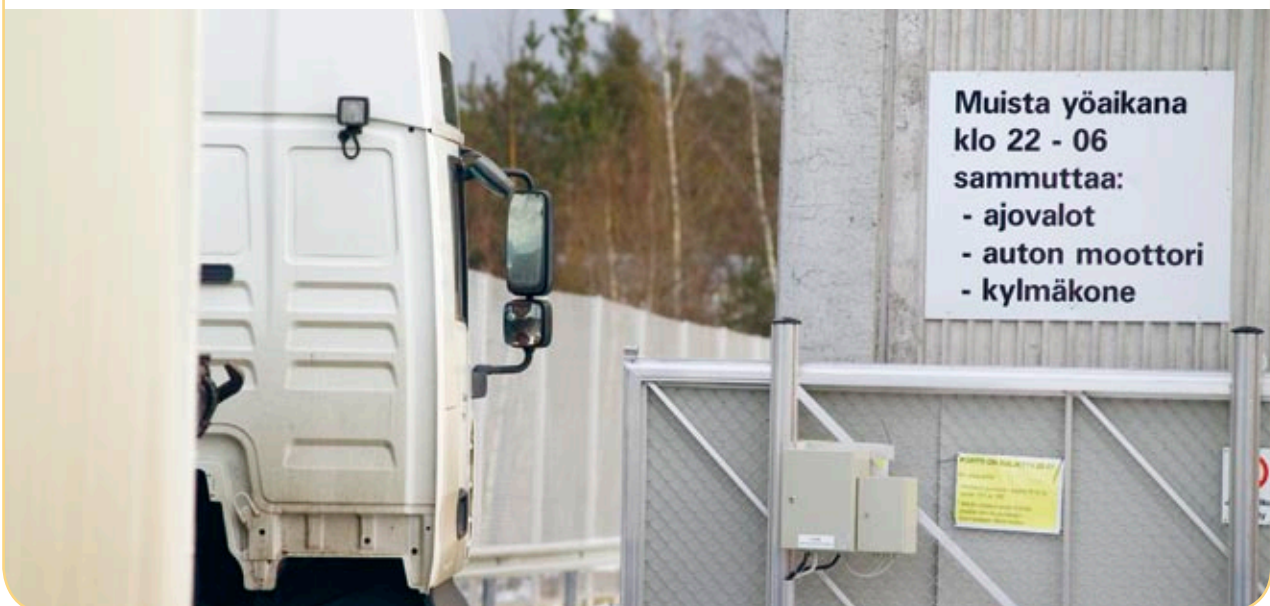
Paluulogistiikka on tehokkaan kierrätyksen ja uusiokäytön edellytys, mutta toiminnan luonteesta johtuen siihen liittyy myös raskaan liikenteen, lastauksen ja lajittelun aiheuttamia meluhaittoja. Keskon toimintaa varten piha-alueelta purettiin asuinrakennukset ja olemassa olevaan hallirakennukseen tehtiin terminaalin toiminnalle välttämättömiä rakenteellisia muutoksia. Rakennusluvan näihin muutoksiin haki kiinteistön aikaisempi omistaja, jolloin alueen tuleva käyttö Keskon paluulogistiikkaterminaalina ja toiminnan luonne eivät riittävässä määrin selvinneet lähiasukkaille. Rakennuksen entisen omistajan itselleen aikanaan hakemassa rakennusluvassa rakennus oli esitetty varikkona, sisältäen korjaus-, autotalli/varasto- ja toimistotiloja. Terminaalin läheisyydessä asuvat asukkaat ovatkin kokeneet toiminnan luonteen muutoksen merkittävänä ja siitä aiheutuvan meluhaitan niin häiritsevänä, että vaativat toiminnan keskeyttämistä elokuussa 2005.

Meluhaitan vähentämiseksi Kesko haki toimenpidelupaa uusien lastauslaitureiden rakentamiseksi ja pahvipuristinten siirtämiseksi toiselle puolelle terminaalirakennusta. Tavoitteena oli yöllisen toiminnan siirtäminen kokonaisuudessaan pois naapureita lähimpänä olevalta Vanhan Porvoontien puolelta keskusvarasto 2:n piha-alueen puolelle. Toimenpidelupa myönnettiin ja muutostyöt aloitettiin loppuvuodesta 2005. Asukkaat tekivät lupapäätöksestä oikaisuvaatimuksen, jonka Vantaan rakennuslautakunta hylkäsi 28.2.2006.

Jo ennen edellä selostettujen rakenteellisten muutostöiden alkua Kesko on erilaisilla menettelytavoilla pyrkinyt vähentämään erityisesti yöaikaista melua kesän ja syksyn 2005 aikana. Yöaikana Vanhan Porvoontien puolella olevat portit on suljettu raskaalta liikenteeltä, ja liikenne on ohjattu kulkemaan taaempaa keskusvarasto 2:n kautta. Myös yöaikaista toimintaa on pyritty rajoittamaan: trukkiliikenne on kielletty piha-alueella, rullakoiden toimitukset hoidetaan kaupoiille aamukuuden ja iltakymmenen välillä, ja lasinkeräysauto noutaa lasia vain päiväsaikaan klo 12 jälkeen. Terminaalin lattia- ja seinärakenteita on myös lisäeristetty. Täydellisesti menettelyohjeita ja toimintatapoja ei valitettavasti ole pystytty noudattamaan, eikä yöaikaista melua kokonaan poistamaan.

Alueella tehtyjen äänitasomittausten ja mallinnusten perusteella oletusarvona kuitenkin on, että toimenpidelupahakemuksessa esitettyjen toimenpiteiden valmistumisen jälkeen Keskon paluulogistiikkaterminaalin toiminnan aiheuttama melu asuinalueella on melutason ohjearvojen alapuolella.

*HoReCa = hotelli-, ravintola- ja suurkeittiöasiakkaat

Yhteiskuntavastuuta Keskossa ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät

Kesko-konsernissa on 1990-luvun puolivälistä lähtien sovellettu arvo-, laatu- ja ympäristöjohtamisjärjestelmiä. Johtamis-mallia on viimeksi uudistettu vuonna 2002, jolloin arvojen merkitys kaiken toiminnan perustana tuotiin aikaisempaa vahvemmin esiin. Ketjuyhteistyön tiivistymisen myötä Kesko ja K-kauppiat ovat sopineet noudattavansa samoja arvoja ja eettisiä periaatteita, ja Keskon kansainvälistymisen edetessä vastaava käytäntö viedään myös ulkomaisiin tytäryhtiöihin.

Arvot

Keskon nykyiset arvot otettiin käyttöön vuonna 2002. Arvojen merkitystä ja niiden vaikutusta toiminnan suunnitteluun ja käytännön työhön on käsitelty konsernin kaikkien yksikköjen henkilöstötilaisuuksissa ja koulutustapahtumissa.

Vuoden 2003 lopulla Keskon Suomen yksiköissä tutkittiin henkilökunnan näkemyksiä arvojen tärkeydestä ja toteutumisesta. Tutkimuksen mukaan keskolai-

set kokevat kaikki neljä arvoa sekä tärkeiksi että hyvin toteutuviksi. Tärkein arvo on hyvä työyhteisö, jonka toteutumisessa oli eniten parantamisen varaa. Yhteiskunnallinen vastuu koetaan arvoista parhaiten toteutuneeksi, mutta vähiten tärkeäksi. Tarkoituksena on uusia tutkimus syksyllä 2006 Suomessa sekä tehdä vastaava tutkimus ensimmäistä kertaa myös ulkomaisissa tytäryhtiöissä ja K-kaupoissa.

Monet yhteiskuntavastuun eri alueilla käytössä olevista tulostittareista sopivat kuvaamaan myös arvojen toteutumista. Oheisessa kaaviossa muutama esimerkki tällaisista mittareista.

Henkilöstön eettiset periaatteet – ”Tapamme toimia”

Vuodesta 1999 käytössä olleet henkilöstön eettiset periaatteet eli ”Tapamme toimia” uudistettiin myös vuonna 2002 vastaamaan uusia arvoja. ”Tapamme toimia”-opas antaa yksityiskohtaisia vastauksia

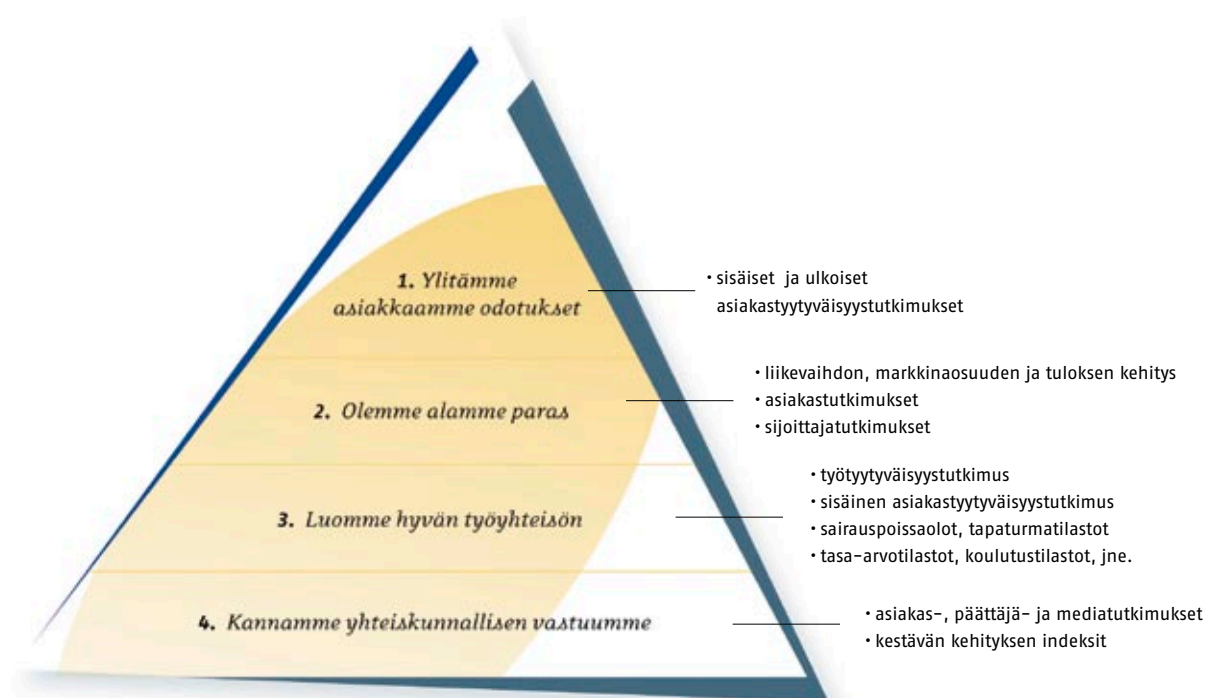
kysymyksiin, miten arvojen mukaan tulee käytännössä työskennellä. Opas on käännetty kaikille konsernissa käytössä oleville kielille (suomi, ruotsi, viro, latvia, liettua, venäjä, englantia). Eettisten periaatteiden ja arvojen omaksumista tukee erillinen koulutusmateriaali. K-kauppiat ottivat samassa yhteydessä vastaavat arvot ja periaatteet käyttöön omassa johtamisessaan. Periaatteiden tunnettuus- ja toteutus on tarkoitus tehdä syksyllä 2006 edellä kerrotun Keskon arvotutkimuksen yhteydessä.

”Tapamme toimia”-oppaaseen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Vastuullisuus).

Päämäärät

Konsernin päämäärät ohjaavat toimialojen ja ketjujen päämäärien ja tavoitteiden asettamista ja strategioiden toteuttamista. Yhteiskuntavastuu on päämäärissä osa erinomaisia toimintatapoja, jonka lisäksi vastuullisuutta tukevia päämääriä ovat

Keskon arvot

mm. asiakkaiden odotusten ylittäminen, alan parhaiden käytäntöjen kehittäminen sekä arvojen mukainen johtaminen.

Strategia

Keskon strategiaa esitellään yhtiön vuosikertomuksessa, joka on luettavissa myös Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Sijoittajat).

Vastuullisuusnäkökulma liittyy strategiassa mm. henkilökunnan johtamisen, osaamisen, kauppapaikkaverkoston, liiketoimintamallien, ketjukonseptien ja brändien kehittämiseen. Kaiken kaikkiaan Kesko tavoittelee hallittua kasvuhakuisuutta, jonka myötä sijoittajille tarjotaan tasaisesti kasvavaa tuottoa. Hallittu riskinotto ja toiminnan monimuotoisuus antavat perustan tasaiselle kassavirralle sekä tulokseteko- ja osingonmaksukyvyille. Hyvä taloudenhoito on mahdollistanut tuloksia tuottaneen työn myös ympäristö- ja sosiaalisen vastuun alueella. Kesko on toiminut ja haluaa edelleen toimia vastuullisuustyössään kaupan alan edelläkävijänä, mistä osoituksena on mm. toimialajohtajuus Dow Jonesin kestävä kehityksen indeksissä.

Toimintaperiaatteet

Konsernistrategian ja johtamismallin rinnalla suunnittelua ja toimintaa ohjaavat kaikilla liiketoimintatasoilla konsernin toimintaperiaatteet, joita ovat mm. hallinto-, henkilöstö-, ympäristö-, viestintä-,

taloushallinto-, kiinteistö-, rahoitus-, turvallisuus- ja riskienhallintaperiaatteet. Yhteiskuntavastuun näkökulma sisältyy arvojen edellyttämällä tavalla myös toimintaperiaatteisiin, korostuen erityisesti hallinto-, henkilöstö- ja ympäristöperiaatteissa.

Hallintoperiaatteet ja organisaatio

Keskon hallintoperiaatteita (Corporate Governance) päivitetään säännöllisesti, ja ne ovat nähtävillä yhtiön Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Sijoittajat) sekä vuoden 2005 vuosikertomuksessa. Päivitys on viimeksi tehty kesällä 2004 listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmistä annetun suosituksen pohjalta.

Kesko Oyj:n hallitukseen on vuoden 2005 yhtiökokouksesta alkaen kuulunut seitsemän jäsentä, jotka valitaan kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Toimikausi poikkeaa suosituksesta, jonka mukaan sen tulisi olla yhden vuoden mittainen. Jäsenistä neljä on ollut yhtiöstä riippumatonta ja kolme riippuvaisia. Kaikkien nykyisten jäsenten toimikausi päättyy vuoden 2006 yhtiökokoukseen.

Hallitus on huhtikuussa 2004 perustanut kolmejäsenisen tarkastusvaliokunnan. Yhteiskuntavastuuseen erityisesti perehtyviä hallituksen jäseniä ei ole nimetty. Hallitus käsittelee yhteiskuntavastuun raportin keväällä sen valmistuttua ja muita aiheeseen liittyviä, halli-

tuksen tehtäviin kuuluvia kysymyksiä tarvittaessa.

Kesko-konsernissa on konsernijohtoryhmä, jonka puheenjohtajana on Keskon pääjohtaja ja jäseninä suurimpien toimialayhtiöiden toimitusjohtajat sekä konsernin taloudesta ja rahoituksesta, henkilöstöresursseista ja viestinnästä vastaavat johtajat. Konsernijohtoryhmällä ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa, vaan se on pääjohtajan asettama neuvoa-antava elin, jonka tehtävänä on konsernilaajuisten kehityshankkeiden sekä konsernitasoisten periaatteiden ja menettelytapojen käsittely. Konsernijohtoryhmä osallistuu myös Kesko Oyj:n hallituksessa käsiteltävien asioiden valmisteluun.

Yhteiskuntavastuun kehittämisen ja koordinoituvuudesta konsernitasolla vastaava yhteiskuntavastuu-yksikkö on 1.4.2005 alkaen toiminut Konsernin kehitysryhmässä varatoimitusjohtajan alaisuudessa. Tammikuussa 2006 konsernijohtoryhmä perusti yhteiskuntavastuun ohjausryhmän, johon kutsuttiin seitsemän Keskon johtoon kuuluvaa, yhteiskuntavastuun eri osa-alueita edustavaa jäsentä (Ruokakeskon, Rautakeskon, Maatalouskeskon, Keswellin, henkilöstöhallinnon, kiinteistöpalvelujen ja konserniviestinnän edustajat). Varatoimitusjohtajan puheenjohtajana toimivan ryhmän tehtävänä on visioida sidosryhmien odotuksia Keskon yhteiskuntavastuulle, mää-

Päämäärät

Tyytyväisimmät asiakkaat – kasvava asiakasarvo

- Asiakkaiden odotusten ylittäminen
- Alansa paras – valittujen markkinoiden markkinajohtajuus

Erinomaiset toimintatavat, kaupat ja palvelut

- Kaupan alan parhaat käytännöt ja suorituskyky
- Korkea yhteiskuntavastuu

Osaavat ja innostuneet ihmiset

- Arvojen mukainen johtaminen
- Systemaattinen osaamisen kehittäminen

Hyvät tulokset – kasvava osakasarvo

- Oman pääoman tuotto 12 %
- Sijoitetun pääoman tuotto 12%
- Suomessa markkinoita nopeampi kasvu
- Kasvava kansainvälisen toiminnan osuus

rittää vastuullisuuden strategia, sopia sen toteuttamisessa tarvittavista toimintaperiaatteista ja -malleista ja seurata päätösten tasavahvaa toimeenpanoa konsernin eri yksiköissä. Ryhmän työ alkaa keväällä 2006 Keskon yhteiskuntavastuun kehitysohjelman 2006-2008 käsitelyllä ja toimeenpanolla.

Yhteiskuntavastuun tunnuslukuja on joiltakin osin sisällytetty yksiköiden tulospalkkaukseen (esimerkiksi työtyytyväisyyttä, asiakastytyväisyyttä ja kiertäystoimintojen tuloksia kuvaavia mittareita).

Johtamisjärjestelmät

Keskon johtamismallilla suunnitellaan ja johdetaan Kesko-konsernin toimintaa asetettujen päämäärien saavuttamiseksi. Mallin painopisteitä ovat asiakaslähtöisyyden korostaminen, ihmisten johtaminen, osallistumisen ja yhteistyön vahvistaminen, toiminnan tehostaminen, kilpailukyvyyn kehittäminen sekä taloudellisen lisäarvon tuottaminen. Yhteiskuntavastuuta ei johtamisessa käsitellä erillisenä kokonaisuutena, vaan siihen liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet sisältyvät johtamismallin eri vaiheisiin samalla tavalla kuin kaikki muukin toiminta.

Johtamismalliin kuuluu osana laatuarviointi, joka tehdään yksiköissä vuosittain itsearviointina Suomen Laaturpalkinto-kriteeristön avulla. Joka toinen vuosi jär-

jestetään konsernin sisäinen laaturpalkintokilpailu ja vuosittain ”Vuoden laaturpalkinto” -kilpailu, jossa vuonna 2005 palkittiin Anttila Oy:n Parasta Palvelua -konsepti, Keswell Oy:n tietohallinnon tietoisuuskampanja ja Ruokakesko Oy:n Logistiikan H.Y.M.Y.-ohjelma. Suomen kansallisessa laaturpalkintokilpailussa K-supermarket Länsitori Tampereelta voitti pienten yritysten ja liiketoimintayksiköiden sarjan.

Ruokakesko ottaa asteittain käyttöön EFQM / ISO 9000 -rakenteisiin perustuvaa laaturjärjestelmää, joka dokumentoidaan Ruokakeskon intranettiin. Järjestelmän oli tarkoitus olla pääosin valmiina vuonna 2005, mutta Ruokakeskon organisaatiomuutosten aiheuttamat päivitystarpeet ovat hidastaneet sen etenemistä. Ruokakeskon tuotetutkimusyksikön vastuulla oleva päivittäistavaroiden ja osin käyttötavaroiden laadunvarmistus perustuu ISO 9000 -standardin mukaiseen laaturjärjestelmään ja viranomaisten hyväksymään omavalvontajärjestelmään. Kespro Oy:llä on sertifioitu ISO-laaturjärjestelmä.

ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjärjestelmä on käytössä ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmissä yksiköissä. K-kaupoissa ympäristöjohtaminen perustuu K-ympäristökauppakonseptiin, jonka noudattamista valvotaan puolueettomin tarkastuksin. Ympäristöjärjestelmän sertifioinneista kerrotaan

sivulla 31 ja K-ympäristökaupoista sivulla 43. Ympäristöpolitiikka on nähtävissä Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Vastuullisuus). Kesko on ympäristöpolitiikassaan sitoutunut Kansainvälisen Kauppakamarin julkaisemaan Elinkeinoelämän peruskirjaan kestävän kehityksen aikaansaamiseksi.

Ostoyksiköt toteuttavat sosiaalisia riskejä sisältävissä kauppasuhteissaan - lähinnä kehitysmaatuonnissa - laadunvalvontaa eurooppalaisen Business Social Compliance Initiative -yhteistyöryhmän periaatteiden sekä kansainvälisen Social Accountability SA 8000 -standardin avulla. Sosiaalisesta laadunvalvonnasta kerrotaan tarkemmin sivulta 56 alkaen, ja kehitysmaatuonnin periaatteisiin voi tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Vastuullisuus/Ostotoiminnan periaatteet).

Raportointi

Yhteiskuntavastuun raportointi vaikuttaa toiminnan tulosten kehittymiseen omalla alueellaan samaan tapaan kuin taloudellinen raportointi vaikuttaa taloudenpitoon. Kun tuloksia voidaan mitata, työlle voidaan asettaa selkeämpiä tavoitteita ja näin parantaa johtamista. Global Reporting Initiativen raportointisuositus on antanut Keskolle hyvän pohjan jäsentää yhteiskuntavastuunsa sisältöä, kehittää vastuullisuuden tulosmittareita ja

Kesko kaupan arvoketjussa

kertoa edistymisestään julkisesti. Vuoden 2005 alussa Kesko liittyi GRI:n sidosryhmilleen perustamaan yhteistyöverkoston (Organisational Stakeholders), ja Keskon edustaja kutsuttiin GRI:n indikaattoriyöryhmään, jonka työn tavoitteena on julkaista uudistettu raportointisuositus syksyllä 2006.

Ympäristö- ja sosiaalisen vastuun alueella tehdyllä kehitystyöllä on myös taloudellisia vaikutuksia - Keskon tapaisessa yrityksessä onnistuneet ympäristötoimet merkitsevät yleensä kustannussäästöjä. Ympäristötilinpitoa koskevat suositukset ovat Keskon mielestä kuitenkin vielä niin epätarkkoja, että kirjanpitoon verrattavaa ympäristötuottojen, -kustannusten ja -investointien seuranta ei ole käynnistetty.

Raportoinnin puolueeton varmennus parantaa tiedon luotettavuutta ja edistää tunnuslukujen ja mittausmenetelmien jatkuvaa kehittämistä. Keskon raportti on varmennettu vuodesta 2002 lähtien.

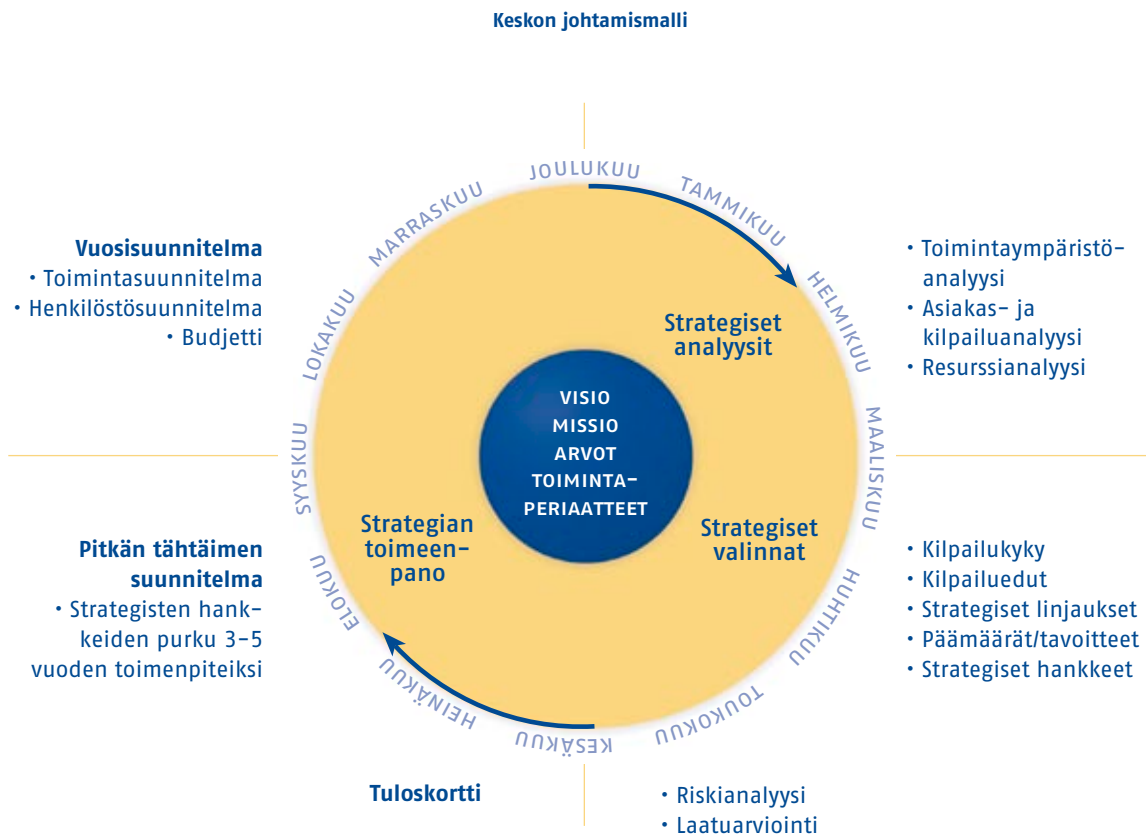
Verkkopohjainen tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmä

Keskossa ja sen kotimaisissa toimialayhtiöissä otettiin vuoden 2005 aikana käyt-

töön verkkopohjainen yhteiskuntavastuun tiedonkeruu- ja raportointijärjestelmä. Hankkeen tavoitteena oli tehostaa ja määräämuotoistaa yhteiskuntavastuutietojen keruu- ja raportointiprosesseja sekä mahdollistaa vastuullisuuden toteutumista kuvaavien mittareiden entistä tehokkaampi hyödyntäminen osana joka-päiväistä toiminnanohjausta ja keskeistä johtamisjärjestelmää.

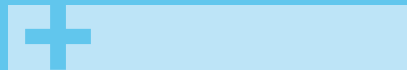
Tietojärjestelmäratkaisu koostuu varsinaisesta tiedonkeruumodulista, joka noudattaa Keskon organisaatorakennetta, sekä erillisistä raportointi- ja analysointityökaluista. Järjestelmän avulla vastuullisuutta mittaavat tiedot kerätään ja yhdistellään eri organisaatiotasoilta sekä erikseen määritellyistä lähdejärjestelmistä GRI-raportointiohjeistuksen edellyttämään muotoon. Järjestelmä on räätälöity Keskon toimialaympäristöön sopivaksi - esimerkiksi materiaalien käyttöä mittaava tunnusluku noudattaa pakkausjätedirektiivin edellyttämän raportoinnin vaatimuksia. Lisäksi järjestelmään on automatisoitu energiankäytön ja kuljetusten aiheuttamien päästöjen laskenta.

Erillisistä lähdejärjestelmistä merkittävien integraatio raportointijärjestelmään tehtiin Energiakolmio Oy:n ylläpitämästä verkkopohjaisesta kulutusseurantajärjestelmästä EnerKeystä (EnerKey-järjestelmästä enemmän sivulla 34). Integraation myötä noin 600:n Keskon omistaman tai hallinnoiman kiinteistön kulutus- ja pinta-ala tiedot siirtyvät kuukausittain automaattisesti yhteiskuntavastuun raportointijärjestelmään, mikä mahdollistaa tarkemman ketjukohtaisen kulutuksen ja tavoitteiden seurannan. Muiden merkittävien lähdejärjestelmien, kuten jäte- ja henkilöstötietojen osalta tavoitteena on toteuttaa integroinnit vuoden 2006 loppuun mennessä.

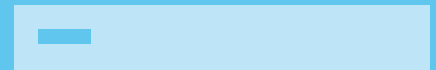

Taloudellisen vastuun tulokset

Taloudellisen vastuun keskeisiä tuloksia vuonna 2005

- Liiketulos edellisen vuoden korkealla tasolla.
- Yhtiön markkina-arvo kasvoi kolmanneksella.
- Investoinnit kaikkien aikojen suurimmat.
- Keskoa toimialan johtava yritys Dow Jonesin kestävä kehityksen indeksissä.
- Kesko maailman 100 parhaan yrityksen listalle kestävä kehityksen alalla.
- Ruokakesko maailman paras ruoka-kaupan yritys Innovestin kestävä kehityksen toimialavertailussa.
- Työntekijöiden määrä lisääntyi sekä kotimaassa että ulkomailla.
- Ostot sekä suomalaisilta että ulkomailta tavarantoimittajilta lisääntyivät.
- Keskona Suomessa 11 000 ja muissa toimintamaissaan 8 000 tavarantoimittajaa.

- K-ruokakauppojen määrä väheni 43:lla.
- Pienten kauppojen osuus K-ruokakaupasta pieneni edelleen.
- Suomalaisien tuotteiden osuus Pirkka-tuotteiden myynnistä laski 68,3 %:sta 62,5 %:iin.
- Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin väheni 7 %:lla.

Johdanto

GRI-suosituksen mukaiset taloudellisen vastuun tunnusluvut sisältyvät pääosin myös tilinpäätökseen. Taloudellisen vastuun analyysi täydentää tilinpäätösanalyysia erittelemällä, miten yrityksen tuottama taloudellinen hyöty jakautuu eri sidosryhmien kesken.

Keskon ja K-kauppiain tuottamasta taloudellisesta hyödystä suurin osa menee ostoina tavaroiden ja palvelujen tuottajille ja merkittävä osa palkkoina omalle henkilökunnalle. Ostojaan Kesko erittelee mm. kotimaisiin ja tuontituotteisiin kaikissa toimintamaissaan - niin vaikeaa kuin tällainen erittely nykypäivänä onkin - ja Suomessa tuotettua hyvinvointia jaotellaan myös maakuntiin. Kauppapalveluja kuvaavat tilastot kertovat sekä väestön muuttoliikkeestä että Keskon kauppaverkoston sopeutumisesta tähän muutokseen. Myös Keskon ulkomaiset toiminnot ovat kasvaneet siihen laajuuteen, että niiden omalle markkina-alueelleen tuottamaa taloudellista hyötyä on voitu ryhtyä kuvaamaan.

Talouden kehitys omistajien kannalta

Kesko on ollut listautuneena Helsingin Pörssiin vuodesta 1960 B-osakkeella ja vuodesta 1999 myös A-osakkeella. Osakesarjat eroavat toisistaan vain äänimäärien suhteen. A-osake tuottaa 10 ääntä ja B-osake yhden äänen. Pörssissä kaupan käynti on painottunut lähes täysin B-osakkeeseen. Viime vuosina osakesarjojen kurssiero on tasoittunut ja äänieron preemio on hävinnyt lähes kokonaan.

Keskon johdon optio-ohjelmat vuosilta 2000 ja 2003 ovat kasvattaneet osakepääomaa ja lisänneet osakkeiden määrää. Ennen optio-ohjelmia osakepääoma oli 180,4 miljoonaa euroa ja osakkeiden yhteismäärä 90 213 400 kpl. Mikäli kaikki optiot on merkintöjen päättyessä vuonna 2010 merkitty osakkeiksi, osakemäärä on optio-ohjelmien alkamisesta laskien lisääntynyt 7 640 000 osakkeella, mikä on 7,74 % osakepääomasta ja 1,99 % kaikista äänistä.

A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli vuoden 2005 lopussa 32,9 % ja äänimäärästä 83,1 %. B-osakkeita oli kaikista osakkeista 67,1 % ja äänimäärästä 16,9 %.

Laaja omistajakunta

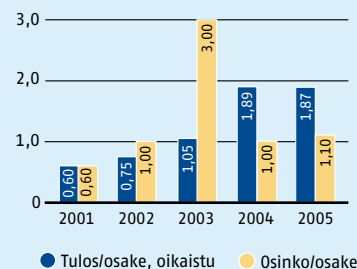
Keskon osakkaiden määrä on kasvanut tasaisesti vuoden 2000 jälkeen. Vuonna 2005 kasvu tasaantui ja osakemäärä oli vuoden lopussa 29 339 (vuoden 2004 lopussa 29 801).

Ulkomainen omistus kasvoi edelleen ja oli vuoden 2005 lopussa 27 % koko osakkeista (23 % vuonna 2004) ja 40 % B-osakkeista (35 % vuonna 2004). Ulkomaiset omistajat olivat suurin B-osakkeiden omistajaryhmä. Suomalaisten kotitalouksien osuus oli edellisvuosien tasolla eli runsaat 28 % osakkeista. K-kauppiat ja muut yksityiset yritykset ovat säilyttäneet noin neljänneksen osuutensa.

Keskon suurimpia omistajia ovat pitkään olleet lähiyhteisöt Keskon Eläkekassa, Vähittäiskaupan Takaus ja K-kauppiasliitto, joilla kullakin on 3-4% osakkeista ja 7-9% äänistä. Myös vakuutusyhtiöt, pankit ja muut vastaavat instituutiosijoittajat ovat olleet Keskon omistajia jo vuosikymmeniä. Kansainvälisen Investor Relations Global Limited (IRG) omistajarekisterin mukaan Keskolla oli vuoden 2005 lopussa runsaat 160 koti- ja ulkomaista instituutio-omistajaa, jotka omistivat noin 30 % B-osakkeista. Nämä instituutiot hallinnoivat noin 550 sellaista sijoitusrahastoa, jotka ovat sijoittaneet Keskon osakkeisiin. Näistä rahastoista noin 40 oli suomalaisia ja loput runsaat 500 ulkomaisia, joukossa noin 200 saksalaista rahastoa.

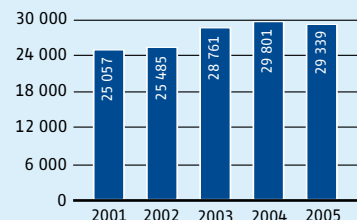
Tarkempaa tietoa Keskon omistajista ja osakekehityksestä Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) "Sijoittajat/osaketieto"-osiesta.

Tulos/osake ja osinko/osake, euroa

Osinko on tässä kunkin vuoden tuloksesta seuraavana keväänä maksettava osinko. Vuosien 2004 ja 2005 luvut IFRS-, aikaisemmat vuodet FAS-tilinpäätösstandardin mukaisia.

Osakkeenomistajia vuoden lopussa, kpl

Toiminnan kannattavuusluvut

	2003		2004		2005	
	FAS	+/- %	IFRS	+/- %	IFRS	+/- %
Liikevaihto, milj. euroa	7 070	9,3	7 509	6,2	8 322	10,8
Myyntikate, %	12,8		13,3		14,2	
Voitto ennen veroja, milj. euroa	162	47,3	241	39,3	239	-1,1
Voitto ennen veroja, %	2,3		3,2		2,9	
ROI (sijoitetun pääoman tuotto), %	10,9		14,3		12,5	

Eri toimialojen osuus Keskon liikevaihdosta markkina-alueittain 2005, milj. euroa

	Suomi	Baltia	Muut	
			Pohjoismaat	Muut maat
Ruokakesko	3 417	405	-	8
Rautakesko	780	393	395	42
Maatalouskesko	672	170	57	41
Keswell	934	26	11	4
VV-Auto	675	4	1	9
Kaukomarkkinat	192	21	25	52
Yhteensä	6 670	1 019	489	156
Yhteensä, %	80 %	12 %	6 %	2 %

Luvut sisältävät 12 milj. euroa konsernin sisäistä kauppaa, joka on tilinpäätöksessä eliminoitu.

KESKO KESTÄVÄN KEHITYKSEN INDEKSEISSÄ

Dow Jones Sustainability Index

Dow Jonesin kestävä kehityksen maailman indeksiin on lisätty runsaat 300 yritystä (DJ World Index'in parhaat 10 %) ja Euroopan indeksiin 155 yritystä (parhaat 20 % DJ STOXX 600 Index'istä). Arvioinnin suorittaa sveitsiläinen SAM Group. Arvioinnissa mukana kaikki yhteiskuntavastuun osa-alueet. Kesko nimettiin vuoden 2006 indeksissä toimialansa (vähittäiskauppa) parhaaksi sekä Euroopan että maailman indeksissä.

Nordic Sustainability Index

Pohjoismaiden Ministerineuvoston alulle panema indeksi, joka arvioi pohjoismaisiin pörssiin listautuneiden 500 suurimman yrityksen suorituskykyä yhteiskuntavastuun alueella. Vuoden 2005 indeksissä mukana 50 yritystä. Arvion laati GES Investment Services Tanskassa.

Kempen/SNS Smaller Europe SRI Index

Hollantilaisten sijoitusyhtiöiden Kempen Capital Managementin ja SNS Asset Managementin yhdessä laatima indeksi markkina-arvoltaan alle 2 miljardin euron yrityksille. Vuonna 2003 indeksiin valittiin 1 700 yrityksen joukosta 69 yhtiötä 12 maasta. Arviointi uusittiin syksyllä 2005.

Storebrand SRI

Norjalainen pankkikonserni Storebrand on tutkinut 86 kaupan alan yritystä ja valinnut niistä omiin rahastoihinsa ympäristö-

ja sosiaalisen vastuun mittareilla 30 parasta. Kesko oli keväällä 2003 ilmestyneessä vertailussa kokonaisarvion ja ympäristö- vastuun osalta paras ja sosiaalisen vastuun osalta toiseksi paras. Vertailua ei ole sen jälkeen uusittu.

Ethibel Investment Register

Ethibel on belgialainen konsultointiyhtiö, joka tutkii yrityksiä eettisten rahastojen toimeksiannosta ja ylläpitää niitä varten "eettisten yritysten rekisteriä". Rekisterissä on runsaat 200 yritystä. Mukaan valitaan edelläkävijöitä ja oman alansa parhaita. Syksyllä 2003 tehdyssä kaupan toimialavertailussa Kesko arvioitiin parhaaksi yritykseksi, samoin vuoden 2005 uudessa vertailussa. Ethibelin tutkimuslaitos Stock at Stake yhdistyi vuoden lopussa ranskalaisen Vigeon kanssa.

The Global 100 Most Sustainable Corporations

Kestävä kehityksen alalla 100 parhaan yrityksen lista on julkaistu World Economic Forumin kokouksessa tammikuussa 2005 ja 2006. Kesko on kumpanakin vuonna ollut mukana tällä listalla, jonka oli johtavien indeksien pohjalta laatinut Innovest Strategic Value Advisors Inc. Arvioinnissa painotettiin taloudellisen, ympäristö- ja sosiaalisen vastuun lisäksi yritysten kykyä liittää nämä asiat kannattavuutta ja lisäarvoa tuottavina tekijöinä osaksi yrityksen strategiaa.

Hyvä pitkän ajan kokonaistuotto

Kesko on tuottanut voittoa ja maksanut osinkoa yhtäjaksoisesti koko toimintansa ajan vuodesta 1941 lukuun ottamatta vuotta 1967. Viimeisen kymmenen vuoden jaksolta B-osakkeen vuosituotto (osinko + arvonnousu, osingot uudelleen-sijoitettuna) on ollut keskimäärin 21 % ja viideltä viimeiseltä vuodelta 34 %.

Efektiivinen osinkotuotto on ollut viimeiseltä viideltä vuodelta keskimäärin 10,1 %. Vuonna 2005 täsmennetyt osinkopolitiikan mukaan Kesko jakaa osinkoa vähintään puolet osakekohtaisesta tuloksesta yhtiön rahoituksellinen asema ja toimintastrategia kuitenkin huomioon ottaen. Tavoite on viimeisten viiden vuoden aikana ylittynyt selvästi ollen keskimäärin 141 % osakekohtaisesta tuloksesta.

Keskon osakkeiden hintakehitys on viiden viimeisen vuoden aikana ylittänyt selvästi sekä Helsingin Pörssin OMX Hel-

sinki -yleisindeksin että painorajoitettun OMX Helsinki CAP -indeksin kehityksen. Vuoden 2001 alusta B-osakkeen kurssi on yli kaksinkertaistunut. Vuonna 2005 Keskon osakkeiden hintakehitys oli edelleen selvästi nouseva (A-osake +28 % ja B-osake +33 %). OMX Helsinki -yleisindeksi nousi vastaavasti 31 % ja OMX Helsinki CAP -indeksi 30 %.

Keskon markkina-arvo on kasvanut kolmen viime vuoden aikana huomattavasti vuosituhaten alun vaatimattoman kehityksen jälkeen. Se on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2002 ja oli vuoden 2005 lopussa noin 2,3 miljardia euroa. A-osakkeiden markkina-arvo oli 770 miljoonaa euroa ja B-osakkeiden 1 550 miljoonaa euroa.

Tasapuolista sijoittajaviestintää

Kesko tuottaa sijoittajasuhdestrategiansa mukaisesti markkinoille jatkuvasti oikeaa ja ajan tasalla olevaa tietoa Keskon

osakkeen hinnanmuodostuksen perustaksi. Tavoitteena on parantaa Keskon toiminnan tunnettua, lisätä sijoitusinformaation avoimuutta ja edistää Keskon kiinnostavuutta sijoituskohteena.

Kesko noudattaa sijoittajaviestinnässään tasapuolisuuden periaatetta ja julkaisee kaiken sijoittajatiedon ensisijaisesti internet-sivuillaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi (www.kesko.fi). Keskon internet-sivut on valittu Suomen parhaiksi sijoittajasivuiksi Pörssisäätiön, Analytikkoyhdistyksen ja Talouselämä-lehden kilpailussa vuosina 2002 ja 2003 sekä toiseksi parhaiksi vuonna 1999, 2001, 2004 ja 2005.

Kesko julkaisee painetun vuosikertomuksen suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tilinpäätöstiedote ja kolme osavuosi-katsausta ilmestyvät osana sidosryhmälehti Kaupantekijää (Trademaker), joka lähetetään mm. kaikille osakkeenomista-

jille. Lisäksi yhtiössä ylläpidetään luetteloa vuosikertomuksen ja Kaupantekijä-lehden jakelua varten muille kuin osakkeenomistajille. Keskon talousviestintä palkittiin toiseksi parhaana vuonna 2005 Helsingin Pörssin ja Helsingin Sanomien järjestämässä Pörssi- ja taloustiedottaminen -kilpailussa. Kesko on ollut kilpailun palkintosijoilla vuodesta 2002 lähtien.

Runsaasti sijoittajatapaamisia

Vuonna 2005 medialle ja analyytikoille järjestettiin tulosjulkistustilaisuudet vuoden 2004 tuloksesta sekä kolmesta osavuosituloksesta. Tilaisuudet välitettiin webcasting-lähetysinä internetin kautta suomeksi ja englanniksi. Analyytikoille järjestettiin taustatietotilaisuudet (Capital Market Day) huhtikuussa ja marraskuussa.

Syksyllä osallistuttiin Helsingissä pidetyille Sijoitus-Invest-messuille, jossa Keskon osastolla vieraili noin 1 800 sijoittajaa. Samoin osallistuttiin kahdeksalla paikkakunnalla Pörssisäätiön ja Arvopaperilehden yksityissijoittajille järjestämiin tilaisuuksiin, joissa tavattiin yli 1 000 sijoittajaa. Ulkomaisia road show matkoja tehtiin 11 päivää kohteina mm. USA, Kanada, Englanti, Irlanti, Ranska, Hollanti, Norja ja Ruotsi.

Kesko noudattaa kahden viikon hiljais-ta jaksoa ennen tulostiedotteidensa julkistamista. Muina aikoina analyytikoiden ja sijoittajien kyselyihin vastataan puhelimitse, sähköpostilla ja järjestämällä sijoittajatapaamisia.

Vastuullisten yritysten kärjessä

Kesko on viime vuosina noussut useassa kansainvälisessä vertailussa vastuullisten yritysten kärkeen. Vuonna 2005 Kesko valittiin mm. Dow Jones Sustainability Index'in kaupan toimialajohtajaksi sekä koko maailman että Euroopan indekseis-

Investoinnit ja varallisuus

	2003 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Investoinnit, milj. euroa	259	192	454
Investoinnit, % liikevaihdosta	3,7	2,6	5,4
Omavaraisuusaste, %	51,7	44,2	42,3
Velkaantumisaste, %	48,3	55,8	57,7
Nettovelkaantumisaste, %	16,2	37,0	42,4

sä. Keskeiset luokitukset on esitetty oheisessa taulukossa.

Investoinnit ja kauppaverkosto

Keskon investoinnit vuonna 2005 olivat kaikkien aikojen suurimmat: 454 miljoonaa euroa eli 5,4 % liikevaihdosta (2,6 % vuonna 2004). Investoinneista Suomeen suuntautui 183 miljoonaa euroa ja ulkomaille 271 miljoonaa euroa eli 59,7 %. Kauppapaikkainvestointeihin käytettiin 141 miljoonaa euroa ja yritysostoihin 261 miljoonaa euroa. Hankitut yritykset olivat Suomessa Indoor Group Oy (Asko- ja Sotka-ketjut), Baltiassa Rimi Baltic AB (Ruokakeskon ja ICAn Baltian toimintojen yhdistäminen 50/50 periaatteella), Norjassa Norgros AS (Byggmakker-ketju) ja Venäjällä Stroy-master-rautakauppa-ketju. Muut investoinnit olivat 52 miljoonaa euroa.

Keskon investoinneilla on taloudellista vaikutusta ennen kaikkea rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laite-toimittajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan. Kappaleessa "Taloudellisen hyödyn jakautuminen" (s. 25) eritellään Suomeen suuntautuneita investointeja maakunnittain.

Uusperustantaa ja uudistuksia

Vuonna 2005 Suomessa avattiin kaksi uutta K-citymarketia (Raahe ja Nokia) ja

neljä K-supermarketia (Oulunsalo, Turun Runosmäki, Helsingin Kamppi ja Lauttasaari). Ketju-uudistuksesta johtuvia liike-tyyppi-uudistuksia tehtiin 63, ja Cassa-kauppoja, joissa on testattu halpahintamyymläkonseptiä, avattiin 14. Ruokakesko Oy osti Neste Markkinointi Oy:ltä 50 %:n osuuden Pikoil Oy:stä, jonka myötä yritys siirtyi marraskuussa kokonaan Ruokakeskon omistukseen. Pikoililla oli vuoden lopussa 55 Neste K-pikkolo- ja 48 Neste Quick Shop -liikenneasemaa sekä 27 Neste Motorest -ravintolaa.

Erikoiskaupassa merkittävimmät kauppapaikkainvestoinnit tehtiin pääkaupunkiseudulle. Uudet Asko- ja Sotkamymälät avattiin Espoon Lommilassa ja Helsingin Roihupellossa. Espoon Leppävaaran kauppakeskus Sellossa avattiin Anttila-tavaratalo, Intersport Megastore, K-kenkä ja Musta Pörssi, ja Helsingin Kampissa Anttila-tavaratalo ja Musta Pörssi.

K-kauppojen määrä nousi hieman

K-ruokakauppoja oli vuoden 2005 lopussa 1 041 eli 43 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pienimpien kauppojen (K-extra, K-pikkolo, muut) määrä oli 475 (549). K-marketien määrä lisääntyi 32:lla.

K-ruokakauppoja oli 376 kunnassa, kun kuntia on Suomessa 432. Vuoden 2005 lopussa kaikista suomalaisista

K-ruokakauppojen määrä Suomen kunnissa

K-ruokakauppoja	Kuntia	Kuntia	Kuntia	% kaikista kunnista		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
10 tai enemmän	13	12	11	2,9	2,7	2,5
7-9	14	10	12	3,1	2,3	2,8
5-6	26	20	15	5,8	4,5	3,5
3-4	70	72	74	15,7	16,2	17,1
2	106	94	95	23,8	21,2	22,0
1	162	177	169	36,3	39,9	39,1
ei yhtään	55	59	56	12,3	13,3	13,0
Kuntia yhteensä	446	444	432	100,0	100,0	100,0

44,7 % asui enintään kilometrin päässä lähimmästä K-ruokakaupasta. Oheisessa taulukossa tätä palvelutäisyyttä, joka kertoo K-ruokakaupan palveluverkoston tiheydestä, on eritelty lääneittäin. Ahvenanmaata lukuunottamatta keskimääräinen etäisyys on pidentynyt verrattuna vuoteen 2000, mutta vuosien 2003 ja 2005 välillä muutokset ovat olleet pieniä. Länsi-Suomen ja Lapin lääneissä etäisyydet ovat tänä aikana aavistuksen verran lyhentyneet.

Suuryksiköiden eli K-citymarketien osuus K-ruokakauppojen myynnistä Suomessa oli 36,2 % (35,3 % vuonna 2004).

K-erikoiskauppojen määrä oli 748. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 80. Muutos johtui lähes kokonaan Asko- ja Sotka-ketjujen siirtymisestä Keskon omistukseen tammikuussa 2005. Kaiken kaikkiaan K-kauppoja oli näin ollen Suomessa 37 enemmän kuin vuonna 2004.

Ulkomailla suuria muutoksia

Ruokakesko Oy:n ja ICA AB:n yhteisyritys Rimi Baltic AB aloitti toimintansa vuoden 2005 alussa. Rimi Balticilla on tytäryhtiöt Virossa, Latviassa ja Liettuassa, joissa toimii yhteensä 177 hypermarket-, supermarket- ja halpamyymäläkonseptillä toimivaa ruokakauppaa. Ruokakeskolla oli vuonna 2004 Baltiassa omia kauppiaita 84. Rimi Balticin liikevaihto oli 808 miljoonaa euroa ja sillä oli palveluksensa keskimäärin 8 208 työntekijää, joista luvuista Keskon osuus on siis puolet.

Rautakeskolla on Ruotsissa 14 K-ruokakauppaa, Virossa neljä myymälää ja Latviassa kolme. Liettuassa Senukailla, josta Rautakesko omistaa enemmistön, on 13 Senukai- ja 76 partnership-myymlää. Norjasta heinäkuussa ostetun Norgros AS:n Byggnakker-ketjussa on 20 omaa kaup-

paa ja 113 ketjusopimuksen piiriin kuuluvaa kauppiasyrittäjää.

Heinäkuussa ostettiin myös Stroymaster-ketju, jolla on viisi rautakauppaa Pietarin alueella.

Ostojen myötä Rautakeskon ulkomaisien tytäryhtiöiden liikevaihto kasvoi 98 %:lla ja niiden osuus koko Rautakeskon konsernin liikevaihdosta kasvoi 52 %:iin.

Maatalouskeskolla oli Baltiassa 12 kauppiasta eli yksi vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Työpaikkojen kehitys

Työpaikkojen määrä jatkoi Kesko-konsernissa kasvuaan sekä Suomessa että Suomen ulkopuolella.

Koko konsernin henkilökuntamäärä oli keskimäärin kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna 21 603 henkilöä eli 4 075 enemmän kuin edellisellä vuonna. Yhteisyritys Rimi Baltic AB:n henkilökuntamäärästä on Keskon luvuissa 50 % eli 4 104 henkilöä.

Suomessa lisäys oli 945 henkilöä, josta Indoor Groupin oston vaikutus oli 690 ja VV-Auton vähittäismyynnin laajenemisen noin 100 henkilöä.

Ulkomailla Rimi Baltic AB:n käynnistymisen lisäksi Ruokakeskon keskimääräistä henkilökuntamäärää 1 800 henkilöä. Rautakeskossa lisäystä oli 1 400 henkilöä, josta Liettuassa 761, Norjassa Norgros AS:n kaupan myötä 258 ja Venäjällä Stroymaster-kaupassa 93 henkilöä.

Joulukuun 2005 lopussa työsuhteita oli kaikkiaan 26 978, joista Suomessa 14 707 ja Suomen ulkopuolella 12 271. Lisäystä oli edellisen vuoden loppuun verrattuna Suomessa 1 105, Suomen ulkopuolella 3 727 ja kaikkiaan 4 832 henkilöä.

Ruokakeskossa käytiin keväällä yhteistyötä ja aloitettiin muita toimin-

nan tehostamiseen Suomessa tähtääviä toimenpiteitä, joilla tavoitellaan vuositasolla noin 20 miljoonan euron säästöjä. Neuvottelujen tuloksena toteutettiin lähes 80 henkilön vähennys eläkeratkaisuilla ja muilla järjestelyillä. Lisäksi jouduttiin irtisanomaan 73 henkilöä. Muissa yksiköissä ei ollut vastaavia vähennyksiä.

Ulkoistetuissa toiminnoissa - esimerkiksi tietohallinto, kiinteistöhoito, postitus, vahtimestarit - työskenteli vuoden lopussa noin 700 henkilöä.

K-kauppiaille on palveluksessaan - kauppiat mukaan lukien - noin 23 000 henkilöä. Kun K-kauppoja on lähes joka kunnassa ja Keskolakin on toimipaikkoja yli 60 kunnassa, K-ryhmän yhteensä lähes 38 000 työpaikan hyvinvointivaikutukset ulottuvat käytännössä koko Suomeen. Baltiassa Kesko-konserni on - yhteistoimintayhtiö Rimi Baltic AB mukaan lukien - suurin ulkomainen työnantaja.

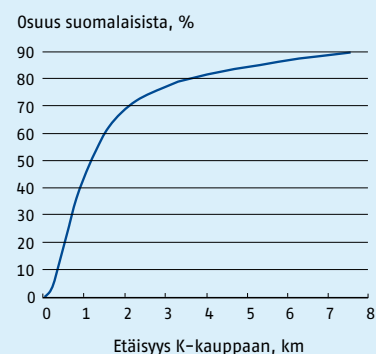
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot

Vuonna 2005 Kesko-konsernin tuloslaskelman mukaiset palkat olivat 419 miljoonaa euroa, eläkekulut 39 miljoonaa euroa ja muut henkilösivukulut 39 miljoonaa euroa. Palkoista ulkomaan toimintojen osuus oli 94 miljoonaa euroa. Myönnettyjä osakeoptioita kirjattiin kuluksi 3,1 miljoonaa euroa.

Konsernin tuloverot olivat 49 miljoonaa euroa, josta 3 miljoonaa euroa maksettiin ulkomaille. Kiinteistöveroja maksettiin Suomessa 3,2 miljoonaa euroa 118 kuntaan, ulkomailla yhteensä 0,2 miljoonaa euroa.

K-kauppiat maksoivat palkkoja 253 miljoonaa euroa ja veroja 36 miljoonaa euroa. Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkkalaskenta

Suomalaisten etäisyys K-ruokakauppaan

Asukkaita alle kilometrin etäisyydellä K-ruokakaupasta, %

	2000	2003	2005
Etelä-Suomen lääni	56,4	54,9	54,2
Ahvenanmaa	49,8	48,1	50,2
Länsi-Suomen lääni	41,3	37,6	37,7
Itä-Suomen lääni	43,6	42,6	41,7
Oulun lääni	41,1	38,7	37,4
Lapin lääni	35,0	32,5	33,0
Koko Suomi	47,3	45,3	44,7

Lähde: Tilastokeskus Oy: Ruututietokanta 2005. Asukasrakenne 31.12.2004 (väestö 250 m x 250 m tilastoruuduttain). Ruokakesko Oy: Vuoden 2005 aikana toimineet K-ruokakaupat (paikannettu Genimap Oy:n Suomen tiestön mukaan, linnuntie-etäisyys jokaisesta tilastoruudusta lähimpään K-ruokakauppaan)

hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä - arviolta 80-85 % K-kauppiaiden liiketoiminnan kokonaisvolyymin. Tilastoissa eivät näy K-kauppiaiden nostamista henkilökohtaisista palkoista maksetut verot, joten yhteenlaskettuja verotietoja on pidettävä vain suuruusluokkaa kuvaavina.

Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät

Keskon Eläkekassa hoitaa Kesko Oyj:n, sen toimialayhtiöiden sekä eräiden muiden lähiyhteisöjen henkilökunnan TEL-vakuutuksen Eläkekassan osastossa B. Eläkevakuutusyhtiö Varma hoitaa muiden tytäryhtiöiden lakisäätöiset TEL-vakuutukset. Keskon Eläkekassassa on myös lisäetujen osasto A, joka on suljettu vuonna 1998. Osastoon A kuuluvalla henkilöllä on mahdollisuus joihinkin sellaisiin eläkelajeihin, joita lakisäätöinen TEL ei tarjoa, kuten tuotannollisilla perusteilla myönnettävään varhaiseläkkeeseen.

Eläkekassan piiriin kuului vuoden 2005 lopussa 3 881 (edellisenä vuonna 4 145) Kesko-konserniin ja lähiyhteisöihin työsuhteessa olevaa henkilöä, joista osastoon A kuului 976 (1 105) henkilöä. Eläkekassa maksoi eläkkeitä 49,6 miljoonaa euroa (47,2 miljoonaa euroa) yhteensä 3 284 henkilölle (3 129). Eläkeikä-ym. tilastoja käsitellään sosiaalisen vastuun osiossa sivulla 53.

Keskon Sairauskassa hoitaa työpaikkakassana Kesko-konserniin kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisäätöisen sairausvakuutuksen. Sairauskassan piirissä on noin 10 900 henkilöä. Vuonna 2005 Sairauskassa maksoi sairausvakuutuskorvauksia 8,2 miljoonaa euroa (7,7 miljoonaa euroa vuonna 2004).

Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat kukin omat työeläke- ja sairausvakuutuksensa maassa noudatettavan lainsäädännön ja käytännön pohjalta.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Keskolla oli vuonna 2005 noin 25 000 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä toimittajista noin 11 000 oli Suomessa, noin 8 000 Keskon

muissa toimintamaissa, ja noin 6 000 Keskon oman toimialueen ulkopuolella.

Keskon tavara- ja palveluostot olivat yhteensä 7,1 miljardia euroa. Näistä Suomessa toimivien tavarantoimittajien osuus oli 66,4 % eli 4,7 miljardia euroa, muissa Keskon toimintamaissa toimivien 13,0 % eli 920 miljoonaa euroa ja Keskon toimialueen ulkopuolisten toimittajien 20,6 % eli 1 460 miljoonaa euroa. Ostot ja toimittajien lukumäärät on

Henkilöstökulut, milj. euroa

	2003 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Palkat ja palkkiot	316	353	419
tulospalkkaus *)	10,0	5,5	5,5
Henkilösivukulut			
eläkekulut	43	5	39
muut henkilösivukulut	32	36	39
Myönnetty osakeoptiot	-	1,9	3,1

*) vuosina 2003-2004 ko. tilivuodelta maksettu, vuodesta 2005 alkaen ko. tilivuonna maksettu palkkiosumma.

Verot, milj. euroa

	2003 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Tulovero Suomeen	54,7	43,5	46,4
Tulovero ulkomaille	2,8	3,1	3,0
Kiinteistövero Suomeen	2,5	3,2	3,4

Työn tuottavuus, tuhatta euroa

	2003 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Liikevaihto/työntekijöitä keskimäärin			
Suomi	635	638	592
muut pohjoismaat	226	295	506
Baltia	134	132	112
koko konserni	465	428	385
Voitto ennen kertaluonteisia eriä/työntekijä	10,6	11,6	9,8

Kesko-konsernin ostot toimintamaittain 2005

	Tavarantoimittajia toimintamaissa, kpl	Ostot ko. toimittajilta		Tavarantoimittajia muissa maissa, kpl	Ostot ko. toimittajilta	
		milj. €	%		milj. €	%
Suomi	11 028	4 718	81,3	3 760	1 086	18,7
Ruotsi	559	76	76,0	87	24	24,0
Norja	258	232	98,3	45	4	1,7
Viro	1 441	183	75,3	368	60	24,7
Latvia	2 188	193	79,8	473	49	20,2
Liettua	2 975	193	49,2	939	199	50,8
Venäjä	363	35	92,1	6	3	7,9
Yhteensä	18 812	5 630	79,8	5 678	1 425	20,2

Case

SUOMALAINEN K-CITYMARKET –KAMPANJA NÄKYI KULUTTAJIEN ASEENTEISSA

Suomalaisten pienyritysten ja valtakunnallisten tavarantoimittajien tuotteet olivat näyttävästi tarjolla kaikissa K-citymarketeissa 29.9.–8.10.2005. Suomalainen K-citymarket-kampanja korosti kotimaisuutta vastuullisena valintana työllisyyden puolesta, ja se toteutettiin yhteistyössä suomalaisen elintarvikeketjun ja kotimaisuutta edustavien järjestöjen kanssa.

Kampanjassa oli mukana kaikkiaan noin 40 valtakunnallista yritystä ja noin 450 pk-yritystä. Yrityksillä oli kampanjan aikana kaupoissa tuote-esitteitä ja myyntitoreja. Kuluttajille tarjottiin myös tietoa suomalaisista luonnontuotteista ja kerrottiin maaseutumatkailupalveluista.

Yhteistyökampanja oli laajalti esillä myös tiedotusvälineissä. Muun muassa Helsingin Sanomien ja maakuntalehtien välissä oli nelisivuinen mainos, ja kampanjaa tuotiin esille lisäksi tv-mainonnassa. Kaupoissa kampanjatuotteet oli merkitty hyllymerkinnöin. Teema näkyi myös julisteissa ja kassojen kuittausalustoissa.

Taloustutkimuksella teetetyt tutkimuksen mukaan kampanjan vaikutus kuluttajien asenteisiin oli merkittävä. Kun ennen kampanjaa 15 prosenttia kuluttajista sanoi lisänneensä tietoisesti suomalaisten tuotteiden ostamista, oli luku noussut kampanjan jälkeen 26 prosenttiin. Päivittäistavaraostoista päättävien keskuudessa luku nousi 16 prosentista 29 prosenttiin.

Yleisimmät perustelut suomalaisten tuotteiden ostamisen lisäämiselle oli suomalaisen työn tai elinkeinon tukeminen (34 %), luotettavuus ja turvallisuus (30 %), halu suosia ja ostaa suomalaista (28 %) sekä laatu ja tuoreus (27 %). Tutkimusta varten haastateltiin ennen kampanjaa 1 173 ja kampanjan jälkeen 502 yli 15-vuotiasta suomalaista.

Kampanjan taustalla toimi laaja yhteistyöverkosto, johon kuuluivat K-citymarket-ketjun lisäksi muun muassa Finfood – Suomen Ruokatieto, Suomalaisen Työn Liitto, Kotimaiset Kasvikset, MTK, Arktiset Aromit, Pro Agria ja LaatuKetu. Kampanjamateriaalissa näkyivät myös tunnetut kotimaisuusmerkit: Hyvää Suomesta –joutsenlippu, Avainlippu, puutarhatuotteita edustava sirkkalehti, Maakuntien Parhaat –laatu-merkki sekä luonnontuotteita edustava Arktiset Aromit.

Kotimaiset tuotteet olivat K-citymarketien teemana syksyllä 2005. Kuvassa K-citymarket Jumbon myymäläpäällikkö Karri Himberg asettelemassa kotimaisuuskampanjan tuotteita esille.

eritelty toimintamaittain oheisessa taulukossa.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus Keskon ostoista oli 22,9 % (edellisenä vuonna 23,1 %) ja 100 suurimman 48,9 % (52,2 %). Kymmenen suurimman joukossa oli kahdeksan suomalaista elintarvikealan yritystä ja kaksi saksalaista autotoimittajaa. Sadan suurimman joukossa oli 11 ulkomaista toimittajaa.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden ostoista 81,3 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta. Näistä ostoista maahantuontiyritysten osuus oli 15,7 %. Laskelma pohjautuu tavarantoimittajalistaan, joka kattaa 81 % ostoista,

Pirkka-tuotteiden kotimaisuus

Tuoteryhmä	Kotimaisten osuus tuotemäärästä, %
Hedelmät ja vihannekset	68,3
vihannekset ja juurekset	74,2
hedelmät ja marjat	9,1
Tuoretuotteet	76,2
liha	94,0
valmisruoka	89,5
tuore leipä	59,1
kala	47,7
Teolliset tuoretuotteet	52,5
maitovalmisteet	92,3
jäätelö	67,7
ruokapakasteet	40,5
ravintorasvat	28,6
Teolliset tuotteet	28,8
lastenruoka ja -juoma	100,0
mureat leivät ja korput	60,0
keksit	39,3
säilykkeet	23,2
lemmikkieläinruoat	9,4
Juomat ja makeiset	56,2
virvoitusjuomat	100,0
mehut	82,1
makeiset	46,2
snacksit	33,3
Kodintarvikkeet	44,4
pehmapaperit	77,8
kattaus	76,7
pesu ja puhdistus	24,4
vartalonpuhdistus ja -hoito	11,7
Käyttötavara	34,6
lasten vaate	100,0
kirjat, kortit, paperit	45,0
siivous ja kodinhoito	31,3
valaisimet ja sähkötarvikkeet	0,0
Kaikki yhteensä	48,5
Kaikki yhteensä, % myynnistä	62,5

ja oletukseen, että lopuissa 19 %:ssa maahantuonnin osuus on sama. Kun laskeetaan yhteen oma suora tuonti 1 086 miljoonaa euroa ja ostot Suomessa toimivilta maahantuojilta 741 miljoonaa euroa, saadaan tuontiosojen yhteisarvoksi Keskon Suomen toiminnoissa 1 827 miljoonaa euroa eli 31,5 % ja kotimaisten ostojen arvoksi 3 977 miljoonaa euroa eli 68,5 %. Lukuja on pidettävä vain suuntaa antavina, koska tilastointia on voitu tehdä vain yritys-, ei tuotetasolla.

Keskon omien Pirkka-tuotteiden lukumäärä oli vuoden lopussa 1 484. Uusia tuotteita tuli vuoden aikana valikoimiin 229 kpl. Pirkka-tuotteista 48,4 % oli valmistettu Suomessa ja niiden myynnin osuus oli 62,5 %. Oheisessa taulukossa on esimerkkejä suomalaisten tuotteiden osuuksista eri tavararyhmissä.

Eurooppalaisen AMS-ostoryhmittymän yhteisiä EuroShopper-tuotteita oli Ruokakeskon valikoimissa 332 kpl. Näistä Suomessa valmistettuja oli 21 %.

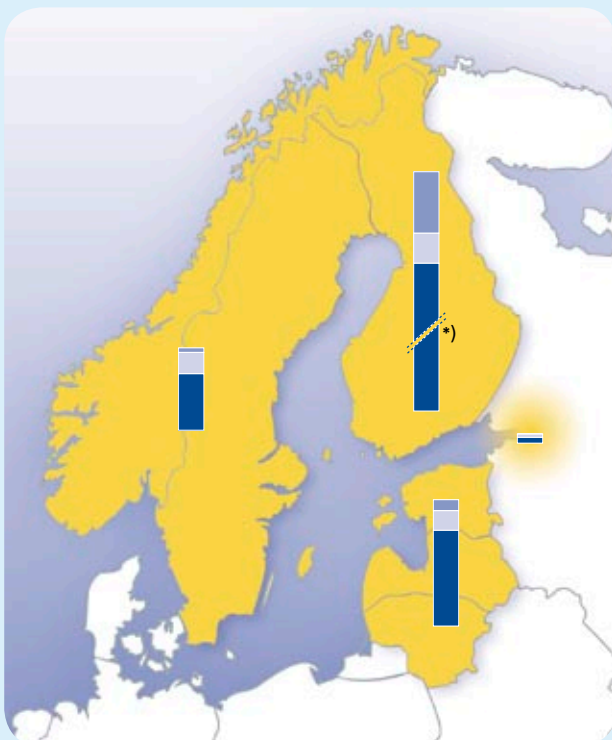
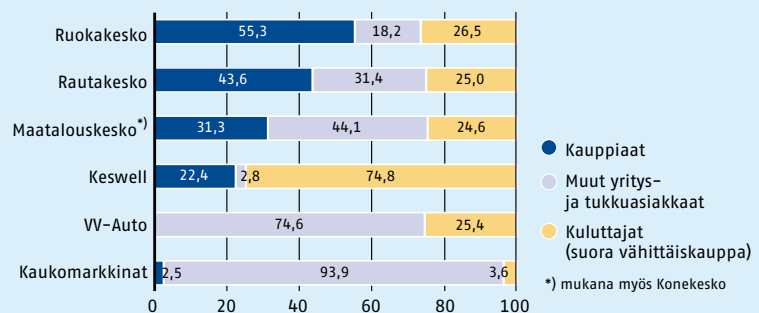
Taloudellisen hyödyn jakautuminen

Keskon ja K-kauppiaiden toiminta tuottaa taloudellista hyvinvointia omalle hen-

kilökunnalle, osakkeenomistajille, yhteistyökumppaneille ja heidän työntekijöilleen sekä kunnille ja valtiolle. Oheisessa taulukossa hyödyn jakautumista on eritelty sidosryhmittäin ja oheisessa kartta-kaaviossa markkina-alueittain (Suomi, muut Pohjoismaat, Baltian maat ja Luoteis-Venäjä). Maksettuja osinkoja ei ole mahdollista kohdistaa samalla tavoin alueille. Tiedossa on ainoastaan, että ulkomaisten omistajien osuus oli vuoden 2005 lopussa 27 % kaikista osakkeista.

Kuten edellisessä kappaleessa kerrottiin, osa Keskon Suomesta ostamista tuotteista on valmistettu Suomen ulkopuolella. Keskon itse maahantuomat tai jonkun Suomessa toimivan maahantuojan Keskolle myymät ulkomaiset tuotteet eivät hyödytä pelkästään ulkomaisia tavarantoimittajia, vaan tuottavat merkittävästi taloudellista hyötyä myös Suomessa. Maahantuojan ja kaupan palkkioilla katetaan tuoteketjussa mukana olevien suomalaisten työntekijöiden palkat

Kesko-konsernin myynnin jakautuminen 2005, %

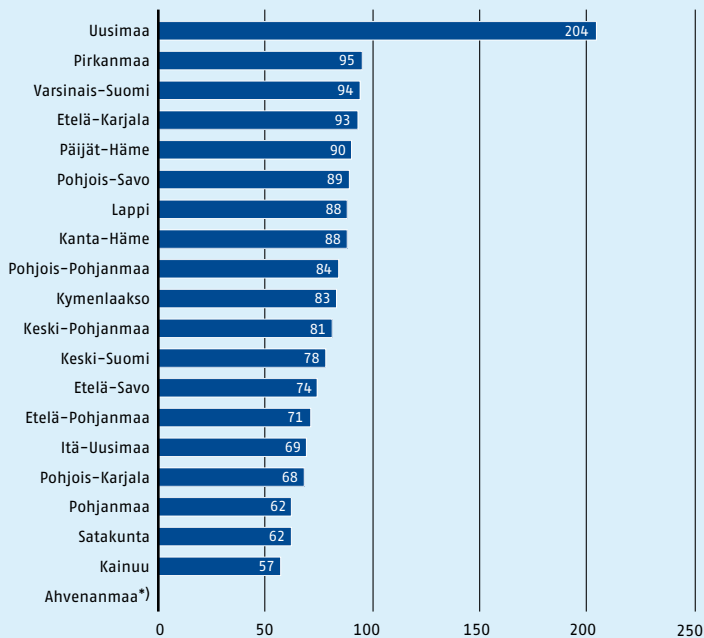
Taloudellisen hyödyn erittelyä markkina-alueittain, milj. euroa

	Ostot	Investoinnit	Palkat ja verot	Yhteensä
Suomi	4 718	183	375	5 276
Muut Pohjoismaat	344	130	28	502
Baltia	583	120	67	770
Luoteis-Venäjä	35	20	1	56

Ostot: luvuissa mukana myös Keskon tuonti Suomeen ko. maista
 Investoinnit: sekä yrityskaupat että muut investoinnit
 Palkat ja verot: yhtiöiden tulo- ja kiinteistöverot

- Ostot
- Investoinnit
- Palkat ja verot

*) Ostoja kuvaava pylväs on tässä katkaistu, muuten se olisi 8 kertaa niin korkea kuin Baltian vastaava.

**Maksetut palkat ja verot maakunnittain vuonna 2005
suhteutettuna asukasluukuun, euroa asukasta kohti**

*) tietoa ei ole kerätty

Tilasto sisältää Keskon ja K-kauppioiden maksamat palkat, K-kauppioiden maksamat verot ja Keskon maksamat kiinteistöverot.

Asukasluvut maakuntaliittojen www-sivujen väestötalustoista.

ja yritysten muut kulut, ja tuotteista maksetaan Suomen valtiolle arvonlisävero, osan kohdalla myös tullia. Voidaan arvioida, että tyypillisen vähittäiskaupassa myytävän tuontituotteen Suomeen jättämä taloudellinen hyöty on 40-50 % tuotteen vähittäismyyntihinnasta. Vastaavanlainen tilanne on luonnollisesti myös Keskon muissa toimintamaissa.

Suomessa syntynyttä tuotosta on erikseen jaoteltu maakunnittain. Laskelmaan on otettu Keskon ostot, K-kauppioiden suorat ostot lähitoimittajilta, Keskon ja K-kauppioiden maksamat palkat ja verot (Keskon osalta vain kiinteistöverot) sekä investoinnit.

Keskon ostot on pystytty jaottelemaan aikaisempia vuosia tarkemmin - 4,7 miljardin euron yhteissummasta on erittelyssä mukana 4,5 miljardia euroa. Puuttuvat 200 miljoonaa euroa koostuvat lähinnä sellaisista toimittajista, joiden sijaintia ei ole voitu postiosoitteen perusteella määrittellä tai joilta ostot ovat jääneet alle 1 000 euron vuodessa. Ostot on voitu jaotella vain toimittajan laskutuspaikkakun-

Keskon ja K-kauppioiden tuottaman taloudellisen hyödyn jakautumista Suomen maakuntiin vuonna 2005, milj. euroa

Maakunta	Keskon tavaraoستot	K-kauppioiden suorat tavaraoستot ¹⁾	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat ²⁾	K-kauppioiden maksamat verot ³⁾	Yhteensä
Etelä-Karjala	7,4	13,3	4,7	3,9	7,5	1,3	38,1
Etelä-Pohjanmaa	224,9	21,9	1,9	4,5	8,1	1,2	262,5
Etelä-Savo	36,0	12,5	0,6	2,6	7,4	2,0	61,1
Itä-Uusimaa	57,3	3,4	4,9	1,3	4,9	0,7	72,5
Kainuu	4,1	6,9	0,1	1,5	3,0	0,4	16,0
Kanta-Häme	67,3	23,0	0,8	4,1	9,4	1,2	105,8
Keski-Pohjanmaa	71,9	6,5	0,2	2,7	2,5	0,5	84,3
Keski-Suomi	71,3	13,5	0,8	7,2	12,1	1,6	106,5
Kymenlaakso	16,2	10,5	0,3	5,9	8,3	1,2	42,4
Lappi	8,4	15,1	12,3	1,9	12,1	2,3	52,1
Pirkanmaa	272,6	31,3	23,5	16,4	23,8	3,9	371,5
Pohjanmaa	63,0	6,6	0,1	5,7	4,3	0,7	80,4
Pohjois-Karjala	30,9	7,2	0,8	3,6	6,7	1,1	50,3
Pohjois-Pohjanmaa	61,1	24,5	18,4	12,1	17,5	2,3	135,9
Pohjois-Savo	82,6	19,0	1,7	7,4	13,1	1,9	125,7
Päijät-Häme	106,9	14,3	0,3	7,6	9,5	0,8	139,4
Satakunta	100,1	12,9	2,1	4,4	9,3	0,9	129,7
Uusimaa	2 621,4	85,8	16,0	190,5	72,7	12,2	2 998,6
Varsinais-Suomi	581,6	33,2	13,9	18,7	21,0	3,3	671,7
Ahvenanmaa	19,7	*)	-	-	*)	*)	19,7
Yhteensä	4 504,7	361,4	103,4	302,0	253,2	39,5	5 564,2

*) tietoa ei ole kerätty

1) luvuissa mukana 882 K-kauppiain ostot

2) luvuissa mukana 961 K-kauppiain maksamat palkat

3) luvuissa mukana 839 K-kauppiain maksamat verot sekä Keskon maksamat kiinteistöverot

nan mukaan, vaikka tuotantoa olisi useammallakin paikkakunnalla. Siksi Uudenmaan osuus tilastoissa on todellista suurempi.

Keskon maksamat palkat ja kiinteistöverot on voitu eritellä kokonaisuudessaan, tuloveroa ei, koska sen jakaminen kuntiin jää verohallinnon tehtäväksi. Suhteessa muihin taulukon lukuihin kiinteistöverot ovat niin pieni erä, että ne on yhdistetty K-kauppiaitten maksamiin veroihin.

K-kauppiaista ovat palkka- ja veroerittelyssä mukana vain Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:n asiakaskauppiaat, joiden lukumäärä näkyy taulukossa, ja joiden osuus yhteenlasketusta liikevaihdosta on 80-85 %. K-kauppiaiden suoria ostoja ei ole voitu ryhmitellä laskutusosoitteiden perusteella, joten tilasto on tehty sillä olettamuksella, että ostot on tehty omasta maakunnasta.

Joissakin maakunnissa K-kauppiaiden ostot ovat suuremmat kuin Keskon ostot. Näissä maakunnissa on tällöin vain vähän sellaisia tavarantoimittajia, joiden tuotantovolyymi riittää Keskon valtakunnallisten ketjujen valikoimiin, jolloin K-kauppiat ovat ostaneet pienempien toimittajien tuotteita omiin kauppa-kohtaisiin valikoimiinsa.

Absoluuttiset luvut eivät täysin kuvaa maakuntien välisiä eroja, vaan ne on erityisesti palvelutasoa arvioitaessa suhteutettava asukaslukuun. Palkkojen ja verojen määrä asukasta kohti (katso kaavio sivulla 26) kuvaa K-ryhmän henkilöpanostusta kunkin maakunnan palveluverkoston. Uudenmaan luvut eivät ole tässä suhteessa vertailukelpoisia, koska niihin sisältyy Keskon konsernihallinto ja merkittävä osa toimialayhtiöiden henkilökunnasta. Myös investointeja voisi suhteuttaa samalla tavalla, mutta niitä tulisi tällöin tarkastella

pidemmällä aikavälillä kuin vuositasolla.

Kesko maksaa kanta-asiakasjärjestelmäänsä kuuluville K-Plussakortin haltijoille kuukausittain ostohyvitystä ns. Plussa-pisteinä, jotka voidaan muuttaa rahaksi K-kaupoissa ja muissa Plussa-yhteistyöyrityksissä. Näitä hyvityksiä ei ole otettu mukaan Keskon sidosryhmilleen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeviin laskelmiin, koska edut ovat osa myytävien tuotteiden hinnoittelua - asiakkaiden palkitsemista ostosten keskittämisestä K-kauppiin. Kun lisäksi osa Plussa-hintaeduista myönnetään ns. Plussa-kortti-tarjousten muodossa suoraan tuotteen hinnassa, tämäntyyppisiä toimenpiteitä ei Keskoissa lueta taloudellisen vastuun, vaan normaalien kilpailukeinojen piiriin.

Taloudellinen tukeminen

Kesko ja sen tytäryhtiöt tukevat Suomessa monenlaisten yhteiskunnan hyväksi

Case

OSTOT MAAKUNNISTA YLLÄPITÄVÄT KEHITYSTÄ

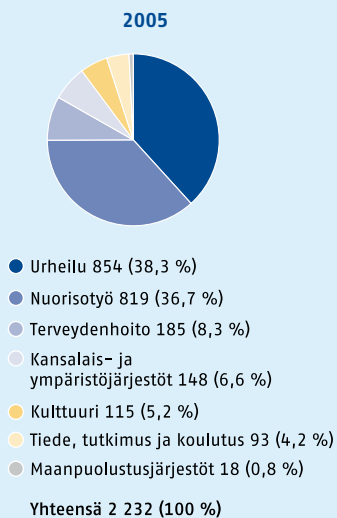
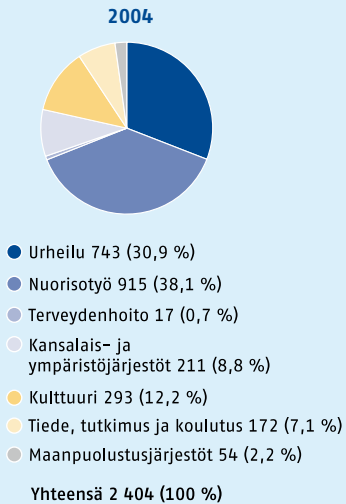
Jalasjärvellä sijaitseva Juustoportti aloitti Pirkka-toimittajana kolmisen vuotta sitten. Yhtiö valmistaa Pirkka-tuotemerkin alla Mozzarella-juustoja, kermaviiliä ja jugurttia sekä suurkeittöitä varten Menu-tuotemerkin alla mm. leipäjuustoa. Vuonna 2005 Ruokakesko ja Juustoportti tekivät merkittävää tuotekehitystyötä kehittämällä yhteistyössä Pirkka-sarjan ensimmäiset terveysvaikutteiset tuotteet, kolesterolia alentavat Pirkka Reducol -jugurtit. Pirkka-jugurtit ovat EU:n alueella ensimmäisiä kaupan omia merkkituotteita, jotka sisältävät kasvisteroleja ja -stanoleja.

Juustoportti on nelikymmenvuotias perheyrittys ja tuotantoteknologialtaan Suomen moderneimpia meijereitä. Yhtiö työllistää vakituisesti noin 80 henkilöä, ja vuonna 2005 maitoa Juustoportissa jalostui 17 miljoonaa litraa. Jalasjärven kunnassa yhtiö on merkittävä työllistäjä, mistä osoituksena Juustoportille myönnettiin vuonna 2005 Läpi Harmaan Kiven -palkinto. Palkinnon saannin kriteereinä olivat yhtiön työllistävä ja taloudellinen merkitys alueella. Lisäksi saajan tuli olla eteläpohjalainen yritys, joka on innovatiivinen ja toimii yleisen hyvinvoinnin edistäjänä. Valtakunnallinen Yrittäjäpalkinto Juustoportille myönnettiin 2004.

Juustoportin liikevaihto vuonna 2005 oli 17 miljoonaa euroa, ja Keskon ostojen osuus Juustoportin myynnistä noin 20%. Yhtiö on kehittänyt kotimaan toimintojaan mm. investoimalla noin miljoona euroa uusiin jäähditys- ja pakkausjärjestelmiin, tavoitteenaan koko toiminnan tehostaminen ja leipäjuustotuotannon kaksinkertaistaminen. Juustoportissa luetaan kotimaisen maidon laatuun ja omaan osaavaan henkilökuntaan, mutta toimitusjohtaja Timo Keski-Kasarin mukaan kehittyminen edellyttää myös kansainvälisen verkoston ja yhteistyökumppanuuksien rakentamista.

Toimitusjohtaja Timo Keski-Kasari kehittääkin Juustoportin toimintaa suuntaan, jossa erilaisilla jatkojalostus, paloitelu- ja pakkauspalveluilla sekä logistisilla ratkaisulla tehostetaan toimintaa koko ketjussa ja pienennetään hävikkiä myös kaupan takahuoneessa. Näissä kehittämissuunnitelmissa Kesko on vahvasti mukana: keväällä 2006 otetaan Keskon toimituksissa asteittain käyttöön uusi terminaalimalli ja tuotepuolella testataan paloitellun tuorepakatun juuston konseptia.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin Suomessa, 1 000 euroa, %

työtä tekevien yhteisöjen toimintaa. Tuki perustuu useassa tapauksessa vuorovai-
kutteiseen yhteistyöhön, jossa Keskolla ei
ole pelkästään rahoittajan, vaan myös aktiivisen toimijan rooli. Kesko suuntaa tu-
keaan erityisesti hankkeisiin, jotka vai-
kuttavat lapsiperheiden arkeen. Myös
Keskon toimintaympäristöön liittyvän
yhteiskunnallisesti vastuullisen toimin-
nan ja kestävän kehityksen tukeminen
ovat Keskolle läheisiä asioita.

Rajanveto lahjoitusten, sponsoroin-
nin ja markkinoinnin välillä on usein vai-
keaa. Kun puhtaat markkinointitoimenpi-
teet jätetään laskelmien ulkopuolelle,
Kesko-konsernin taloudellinen tuki yleis-
hyödyllisiin tarkoituksiin vuonna 2005
oli 2,2 miljoonaa euroa (edellisenä vuon-
na 2,4 miljoonaa euroa). Tästä kolme nel-
jäsosaa kohdistettiin urheiluun ja nuori-

risotyöhön, josta edellisen osuus hieman
kasvoi ja jälkimmäisen aleni. Ruokakes-
kon aluekeskuksilla oli alueellisia ja pai-
kallisia tukikohteita yhteensä noin 120.

Ulkomaisten tytäryhtiöiden vastaa-
vasta toiminnasta ei ole vielä kerätty
tarkkaa tietoa. Muutamia esimerkkejä on
käytettävissä. Kesko Agro on Baltiassa
tukenut mm. maanviljelijöiden järjestöjä,
maatalousoppilaitoksia ja yliopistoja se-
kä näkö- ja kuulovammaisten lasten kou-
lua. Liettuassa Senukain osa-omistajilla
Rakauskasin perheellä on jo ennen Kes-
kon kanssa tehtyä yrityskauppaa ollut
voittoa tavoittelematon hyväntekeväi-
syyssrahasto ”Senuku Charity and Support
Fund”, joka on juridisesti erillään Senu-
kaista ja jatkaa edelleen toimintaansa.
Rimi Balticin sponsorointitoiminnasta
kerrotaan oheisessa casessa.

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille, milj. euroa

	2003 FAS	2004 IFRS	2005 IFRS
Tavaran- ja palveluntoimittajat			
Suomi	4 485	4 521	4 718
muut maat	1 675	1 993	2 363
Investointihyödykkeiden toimittajat + yrityskaupat	259	192	454
Henkilökunta (palkat ja muut edut)	316	353	419
Osakkeenomistajat (osingot)*	91	274	95
Verottaja (tulo- ja kiinteistöverot)	60	56	52
Sosiaaliturva (eläke- ja henkilösivukulut)	75	41	78
Yleishyödyllinen tuki	2	2	2

* ko. tilivuonna maksetut osingot

*Keskon lahjoituksen merkeissä pää-
johtaja Matti Halmesmäkeä kävivät
tapaamassa (vasemmalta lukien)
Suomen WWF:n markkinointipäällikkö
Anneli Alftan ja hallintoneuvoston
puheenjohtaja Elisabeth Rehn sekä
Suomen YK-liiton puheenjohtaja
Sirpa Pietikäinen ja toiminnanjohtaja
Helena Laukko.*

Case

RIMI BALTICIN SPONSOROINTITOIMINTA BALTIAN MAISSA

Ruokakeskon ja ruotsalaisen ICA AB:n puoliksi omistama Rimi Baltic kohdistaa politiikkansa mukaisesti sponsorointiyhteistyönsä kohteisiin, jotka auttavat lapsia. Vuonna 2005 Rimi Balticin tuki kaikissa Baltian maissa oli yhteensä vajaat 66 000 euroa.

Virossa Rimi Baltic osallistui Haaberstin ja Lasnamäen leikkikenttien rakentamiseen yhdessä Tallinnan kaupungin ja paikallisten taloyhtiöiden kanssa. Leikkikentät sijaitsevat ruokakaupan läheisyydessä ja niiden rakentaminen on osa naapuruusyhteistyötä. Rimi Balticin tavoitteena on jatkaa leikkikenttien rakentamista muutaman leikkikentän vuosivauhdilla.

Latviassa tuettiin 10 100 eurolla naisten ja lasten liikuntatapahtumaa, jota vietettiin kansainvälisenä naistenpäivänä. Tapahtuman tavoitteena oli korostaa terveiden elämäntapojen merkitystä. Yliopistollisen lastensairaalan auttamiseksi järjestettiin lipaskeräys kaikkiaan 40 kaupassa. Keräys tuotti 11 825 euroa ja sillä hankittiin lastensairaalan kirjastoon tietokoneita Internet-yhteydellä. Tietokoneiden avulla lapset voivat opiskella sairaalassaoloaikanaan ja pitää yhteyttä läheisiinsä.

Liettuaissa Rimi Baltic osallistui paikallisen hyväntekeväisyysjärjestön joulukeräykseen, jossa kerättiin varoja jouluruoan hankkimiseksi vähävaraisille ihmisille. Yhtiö lahjoitti myös itse suoraan 350 perheelle 50 litin lahjakortin omiin myymälöihinsä. Lisäksi Liettuaissa yhtiö tuki monilapsisten perheiden koulunkäyntiä lahjoittamalla koulurepun ja tarvikkeita 150:lle koulunkäyntinsä aloittavalle lapselle.

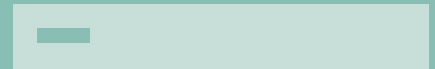
Latvian yliopistollisen lastensairaalan lipaskeräyksen tuotolla lahjoitettiin tietokoneiden lisäksi lapsipotilaille ja henkilökunnalle myös kirjoja, makeisia ja hedelmiä. Kuvassa Rimi Baltic AB:n Latvian maajohtaja Māris Krupenkovs (oikealla) luovuttaa lahjoituksen sairaalan edustajina toimineille lääkäri Džeimss Rozītis'ille ja johtaja Dzintars Mozgis'ille.

Ympäristö- tulokset

Ympäristö- vastuun keskeisiä tuloksia vuonna 2005

- Ympäristötulosten tilastointi käyntiin ulkomaisissa tytäryhtiöissä.
- Kespedin jakelun ajokilometrimäärät ja päästöt vähenivät – ulkoistettujen ns. lavakuljetusten määrän lisäys vaikeutti kuitenkin vertailua.
- Maahantuotujen pakkausten suhteellinen osuus tuonnin koko volyymista laski edelleen.
- Ruokakeskon varastoissa syntyvän sekajätteen suhteellinen määrä väheni.
- Jätteiden hyötykäyttöaste oli Suomen jakelukeskuksissa keskimäärin 89,8 %, Anttilassa 97,5 %.
- Hyvän maatalouskäytännön EUREPGAP-sertifikaatti lähes kaikilla hedelmien ja vihannesten tuontituottajilla.
- K-ympäristökauppadiplomeja myönnettiin 56 K-kaupalle.
- Keskon yhteiskuntavastuun raportointi vuodelta 2004 palkittiin Suomen parhaana.

- Sähkön ja veden ominaiskulutukset Suomen kiinteistöissä lisääntyivät.
- Aiheutetut kasvihuonekaasu- ja happamoitumis päästöt Suomessa lisääntyivät.
- Ulkomaan toiminnoissa syntyvä jätemäärä oli suhteessa toiminnan volyymiin huomattavasti suurempi kuin Suomessa.
- Ympäristökonseptin toteutusaikataulua K-market -ketjussa jouduttiin hidastamaan.
- Toimistotyössä syntyi edelleen yli 200 tonnia jätepaperia.

Johdanto

Keskon ympäristövastuun keskeiset osa-alueet ovat kiinteistöjen ja kuljetusten energiankäyttö ja sen aiheuttamat päästöt sekä varastointi- ja jakelutoiminnassa syntyvät jätteet. Näistä ympäristövaikutuksista osa on Keskon omaa välitöntä kuormitusta, jonka vähentäminen on sekä tärkeää että mahdollista sitkeällä, järjestelmällisellä ja tavoitteellisella työllä. Osa vaikutuksista on Keskon kannalta välillisiä, jolloin tulosten saavuttaminen – ja mittaaminenkin – on vaikeampaa.

Keskossa ja K-kaupoissa ympäristöjärjestelmät – sekä standardin mukaiset että omiin erityistarpeisiin itse kehitetyt – ovat tärkeitä työkaluja. Tavoitteellinen ympäristöjohtaminen luo hyviä mahdollisuuksia myös kustannussäästöihin. Etenkin maissa, joissa alan infrastruktuuri on vasta kehittymässä, jäte- ja energiakustannuksissa voidaan tulevaisuudessa saavuttaa huomattavia säästöjä. Keskon ulkomaiset tytäryhtiöt ovat jo käynnistäneet ympäristötilastoinnin ja kehittävät järjestelmiään Suomesta saatujen kokemusten pohjalta.

Ympäristöjärjestelmä

Keskon ympäristöjohtaminen perustuu omaan ympäristöpolitiikkaan, Kansainvälisen kauppakamarin kestävä kehityksen periaatteisiin ja ISO 14001 -standardiin. Vuoden 2005 päättyessä ympäristöjärjestelmä oli sertifioitu ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmissä yksiköissä:

- Ruokakesko Oy:n logistiikassa - kuljetus- ja huolintayhtiö Kesped Oy:ssä
- Anttila Oy:n keskusyksikön toiminnossa, postimyynnissä ja NetAnttilassa
- kaikissa Anttila- ja Kodin Ykkönen-tavarataloissa
- kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnossa (sertifikaatti YIT Kiinteistötekniikka Oy:llä, jolle toiminnot ulkoistettu).

Ruokakesko uudisti logistiikkatoimintaansa 1.1.2006 alkaen. Ruokakeskon varastotuotanto siirtyi Kesped Oy:öön, jon-

ka nimi muuttui Keslog Oy:ksi. Keslogin toiminta-alueeseen kuuluvat ulkomaankuljetukset, huolinta, hankintakuljetukset, varasto- ja terminaalitoiminnot sekä jakelukuljetukset. Samalla perustettiin uusi toimitusketjun hallintayksikkö, jonka päätehtäviä ovat myymälälogistiikan, tarvesuunnittelumenetelmien, logististen toimintamallien sekä tavarantoimittaja-yhteistyön kehittäminen. Organisaatiomuutosten myötä logistiikan ja Kespedin ympäristöjärjestelmät on tarkoitettu yhdistää vuoden 2006 aikana.

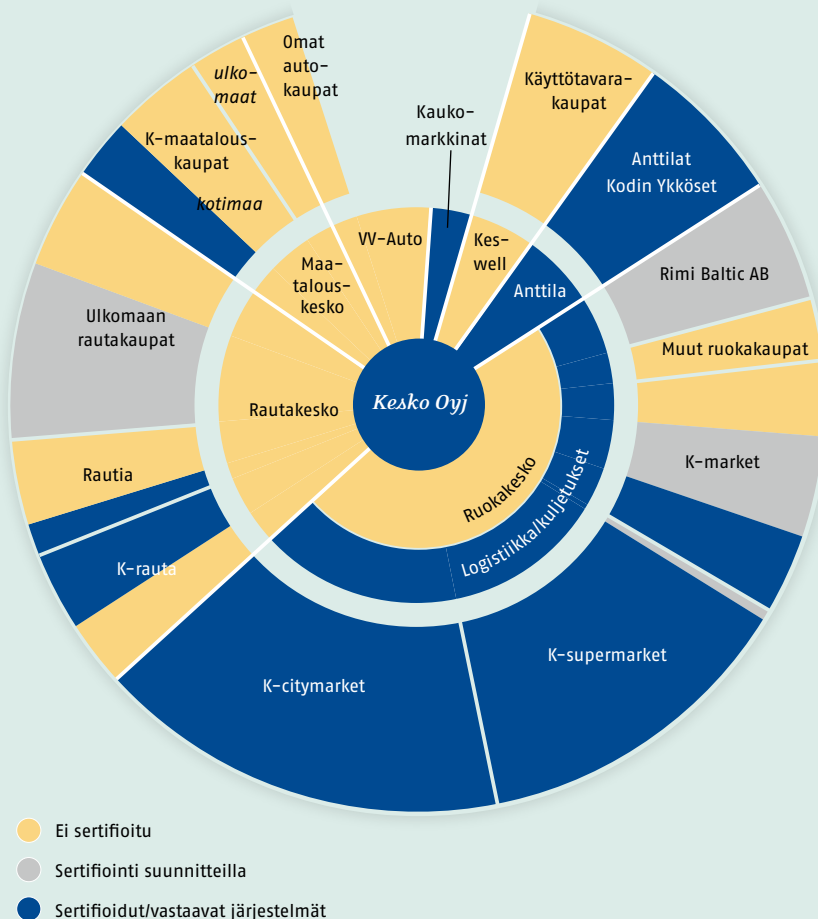
Kesällä 2005 Ruokakesko siirsi pääkaupunkiseudun paluulogiikkaterminaalitoimintonsa Lassila & Tikanojalle (L&T). Terminaali toimittaa kaupoista palautuvan kierrätettävän materiaalin jatkokäsittelyyn ja muut palautusyksiköt uudelleen käytettäviksi. Terminaali ei toistaiseksi kuulu Keskon eikä L&T:n ympäristöjärjestelmien piiriin.

Keskon Kiinteistöpalvelut -yksikkö teki Ovenia Oy:n kanssa sopimuksen noin 220 kiinteistön hoidosta Etelä-Suomen alueella vuoden 2006 alusta lähtien. Ovenia on Keskon tapaan mukana MOTIVAn ja kauppa- ja teollisuusministeriön KRESS-energiänsäästösopimuksessa, ja sen oman ympäristöstrategian on määrä valmistua vuoden 2006 loppuun mennessä.

Kaukomarkkinat Oy:ssä on käytössä ISO 14001 -standardiin perustuva ympäristöjärjestelmä, jota ei kuitenkaan ole sertifioitu. Keskon päätoimitalossa Katajanokalla sekä Ruokakeskon Hakkilan keskusvarastoilla ja Turun jakelukeskuksessa on käytössä itse kehitetty toimiston ympäristöohjelma (katso sivu 43).

K-kauppojen ympäristöjohtamisen perustana on K-ympäristökauppakäsikirja, toimialakohtaiset täydennyskoulutusohjelmat, intranettiin kerätyt parhaat käytännöt jne. K-ruokakaupan suurimmassa

Ympäristöjärjestelmän kattavuus suhteessa toiminnan volyyymiin

liiketyypeissä K-ympäristökaupan toimintamalli on osa ketjukonseptia (katso sivu 43).

Rautakesko on vuonna 2006 käynnistänyt K-rautaketjun ympäristöjohtamismallin soveltamisen ulkomaisiin tytäryhtiöihinsä, samoin K-maalouskaupalle kehitettyä mallia kokeillaan soveltuvin osin Kesko Agron Baltian toiminnoissa. Rimi Baltic AB:n tavoitteena on arvioida emoyhtiöiden käytössä olevat ympäristöjohtamismallit ja -järjestelmät vuoden 2006 aikana sekä aloittaa omien vastaavien järjestelmien rakentaminen.

Kiinteistötoiminnot

Rakennuttaminen ja ylläpito

Keskon rakennuttamisessa on jatkettu ”kuori ja kasetti” -mallin käyttöä, jossa elinkaarikustannusten hallintaa helpotetaan jakamalla rakennus pitkäaikaiseen kiinteistökuoreen ja joustavasti muuttuvaan liiketoimintakasettiin. Investointien kohdistaminen joko kiinteistöön tai liiketoimintaan selkeyttää rakennuttamisen ohjausta ekotehokkuuden periaatteiden mukaisesti.

Kauppapaikkainvestointien arvo oli vuonna 2005 noin 141 miljoonaa euroa. Luku ei ole vertailukelpoinen aikaisempina vuosina raportoidun kiinteistöinvestointien arvon kanssa, sillä kauppapaik-

kainvestoinnit sisältävät investointeja myös jo olemassa oleviin kohteisiin.

Vuonna 2004 Keskon eri liiketoimintatyypeille määriteltiin tavoiteolosuhteet ja mm. taloteknisille järjestelmille laatutasovaatimukset. Työtä jatkettiin vuonna 2005 keskittymällä ylläpidon hallintaan määriteltyjen laatutasovaatimusten mukaisesti. Vuoden aikana käynnistettiin Keskon kiinteistökannan ylläpidon seurantaan hankitun hallintajärjestelmän ”Tampuurin” rakentaminen. Tampuurin avulla pystytään reaaliaikaisesti ohjaamaan ja seuraamaan kiinteistöjen ylläpitoon liittyviä hoito-, huolto- ja korjaustoimintoja. Tavoitteena on kiinteistökannan teknisten järjestelmien mahdollisimman tehokas hyödyntäminen. Järjestelmä oli täysimittaisesti Keskon kiinteistötoimintojen käytössä vuoden 2006 alussa.

Keskon asiantuntijat osallistuivat vuoden 2005 aikana aktiivisesti Rakennuttajaliiton RAKLIn eri työryhmien toimintaan mm. kommentoimalla Energiatehokkuusdirektiivin pohjalta valmisteilla olevia lakeja ja asetuksia yhdessä RAKLIn kanssa.

Rakenteellinen turvallisuus

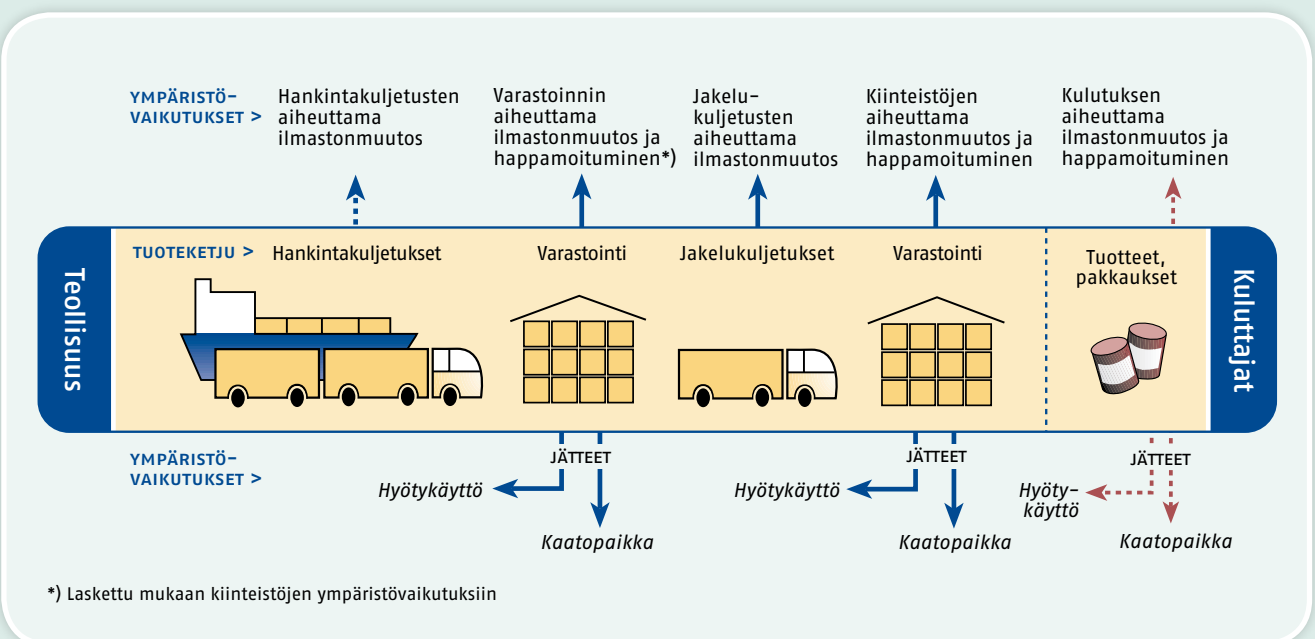
Rakennusalan yhteisen suosituksen mukaisesti Kesko teetti hallinnoimiensa kiinteistöjen osalta tammikuun 2005 lop-

puun mennessä kantavien rakenteiden turvallisuustarkastukset kaikissa merkittävissä kiinteistökohteissa. Tarkastuksissa havaittiin joitakin vähäisiä vaurioita ja virheitä, jotka johtivat lisäselvityksiin ja korjaustoimenpiteisiin. Kesko on raportoinut tarkastustuloksista Suomen toimitilaja rakennuttajaliitto RAKLI ry:lle. Tarkastuksissa tehtyjen havaintojen perusteella Kesko on tarkentanut teknistä ohjeistustaan ja käyttää merkittävässä rakennuskohteissa ulkopuolista rakennetarkastajaa. Lisäksi suunnittelijoiden, valvojen ja rakennuttajakonsulttien turvallisuusosaamiseen ja -asenteisiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Kiinteistöjen PromisE-luokitus

Kesko on vuosina 2002–2004 osallistunut Ympäristöministeriön, MOTIVAn ja RAKLIn yhteiseen kiinteistöjen ympäristöluokitushankkeeseen (”PromisE”). Vuonna 2004 K-citymarket Seppälä Jyväskylässä luokiteltiin B-tasolle mm. luonnonvalon hyödyntämisen ja energiatehokkuuden optimoinnin ansiosta. K-citymarket Kaakkuri Oulussa ja K-citymarket Kutomo Forssassa olivat C-tason kiinteistöjä. Kaakkurissa ympäristövaikutukset huomioitiin rakennuttamisen uuden ohjeistuksen mukaisesti normaalia monipuolisemmin. Kutomossa huonompi läm-

Keskon ympäristövaikutukset

möneristyskyky suhteessa nykyrakentamiseen kompensoituu vanhan rakennuksen uusiokäytön kautta tulevasta ympäristöarvosta. Vuonna 2005 PromisE-ympäristöluokituksia ei tehty lainkaan.

Maankäytön ympäristöriskit

Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden tai kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2005 pilaantuneita maita löydettiin Suomessa neljästä kohteesta, joista kolme puhdistettiin. Neljännessä kohteessa lisätutkimukset olivat vielä keväällä 2006 kesken. Ulkomailla tutkittiin kuusi kiinteistöä, joista yhdestä poistettiin pintamaat osittain.

Energian ja veden kulutuksen seuranta

Keskon hallinnoiman kiinteistökannan yhteenlaskettu huoneistoala oli vuoden 2005 lopussa yhteensä hieman yli 3,4 miljoonaa neliometriä, josta Suomessa vajaa 2,8 miljoonaa neliometriä. Bruttoalaa oli yhteensä runsaat 3,7 miljoonaa neliometriä. Huoneistoala kasvoi Suomessa vuoden aikana 14 %:lla. Pääosa kasvusta tuli Indoor Groupin eli Asko- ja Sotka-ketjun ostosta.

Ominaiskulutusten vertailtavuutta yleisesti käytettyihin, mm. Motivan julkaisemiin ominaiskulutustilastoihin, lisättiin syksyllä 2005 siirtymällä suhteutamaan ominaiskulutuksia kiinteistön lämmitettyyn bruttopinta-alaan aiemman

huoneistoalan sijaan. Samassa yhteydessä tarkistettiin osassa kohteita oikeat pinta-alat rakennuspiirustuksista. Laskelmissa vuoden 2004 ominaiskulutuslukuja on korjattu vastaamaan tarkennettuja pinta-aloja. Vuoden 2005 osalta tiedot esitetään sekä huoneistoalojen että bruttoalojen mukaan.

Energiankulutuksen kannalta tärkeimmät kiinteistötyypit ovat K-citymarketit, K-supermarketit, K-marketit, Anttilat sekä toimisto- ja varastorakennukset. Erityisesti näissä kohteissa kulutusseurannassa on pyritty mahdollisimman laajaan kattavuuteen. Myös on haluttu varmistaa, että seurannan piirissä on kohteita kaikista kiinteistöryhmistä, jotta koko-

Case

VILLAKEHRÄÄMÖ MUUTTUI K-RUOKAKAUPAKSI

K-supermarket Lauttasaari sijaitsee rakennuksessa, joka alun perin vuonna 1950 suunniteltiin Helsingin Villakehräämön värjäämöhalliksi ja pakkaamoksi. Nykyinen 2 000 m²:n päivittäistavarakauppa on rakennettu entisen kehräämön kohdalle. Lauttasaaren Vattuniemessä on ollut erilaista elinkeinotoimintaa jo yli puolen vuosisadan ajan, ja vanhan teollisuuskiinteistön lauttasaarelaiset tunnistavatkin kiinteistön keskivaiheilla olevasta 62 metriä korkeasta piipusta, joka on suojeltu.

Villakehräämön teollisuuskiinteistön sijainti oli päivittäistavarakauppaa ajatellen hyvä ja sen rakenneratkaisut sellaisia, joista oli helppo lähteä suunnittelemaan vajaakäyttöiselle kiinteistölle uusiokäyttöä. Suunnittelu aloitettiin tammikuussa 2004 ja rakennuslupa muutostöille myönnettiin huhtikuussa 2005. K-supermarket Lauttasaaren avajaisia vietettiin puoli vuotta myöhemmin marraskuussa 2005. Rakennustyössä ensimmäisen kerroksen tiloja muutettiin päivittäistavaramyymäläksi kylmäsäilytys-, pullovarasto- ja toimistotiloineen ja kellarikerroksen varastotiloja osittain autohalliksi. Uutta kerrosalaa rakennettiin 230 m² sisäpihan puolelle, jotta myymälätilaan saatiin yhtenäisen, riittävän pitkä ja leveä kassa-alue. Myös suojellulle piipulle löydettiin uusiokäyttö: piipun kautta hoidetaan nykyisin 67-paikkaisen autohallin ilmanvaihto. Ratkaisu oli erinomainen, sillä näin välttyttiin rakentamasta erillistä ilmanvaihtokanavistoa pakokaasujen poistoa varten, ja lämmitettynä suojeltu piippu säilyy paremmin kuin kylmänä. Samassa yhteydessä entinen pannuhuone muutettiin ilmanvaihtokonehuoneeksi ja väestösuoja kunnostettiin nykyajan vaatimukset täyttäväksi.

Kesko käyttää uusiorakentamisessa – aivan samoin kuin uudisrakentamisessa – ns. kuori- ja kasettimallia, jossa rakennus jaetaan pitkäikäiseen kiinteistökuoreen ja mahdollisesti nopeastikin muuttuvaan liiketoimintakasettiin. Malli tehostaa kauppapaikan elinkaarikustannusten kokonaishallintaa. Aikaisemmin Kesko on toteuttanut kestävän kehityksen mukaista rakennustapaa vanhojen teollisuuskiinteistöjen uusiokäytön osalta Helsingin Ruoholahden ja Forssan kauppakeskuksissa.

naiskulutuksen laskenta olisi mahdollisimman tarkkaa.

Sähkön, lämmön ja veden kulutusseuranta tapahtuu Suomessa Energiakolmio Oy:n Enerkey-järjestelmällä. Enerkey mahdollistaa seurannan automatisoinnin kohteissa, joissa on sähköyhtiön tuntimittauspääte. Useimmissa kohteissa mittauspääteiden kaukoluenta tapahtuu puhelinverkon kautta vähintään kuusi kertaa kuukaudessa. Manuaalisesti seurattavien mitareiden lukemia keräävät huoltoyhtiöt.

Monienergiaseurannan (sähkö, lämpö, vesi) prosentuaalinen kattavuus laski 70 %:sta 64 %:iin, lähinnä siksi, että Asko- ja Sotka-ketjujen kiinteistöt eivät olleet vielä seurannassa mukana. Pelkän sähkön seurannassa oli 15 % kiinteistöistä - lähinnä kohteita, jotka ovat muussa kuin Keskon omistuksessa. Seurannan ulkopuolelle jäävien kohteiden kulutus arvioidaan kiinteistötyypeittäin seurannassa olevien kohteiden ominaiskulutuksia käyttämällä.

Energian ja veden kulutus 2005

Vuonna 2005 Keskon ja sen hallinnoimissa kauppapaikoissa toimivien K-kauppioiden yhteenlaskettu sähkönkulutus Suomessa oli 734 GWh eli 15 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Huoneistoalan kasvu huomioon ottaen ominaiskulutus neliometriä kohti lisääntyi keskimäärin lähes 8 %:lla. K-citymarkettien ominaiskulutus lisääntyi 10 %:lla, K-supermarkettien 6 %:lla ja Anttiloiden 2 %:lla, kun taas K-markettien ja muiden pienten ruokakauppojen ominaiskulutus väheni 3 %:lla ja toimisto- ja varistorakennusten 7 %:lla. Myös KRESS-kohteissa K-citymarkettien ja K-supermarkettien ominaiskulutukset lisääntyivät ja toimisto- ja varistorakennusten vähenivät. Pinta-alatietojen tarkistukset ovat jonkin verran nostaneet ominaiskulutuslukuja.

Lämpöenergiaa käytettiin 286 GWh eli 10 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Ominaiskulutus lisääntyi keskimäärin 3 %:lla. K-citymarketeissa lisäystä oli lähes 16 %, Anttiloissa vähennystä lähes 18 %. Pinta-alatarkistukset ovat vaikuttaneet lämmön ominaiskulutuksen muutoksiin enemmän kuin kulutustasossa tapahtuneet todelliset muutokset. Lämpötilakorjatut kulustiedot vertailukelpoisista kohteista kertovan tämän normitetun kulutuksen olleen 3 % edellisvuotta pienempi.

Veden kulutus oli 604 000 kuutiometriä eli 11 % suurempi kuin vuonna 2004. Ominaiskulutus lisääntyi keskimäärin 3 %:lla, KRESS-kohteissa 1 %:lla. K-citymarketeissa lisäys oli 11 %, kun taas K-marketeissa kulutus väheni 7 %:lla ja Anttiloissa 9 %:lla.

Kolmen suurimman K-ruokakaupan ketjun (K-citymarket, K-supermarket, K-market) osuus K-ryhmän sähkön ja veden kulutuksesta oli 59 % ja lämmön kulutuksesta 52 %.

Keskon vuonna 2005 Suomessa käyttämä primäärienergia oli noin 0,4 % energian kokonaiskulutuksesta (Tilastokeskuksen energiatilaston mukaan 1 480 PJ v. 2004). Keskon suomalaisten kiinteistöjen sähkön käyttö oli noin 0,8 % sähkön kokonaiskulutuksesta Suomessa (www.energia.fi:n tilaston mukaan 87 025 GWh vuonna 2005) ja vastaava osuus kaukolämmön käytöstä noin 0,9 % (Tilastokeskus: 31,6 TWh v. 2004).

Ulkomaisissa yhtiöissä energiaseuranta ja siihen liittyvä päästölaskenta on saatu pääosin käyntiin vuoden 2005 aikana. Ulkomaan tytäryhtiöt kuluttivat ostosähköä ja kaukolämpöä yhteensä 157 GWh. Ostosähköä käyttäviä kiinteistöjen lämmitykseen ei vuonna 2005 pystytty erottelamaan kokonaiskulutuksesta. Itse tuotettua lämpöenergiaa kulutettiin Bal-

tian maissa 11 GWh. Rimi Balticin osuus sähkön kokonaiskulutuksesta oli Virossa ja Liettuassa noin 70 % ja Latviassa yli 90 %.

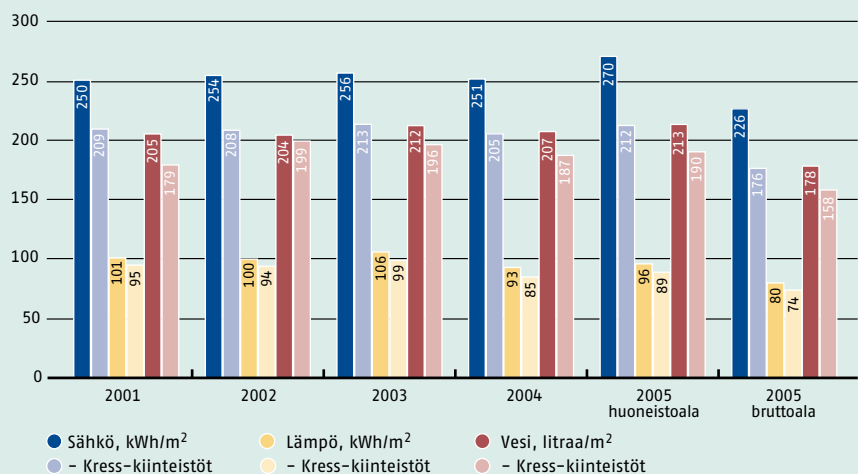
Energian ympäristöprofiili

Vuoden 2005 ympäristöprofiilit on laskenut Energiakolmio Oy. Laskelma, joka sisältää myös vertailun GRI-raportointisuositukseen energiaprotokollaan, on julkaistu kokonaisuudessaan Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi tämän raportin vastaavan kohdan liitetiedostona.

Kesko toimitti vuonna 2005 K-ryhmälle sähköä yhteensä 512 GWh eli noin 70 % K-ryhmän yhteisestä sähkönkulutuksesta ja noin 2 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Loput 220 GWh K-kauppiat hankkivat itse.

Sähkön tuottajilta ei ollut maaliskuussa 2006 saatavissa vuoden 2005 ympäristöprofiilia Keskon vuoden 2005 tunnuslukujen laskentaa varten. Tästä syystä Keskon laskennassa on käytetty kunkin tuottajan ilmoittamaa vuoden 2004 ympäristöprofiilia sekä K-kauppioiden itse hankkiman sähkön osalta keskimääräisen Suomessa kulutetun sähkön vuoden 2004 ympäristöprofiilia. Samalla Keskon vuoden 2004 tunnusluvut, jotka vuoden 2004 raportissa jouduttiin laskemaan vuoden 2003 ympäristöprofiilien perusteella, on

Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutukset Keskon Suomessa hallinnoimissa kiinteistöissä 2001-2005

KRESS-kiinteistöt kuuluvat kiinteistöalan energiansäästösovimuksen piiriin. Niiden osuudet ominaiskulutuksen laskennassa käytetystä pinta-alasta ovat: sähkö 34 %, lämpö 45 % ja vesi 45 %.

nyt päivitetty vastaamaan vuoden 2004 toteutuneita päästöjä. Vuotta aiemmin tehtiin vuoden 2003 lukuihin vastaavanlainen päivitys.

Kaukolämmön tuotannon osalta tiedot ovat vieläkin vanhempia - ympäristökuormitus on arvioitu Tilastokeskuksen julkaisemien vuoden 2003 tuotantotietojen sekä Energiateollisuus ry:n tietopalveluyhtiö Adato Energian ilmoittamia ominaispäästöjä vuodelta 2003.

Ydinjätteen laskentaperustetta on myös muutettu vuonna 2005. Laskenta perustuu nyt yksinomaan käytetyn ydinpolttoaineen määrään, sillä tämän tun-

nusluvun energiatoimittajat joutuvat laakisääteisesti ilmoittamaan. Aikaisemmin Kesko on raportoinut ydinjätteen määrässä kaiken polttoainekierrossa syntyneen jätteen. Vuoden 2005 ja päivitetyn vuoden 2004 ydinjätteen määrä on laskettu uudella laskentaperusteella.

Oheisissa taulukoissa esitetään erikseen Keskon hankkiman sähkön sekä kaikissa Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä käytetyn sähkön ja lämmön - mukana myös K-kauppioiden hankkima sähkö - tuotannon ympäristövaikutukset vuosilta 2003-2005. Edellä esitetyistä syistä johdettujen vuoden 2005 luvut ja muutokset

vuodesta 2004 vuoteen 2005 ovat vain suuntaa antavia.

Vuonna 2005 Keskon sähkötoimittajien määrä väheni kymmenestä viiteen. Fortum Markets Oy:n osuus nousi 67 %:sta 82 %:iin, seuraavaksi suurin oli Pohjois-Karjalan Sähkö Oy vajaan 11 %:n osuudella. Esimerkiksi Helsingin Energia Oy:tä, jolla vuonna 2004 oli 18 %:n osuus Keskon sähköstoista, ei nyt käytetty. Energiakolmion vuoden 2005 ympäristöprofiililaskennan tulos on, että uusiutuvilla luonnonvaroilla ja ydinvoimalla tuotetun sähkön osuus Keskon hankinnoista kasvoi ja vastaavasti uusiutumattomilla

Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen lämpö- ja sähköenergian kulutus ja ympäristöprofiili 2003-2005

	Yksikkö	2003			2004**)			2005**)			Muutos *) 04/05
		Lämpö	Sähkö	Yhteensä	Lämpö	Sähkö	Yhteensä	Lämpö	Sähkö	Yhteensä	
Volyymi	GWh	306	667	973	259	638	897	286	734	1 020	13,7 %
Primäärienergia	PJ	1,2	4,8	5,9	1,0	5,5	6,5	1,15	6,41	7,56	16,3 %
uusiutumaton	PJ	0,9	1,7	2,6	0,85	1,2	2,05	0,95	1,15	2,10	2,7 %
ydinvoima	PJ	-	2,0	2,0	-	1,68	1,68	-	1,97	1,97	17,6 %
uusiutuva	PJ	0,2	0,8	1,0	0,2	2,5	2,7	0,14	3,26	3,40	26,0 %
Ympäristövaikutukset											
ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	75 582	118 552	194 134	65 103	140 269	205 372	63 000	170 006	233 006	13,5 %
happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	248	268	516	209	227	436	200	272	472	8,2 %
alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	6,1	10,0	16,1	5,1	5,3	10,4	5,73	8,91	14,64	40,8 %
käytetty ydinpolttoaine***)	tn	-	0,75	0,75	-	0,49	0,49	-	0,55	0,55	12,2 %

*) lämmön ja sähkön yhteenlaskettu muutos

***) vuoden 2004 luvut on päivitetty vastaamaan toteutuneita sähköntuotannon päästöjä, ja vuoden 2005 luvut on laskettu vuoden 2004 päästötiedoilla

****) vuonna 2003 ilmoitettu syntyneen ydinjätteen määrä

Keskon K-ryhmälle toimittaman sähkön ympäristövaikutukset 2001-2005

	Yksikkö	2001	2002	2003	2004 *)	2005 *)	Muutos ***)
							2004/2005
Hankinta	GWh	494	509	518	523	512	-2,1 %
Primäärienergia	PJ	3,8	3,7	3,6	4,6	4,8	4,9 %
uusiutumaton	PJ	3,5	2,9	1,6	1,1	0,8	-35,4 %
ydinvoima	PJ	**)	**)	1,6	1,4	1,4	-0,5 %
uusiutuva	PJ	0,2	0,7	0,4	2,2	2,6	16,5 %
Ympäristövaikutukset							
ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	173 430	127 455	118 505	110 003	112 314	2,1 %
happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	399	308	268	227	190	-19,6 %
alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	7,5	7,1	10,0	5,3	5,6	5,1 %
käytetty ydinpolttoaine****)	tn	0,42	0,44	0,51	0,39	0,38	-3,3 %

*) vuoden 2004 luvut on korjattu vastaamaan todellisia päästötietoja, vuoden 2005 luvut on laskettu vuoden 2004 päästötiedoilla

***) ydinvoima sisältyi aikaisemmin uusiutumattomaan energiaan, nyt se ilmoitetaan erikseen

****) muutos-% on laskettu pyöristämättömillä arvoilla

*****) vuosina 2001-2003 ilmoitettu syntyneen ydinjätteen määrä

Energiankulutus Keskon ja Rimi Balticin ulkomaisissa kiinteistöissä 2005

	Ruotsi	Norja	Viro		Latvia			Liettua			
	Keskon tytär- yhtiöt	Keskon tytär- yhtiöt	Keskon tytär- yhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä	Keskon tytär- yhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä	Keskon tytär- yhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä
Ostosähkön kulutus, GWh	9,2	9,0	5,6	12,9	18,5	4,6	68,8	73,4	12,0	33,0	45,0
Itse tuotettu sähkö, GWh			0,1		0,1						
Ostolämmön kulutus, GWh	0,6	0,6	*)	*)	*)	*)	*)	*)	0,6	*)	0,6
Itse tuotettu lämpö, GWh			0,9		0,9	2,0		2,0	8,5		8,5
Koko energiankäyttö, GWh	9,8	9,6	6,6	12,9	19,5	6,6	68,8	75,4	21,1	33,0	54,1
Veden kulutus, m ³	1 073***)	680***)	4 474	**)		10 378	**)		29 320	**)	

*) Ostolämpöä ei ole voitu erotella ostosähköstä

***) Rimi Balticilta ei saatu veden kulutustietoja

***) Ruotsin ja Norjan kulutustiedot puutteellisia

Keskon ja Rimi Balticin ulkomaisten kiinteistöjen energiankulutuksen ympäristöprofiili 2005, sähkö ja lämpö yhdistettynä

	Yksikkö	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Yhteensä
Hankinta	GWh	9,8	9,6	18,5	73,4	45,6	156,9
Primäärienergia	PJ	0,076	0,038	0,294	0,468	0,627	1,503
uusiuutumaton	PJ	0,008	0,004	0,294	0,239	0,063	0,608
ydinvoima	PJ	0,049	0	0	0	0,553	0,601
uusiuutuva	PJ	0,019	0,034	0	0,229	0,011	0,293
Ympäristövaikutukset							
Ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	303	81	23 605	10 638	2 725	37 351
omista polttoaineista	tn CO ₂ -ekv			218	413	1 719	2 350
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	0,55	0,28	241,43	271,44	14,36	528,07
Radioaktiivinen jäte	tn	0,039	0	0	0	0,199	0,238
Rimi Balticin osuus ao. maiden kulutuksesta ja päästöistä				70 %	94 %	73 %	

luonnonvaroilla tuotetun sähkön osuus laski vuoteen 2004 verrattuna. Oikeat luvut päivitetään Keskon Internet-sivujen Vastuullisuus-osioon heti, kun energiayhtiöiden tuotantoselosteet valmistuvat kesällä 2006. Fortum Marketsin arvion mukaan Venäjältä vuonna 2005 tuodun sähkön ominaispäästöt vaikuttavat merkittävästi vuoden 2005 profiiliin.

Alailmakehän otsoni on aikaisempien vuosien tapaan arvioitu suomalaisen sähköntuotannon keskimääräisen profiilin perusteella, koska sähköntuottajat eivät yleensä ilmoita näitä päästöjä omissa päästöprofiileissaan. Näin ollen otsonia koskevat tiedot sisältävät suuria epävarmuuksia.

Em. varauksin voidaan arvioida, että Keskon ja K-kauppioiden sähkön ja lämmön kulutuksesta johtuvat kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2005 noin 0,2 % Suomen kokonaispäästöistä (noin 82 miljoonaa

tonnia v. 2004, www.energia.fi, eli osuus oli hieman laskenut edellisestä vuodesta.

Ulkomaan yhtiöiden laskenta perustuu Viron, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Norjan sähkön- ja lämmöntuotannon primäärienergian kulutuksen osalta maakohtaisiin energiantuotannon tilastoihin sekä IEA:n tilastoihin. Sähkön osalta ominaispäästöt perustuvat Eurelectricin tilastoihin, ja kaukolämmön osalta ominaispäästöt on arvioitu käytettyjen energialähteiden perusteella. Käytetyn ydinpoltoaineen ominaispäästönä on käytetty maasta riippumatta 4,25 g/MWh. Oman tuotannon hiilidioksidipäästöjen laskenta perustuu OECD / IEA ja IPCC 1996 Good Practises Guide -ohjeistuksiin. Oman tuotannon happamoivia päästöjä ei ole laskettu, sillä tuotanto pohjautuu pääosin maakaasun käyttöön.

Ulkomaisten kiinteistöjen osuus Keskon kiinteistökannasta Rimi Baltic mu-

kaan lukien oli noin 26 % (Rimi Balticin osuus ulkomaan kiinteistöistä on noin 34 %), yhteenlasketusta sähkön ja lämmön kulutuksesta 14 % ja kasvihuonekaasupäästöistä 15 %. Vertailua vuoteen 2004 ei ole perusteltu tehdä, sillä vuoden 2005 laskelmissa on uutena maana mukana Norja, Senukain Liettuan toiminnot sekä Rimi Balticin toiminnot.

Suomen ja ulkomaan toiminnot yhteenlaskettuina Kesko-konsernin energiankulutus lisääntyi noin 17 %:lla, ilmaston lämpenemistä kuvaavat päästöt noin 4 %:lla ja happamoittavat päästöt noin 21 %:lla. Erityisesti ilmaston lämpenemistä kuvaavan päästön kohdalla on huomioitava edellä esitetyt puutteet energian ympäristöprofiilin laskennassa. Radioaktiivisen jätteen määrä lisääntyi 46 % johtuen edellä esitetystä laskennan kattavuuden lisääntymisestä ulkomailla ja erityisesti Liettuassa.

Kuljetukset

Vuoden 2004 tapaan kuljetustilastot ja päästölaskenta on laadittu Kespedin oman toiminnan lisäksi myös Suomessa käytettyjen ulkopuolisten operaattorien (kylmäkuljetuksia hoitavien ns. +2 -kuljettajien) jakelusta. Myös ulkomaisten tytäryhtiöiden kuljetuksista on aikaisempaa huomattavasti enemmän tietoa.

Hankintakuljetuksista ei ole saatavissa luotettavia tietoja, kuten ei myöskään keskusvarastojen ja jakeluvaretojen välisistä runkokuljetuksista. Ruokakeskon varastotavaroista Suomessa noin 70 % ostetaan ns. ”tehtaan laiturilla” -hintaan, jolloin Ruokakesko päättää kuljetusmuodosta. Useimmissa tapauksissa tällaiset hankintakuljetukset hoidetaan Ruokakeskon runkokuljetusten tai jakelun paluukuljetuksilla, jolloin nämä hankinnat sisältyvät jakelun kilometreihin.

Vuonna 2005 Kespedin toiminnassa tapahtui edelleen rakenteellisia muutoksia. Mikkelin terminaalin käyttöönotto vuoden 2004 lopulla on siirtänyt ajokilometrejä pois Vantaan jakelualueelta, ja vastaavasti Pakkalan kylmäterminaalin

käyttöönotto alkuvuodesta 2005 on lisännyt Vantaan alueen kuljetusvolyymia.

Vantaan alueella on myös käytetty aikaisempaa enemmän ulkopuolisten kuljetusyritysten palveluksia ns. lavakuljetuksissa, jolloin kuljetetut tavaramäärät kirjautuvat Kespedin tilastoihin, mutta ajokilometrejä ei näistä kuormien pienistä osista ole voitu Keskolle kohdistaa.

Vuonna 2005 Kesped kuljetti K-kauppoihin ja muille Keskon asiakkaille 107 571 jakelukuormaa (edellisenä vuonna 85 019 kuormaa), joissa oli tavaraa yhteensä 722 784 tonnia (576 000 tonnia). Jakelun ajokilometrejä kertyi 11,9 miljoonaa (14,1 miljoonaa). Yhdessä jakelukuormassa oli tavaraa keskimäärin 6 719 kg (6 777 kg) ja 19,5 m³ (19,4 m³). Yhtä kuormaa kohti ajettiin keskimäärin 110,9 km (165,4 km).

Kuormien täyttöaste pysyi keskimäärin ennallaan. Keskimääräinen ajomatka sekä kuormaa että toimitettua kuutiota kohti lyheni nyt kolmanneksella, kun se edellisenä vuonna nousi kuormaa kohti 15 %:lla ja kuutiota kohti 10 %:lla. Merkittävä osa näistä muutoksista johtui Van-

taan ulkoistamien lavakuljetusten lisääntymisestä ja muista rakenteellisista muutoksista.

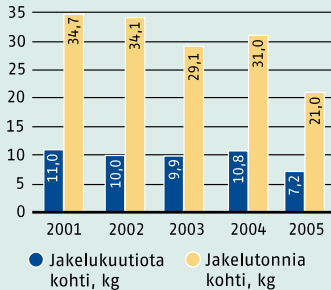
Ulkoisille kuljetusyrityksille (+2-kuljettajat) kertyi Ruokakeskon toimeksiantonosta ajoa - pääasiassa liha-, lihajaloste- ja einestuuotteiden kuljetuksia - hieman vajaat 2,7 miljoonaa kilometriä (3,3 miljoonaa). Kilometrilaskelmat perustuvat kuljetusyritysten ilmoittamaan Keskon osuuteen niiden kokonaisajomääristä. Kuormia, kuutioita ja tonneja ei näiden kuljetusten osalta ole voitu riittäväällä tarkkuudella tilastoida. Ruokakeskolla ja Valiolla on myös keskinäistä kuljetusyhteistyötä, jonka osuutta kuljetuskokonaisuudesta ei ole selvitetty.

Anttilan kuljetukset pysyivät entisellä noin 10 000 kuorman ja 520 000 kilometrin tasolla. Rautakeskon, Maatalouskeskon ja Keswellin (poislukien Anttila) K-kauppiaille myymien tuotteiden varastointi ja kuljetukset olivat pääasiassa ulkoistettujen palvelutoimittajien hoidossa, eikä niistä ollut saatavissa vastaavia tilastoja kuin Ruokakeskon ja Anttilan kuljetuksista.

Vuosaaren K-supermarket kauppakeskus Kolumbuksessa laajenee K-citymarketiksi. Kuvassa rakennustyömaata valvomassa suunnittelupäällikkö Harri Fast (vasemalla) ja rakennuspäällikkö Kimmo Leivo.

Kesped Oy:n jakelun CO₂-päästöt suhteessa jakelun volyymiin

Ulkomaisten yhtiöiden kuljetuksista saatiin nyt aikaisempaa selvästi enemmän tietoa. Tilastoissa ovat mukana Ruotsin ja Norjan yhtiöt, Rimi Baltic kokonaisuudessaan sekä Kesko Agro Virossa ja Latviassa ja Rautakesko Latviassa. Ajokilometrien ja toimitusmäärien tilastoinnissa oli vielä epäyhtenäisyyttä ja epävarmuustekijöitä, jonka takia oheiseen taulukkoon on kirjattu vain päästö-tiedot. Rimi Balticin kuljetusjärjestelmään tehtiin vuoden aikana Keskon ja ICAn toimintojen yhdistämisestä johtuen runsaasti muutoksia, mm. organisoitiin uudelleen kylmävarastointia ja -kuljetuk-

sia, tavarantoimittajayhteyksiä ja tuontiterminaali-toimintoja.

Kespedin huolitseman tuonnin kokonaisvolyyminä oli 310 700 tonnia, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen 4,2 %. Euroopasta saapuvat kuljetukset tapahtuivat kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin volyymista oli 75 %.

Vientikuljetuksia oli lähinnä Ruotsiin, Baltiaan ja Venäjälle, ja ne hoidettiin kuorma-autoilla. Kespedin huolitseman viennin kokonaisvolyyminä ilman viljakauppaa oli 4 210 tonnia (edellisenä vuonna 4 000 tonnia).

Jakelukuljetusten CO₂-päästöt 2003–2005, tonnia

	2003	2004	2005
Kespedin jakelu	17 725	17 844	15 143
Ulkoistetut kuljetukset	2 911	2 739	2 351
Anttila	638	662	667
Suomi yhteensä	21 274	21 245	18 161
Kesko Agro, Viro	*)	*)	45
Rimi Baltic AB, Viro ¹⁾	1 669	2 193	1 955
Viro yhteensä ²⁾	1 669	2 193	2 000
Kesko Agro, Latvia	*)	*)	52
Rautakesko, Latvia	*)	*)	290
Rimi Baltic AB, Latvia	*)	*)	2 127
Latvia yhteensä	*)	*)	2 469
Liettua yhteensä (Rimi Baltic AB) ³⁾	*)	*)	967
Ruotsi yhteensä (K-Rauta AB)	*)	*)	21
Norja yhteensä (Norgros AS)	*)	*)	160
Kaikki yhteensä	22 943	23 438	23 778

*) tietoa ei ole kerätty

¹⁾ vuosien 2003 ja 2004 tiedot Kesko Food Ltd:n Viron jakelusta

²⁾ Viron tilastoista puuttuu Rautakeskon Viron jakelu

³⁾ Liettuan tilastoista puuttuu Kesko Agron ja Senukain jakelu

Kesped Oy:n jakelun tunnuslukuja 2003–2005

Jakelukeskus	km/kuorma				tn/kuorma				m ³ /kuorma			
	2003	2004	2005	04/05 %	2003	2004	2005	04/05 %	2003	2004	2005	04/05 %
Helsinki	117	151	83	-44,9	6,1	6,7	6,9	1,8	19,2	21,0	20,5	-2,1
Tampere	145	206	181	-12,4	7,4	7,7	8,5	9,9	16,9	22,1	22,6	2,2
Turku	101	96	88	-9,2	5,0	6,0	5,3	-11,1	15,1	15,7	14,8	-5,3
Kuopio	240	217	198	-8,6	7,9	8,0	8,0	0,1	23,7	22,8	23,0	0,9
Oulu	276	244	256	5,2	6,4	7,6	6,9	-9,2	19,1	17,6	18,6	5,4
Jyväskylä	118	146	61	-58,1	5,4	4,8	3,9	-19,1	13,0	11,1	9,2	-17,2
Mikkeli	-	236	154	-34,7	-	5,8	7,8	33,8	-	18,1	24,0	32,7
Koko Kesped	144	165	111	-32,8	6,3	6,8	6,7	-0,9	18,4	19,4	19,5	0,5

Tonnit, kilometrit ja kuutiot on taulukossa pyöristetty, mutta muutosprosentit on laskettu tarkoista, pyöristämättömistä luvuista.

Kuljetusten päästöt

Kespedin ja muiden suomalaisten kuljettajien jakelun päästöt sekä Ruotsin ja Baltian tytäryhtiöiden päästöt on laskettu ajokilometrien pohjalta, koska polttoaineen kulustietoa ei ole käytettävissä. Laskenta perustuu kotimaan kuljetusten osalta VTT:n LIISA 2002 -laskentamallin päästökertoimiin ja ohjeiden mukaisiin määrityksiin. Kertoimet on ilmoitettu kuorma-autotyypeittäin, moottoriluokittain ja ajonopeusluokittain. Rimi Balticin ja Norgrosin päästöt on laskettu käytetyn polttoaineen pohjalta, ja muiden ulkomaiden tytäryhtiöiden päästöt kilometriperusteisesti GHG Protocol - Mobile Guide'n mukaisesti.

Kespedin laskennassa on käytetty 50 %:n täyttöastetta kuorma-autoliikenteelle ja 70 %:n täyttöastetta täysperävaunuliikenteelle. Kuorma-autoliikenteen osuudeksi on oletettu 22 %, ja siitä ajosta 30 % on oletettu maantieajoksi ja 70 % kaupunkiajoksi. Täysperävaunuliikenteen osuus on 78 %, josta kaupunkiajosta 30 % ja maantieajoa 70 %.

Ulkoisten kuljetusyritysten jakelusta 62 % hoidettiin kuorma-autoilla ja 38 % puoli- ja täysperävaunuilla. Kuorma-autojakelussa kaupunkiajon osuus on 70 % ja muussa jakelussa 20 %. Täyttöasteoletukset ovat samat kuin Kespeditillä.

Anttilan laskelmissa on käytetty yleiskertoimia kaikille kuorma-autoille, ottaen huomioon ajoneuvokannan uusiutumisen.

Kespedin kuljetusten suhteelliset CO₂-päästöt vähenivät tonnia kohti mitattuina 32 % ja kuutiota kohti mitattuina 33 %. Myös häkä-, hiilivety- ja hiukaspäästöt vähenivät vastaavasti. Kuten edellä on selostettu, väheneminen selittyy pääasiassa sillä, että kaikkia Keskon toimitusten todellisuudessa vaatimia ajokilometrejä ei pystytä tilastoimaan. Muutosten ympäristövaikutusten voidaan olettaa olevan positiivisia, koska Keskon toimeksiantamat laivakuljetukset ovat pääsääntöisesti parantaneet ko. kuljetusliikkeiden kuormien täyttöastetta ja vain hyvin harvoin vaatineet lisäkuormien ajoa. Tästä ei kuitenkaan ole käytettävissä laskelmia.

Ulkomaisten yhtiöiden päästöille ei ole vertailukohteita aikaisemmilta vuosilta, eikä esimerkiksi Rimi Balticin laskelmissa ole vielä kuljetusvolyymiin suhteutettuja tunnuslukuja. Rimi Balticin osuus ulkomaisista kuljetuksista on kuitenkin huomattava ja yhtiön päästöt noin 90 % ulkomaisten yhtiöiden kokonaispäästöistä.

Konsernin hiilidioksidipäästöt

Hiilidioksidipäästöt ovat Keskon ympäristövaikutusten keskeisimpiä tunnuslukuja. Keskolla ei kuitenkaan ole riittävän tarkkoja tietoja kaikista toimintansa aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä. Esimerkiksi hankinta- ja runkokuljetuksista laskenta puuttuu, Suomen jakelukuljetuksista ei ole käytettävissä polttoaineen kulutustietoja, ja henkilökunnan työmatkoja lentokoneella ja junalla on vaikea tilastoida laskennan edellyttämällä tavalla. Henkilöautoilla työmatkoja kertyy noin 14 miljoonaa kilometriä. Osa Keskon toimialayhtiöistä on ulkoistanut tavarain varastoinnin ja kuljetukset, ja jotkut tavarat toimitetaan valmistajalta suoraan K-kauppoihin, jolloin kuljetustiedot eivät sisälly Keskon tilastoihin. Useista virhemahdollisuuksista ja epätarkkuuksista johtuen konsernin ns. hiilidioksiditase on toistaiseksi päätetty jättää laskematta.

Edellä on kerrottu Keskon ja K-kauppojen kiinteistöissä käytetyn energian tuotannossa syntyvistä päästöistä sekä jake-

lun päästöistä, joista on yhteenvedo sivulla 6. Nämä tiedot kattavat valtaosan Keskon aiheuttamista päästöistä, eli suuruusluokka on tältä osin nähtävissä ja suhteutettavissa Keskon liikevaihtoon.

Materiaalien käyttö

GRI-raportointisuosituksen mukainen materiaalien käyttöä koskeva tunnusluku tarkoittaa Keskossa maahantuotujen ja itse pakattujen pakkausten materiaalmääriä, jotka EU:n pakkausdirektiivin mukaisesti tulee vuosittain ilmoittaa viranomaisille.

Pakkaustilastot vuodelta 2005 on edelleen laskettu pääosin tuonnin huolintalaston avulla. Materiaalimäärä, joka on eritelty oheisessa taulukossa, väheni edellisen vuoden 33 448 tonnista 29 331 tonniin, eli 12,3 %:lla, kun tuonnin volyyymi väheni 4,2 %:lla. Näin pakkausten suhteellinen osuus markkinoille saatetusta materiaalmäärästä aleni edellisen vuoden 10,3 %:sta 9,4 %:iin.

Vastaavia materiaalmääriä on laskettu myös Baltian maiden yhtiöissä, mutta yhteenvedoa vuodelta 2005 ei saatu vielä tähän raporttiin.

Kesko toimii edelleen aktiivisesti pakkausten standardisoinnin, ympäristömyötäisten materiaalien käytön ja materiaalmäärien vähentämisen hyväksi mm. suomalaisissa tuottajayhteisöissä ja standardointiorganisaatioissa. Erityisesti omien merkkituotteiden kehittämisessä Kesko voi vaikuttaa pakkausmateriaaleihin ja -määriin. Ruokakeskon logistiikka on julkaissut tätä tarkoitusta varten Logistiset pakkausperiaatteet -käsikirjan CD-ROM -muodossa.

Jätehuolto ja kierrätys

Ruokakeskossa KELO-laskentamalli on entiseen tapaan tuottanut tietoa kaikkien

jakelukeskusten jätehuollosta, ja joidenkin yksiköiden osalta käytössä on puoli-automaattinen tiedonsiirto KELO-malliin yhteistyössä jätehuolto-operaattori L&T:n kanssa.

Ruokakeskon varastojen kokonaisjättemäärä oli 7 607 tonnia eli 8 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Muutoksesta suurin osa johtui paluulogiikan K-kaupoista keräämän aaltopahvimäärän vähenemisestä, kun K-kauppiat luovuttivat aaltopahvia aikaisempaa enemmän paikallisille operaattoreille. Suhteessa toimitettuihin kuutioiden (2,1 miljoonaa) kokonaisjättemäärä väheni 3,86 kilosta 3,62 kiloon. Luku sisältää K-kaupoista kerätyn aaltopahvin, jota ilman jättemäärä oli 1,54 kiloa (1,56 kiloa) toimitettua tonnia kohti.

Lajittelua onnistuttiin tehostamaan edellisvuodesta, mikä näkyi energiajätteen lisäyksenä ja sekajätteen vähenemisenä. Sekajätettä syntyi 0,36 kiloa (0,39 kiloa) toimitettua kuutiota kohti. Biojätteen määrä väheni, kun hedelmien ja vihannesten varastoinnin keskittämisen myötä varastoinnin kiertoa pystyttiin paremmin ennakoimaan ja hävikkiä näin pienentämään. Puujäte lisääntyi edelleen, koska rikkiäisiä kertakäyttölavoja ei enää myyty eteenpäin. Puujäte murskataan ja toimitetaan edelleen polttoon, joten se voitaisiin tilastoida myös energiajakeisiin. Kokonaisuudessaan jätteiden hyötykäyttöaste (mukaan luettuna biojäte) oli 90,0 % eli pysyi entisellä tasolla.

Anttilan jakelukeskuksessa pahvia kertyi aikaisempaa selvästi vähemmän, ja jätteen lajittelussa onnistuttiin niin hyvin, että sekajätteen määrä väheni 64 tonnista 18 tonniin eli 72 %:lla. Mm. rakennus- ja huonekalujäte pystyttiin nyt toimittamaan hyötykäyttöön. Sähkö- ja elektroniikkaromua (SER) kerättiin Anttiloista ja Kodin Ykköistä jakelukeskuk-

Keskon Suomen markkinoille tuomat pakkausmateriaalit, tonnia ja niiden osuus tuotteiden kokonaispainosta, %

	2002	2003	2004	2005
Kuitu	21 048	20 352	22 698	19 615
Muovi	3 973	3 843	3 717	3 276
Metalli	3 244	2 781	3 828	3 295
Lasi	1 432	1 320	1 855	1 343
Puu	2 007	2 096	1 350	1 802
Yhteensä	31 704	31 392	33 448	29 331
Pakkausten osuus %	11,4	10,6	10,3	9,4

sen kautta kierrätykseen elo-joulukuun aikana 19 tonnia. Hyötykäyttöaste nousi 97,5 %:iin.

Rautakeskon ja Maatalouskeskon jäte-tilastot on aikaisemmin julkaistu yhdistettynä, nyt erikseen. Jättemäärät ja hyötykäyttöasteet pysyivät näissä yhtiöissä ensi-tisen tasoisina.

Ulkomaisista yhtiöistä saatiin ensimmäistä kertaa kattavat jätetilastot. Jätteet on näissä yhteenvetotilastoissa ryhmitelty pelkästään kaatopaikka-, hyötykäyttö- ja ongelmajätteisiin. Lajittelu ja tilastointi ei ole kaikissa Baltian yhtiöis-

sä vielä niin tarkkaa kuin Suomessa ja muissa Pohjoismaissa, joten taulukossa esitettyjä hyötykäyttöprosentteja on Baltian osalta pidettävä vain suuntaa antavina. Rimi Baltic on esitetty taulukossa erikseen, koska ruokakaupassa syntyy huomattavasti enemmän jätettä kuin rauta- ja maatalouskaupassa. Varastointi- ja jakelutoimintojen jätteiden lisäksi Rimi Balticin luvuissa on Keskon tapaan kaupoista paluukuljetuksiin kerätty ja edelleen hyötykäyttöön toimitettu aaltopahvi (3 363 tonnia) ja muovi (190 tonnia).

Ruokakeskon paluulogiistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamien pakkausten määrät (katso oheinen taulukko) pysyivät muuten suunnilleen ennallaan, mutta kerättyjen juomatölkkiä määrä lisääntyi 22 miljoonasta 33 miljoonaan. Keswellin kuljetuspakkausten kierrätyk- sessä ei tapahtunut oleellisia muutoksia.

Kehitys tuotekaupassa

Keskon toimialayhtiöt ovat tehneet vuosi- en ajan yhteistyötä tavarantoimittajien kanssa tuotteiden ja pakkausten ympä- ristövaikutusten vähentämiseksi. Lisäksi

Suomen toimintojen jätehuoltotilastot, tonnia

	Ruokakesko			Anttila			Rauta- kesko	Maatalous- kesko
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2005	2005
Hyötykäyttöön menevä jäte								
energiajäte	363	359	455	39	48	49	43	16
puujäte	437	764	902	53	57	102**)	140	26
metalli	166	152	145	17	7	10	5	14
kalvomuovi	327	248	237	20	21	25	3	-
aaltopahvi	5 097	4 887	4 378	437	468	422	136	25
paperi	193	174	153	54	60	55	1	5
Kaatopaikkajäte								
biojäte*)	967	874	574	6	10	7	-	10
seka-jäte	787	833	760	94	64	18	90	41
Ongelmajäte	9	7	3	14	7	2	0,35	45
SER-jäte						19	0,09	
Yhteensä	8 346	8 299	7 607	734	742	709	418	182
Hyötykäyttö-%*)	90,6	89,9	90,0	87,2	91,4	97,5	78,3	77,5

*) hyötykäyttö-%:a laskettaessa mukaan on otettu myös biojäte

**) Anttila on toimittanut hyötykäyttöön 6 tonnia rakennus- ja 20 tonnia huonekalujätettä, jotka on kirjattu puujätteeseen

Rautakeskon ja Maatalouskeskon jätetilastot ovat aikaisempina vuosina olleet yhdessä, vuodesta 2005 alkaen ko. yhtiöt raportoidaan erikseen.

Ulkomaan toimintojen jätetilastot 2005, tonnia

	Ruotsi	Norja	Viro		Latvia			Liettua			
	Keskon tytäryhtiöt	Keskon tytäryhtiöt	Keskon tytäryhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä	Keskon tytäryhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä	Keskon tytäryhtiöt	Rimi Baltic	Yhteensä
Kaatopaikkajäte	215	768	468	2 622	3 090	287	4 320	4 607	²⁾	2 371	²⁾
Hyötykäyttöön menevä jäte	1 034	715	49	310	359	382	2 220	2 602	²⁾	1 023	²⁾
Ongelmajäte	52	2	10	-	10	8	-	8	17	-	17
Yhteensä	1 301	1 485	527	2 932	3 459	677	6 540	7 217	1 502	3 394	4 896
Hyötykäyttö-%	79,5	48,1	9,4	10,6	10,4	¹⁾	33,9	36,1	²⁾	30,1	²⁾

Rimi Balticin luvut sisältävät kaupoista takaisin kerättävän pahvin ja muovin.

¹⁾ Hyötykäyttöön menevissä jakeissa on myös myytyjen tuotteiden pakkausmateriaaleja, joten hyötykäyttö-%:a ei ole laskettu.

²⁾ Tieto jakeiden erittelystä hyötykäyttöön ja kaatopaikalle puuttuu, joten on ilmoitettu vain ongelmajätteet ja yhteissumma.

Yhteiskuntavastuu-yksikkö on osallistunut useisiin kansallisiin kehityshankkeisiin, joissa tuotannon ja kulutuksen ympäristövaikutusten käytännön mittamista on eri tavoin edistetty. Koska ympäristövaikutuksia on tarkasteltava koko elinkaaren ajalta, yksiselitteisten tulosten aikaansaaminen on vaikeaa ja käytäntöön soveltaminen etenee hitaasti.

Luomu-, ympäristömerkittyjen ja Reilun kaupan tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjat sisältyvät K-ruokakaupan ketjukonsepteihin. Ruokakeskon valikoimissa oli vuoden 2005 lopussa noin 500 luomutuotetta ja noin 500 ympäristömerkittyä tuotetta. Sekä luomuetä erityisesti ympäristömerkittyjen tuotteiden määrä lisääntyi edellisestä vuodesta, tosin jälkimmäisten osalta muutos on pääasiassa peräisin tilastointimenettelyn tarkentamisesta. Pirkka-

Ruokakeskon paluulogiistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamat pakkaukset, 1 000 kpl

	2001	2002	2003	2004	2005
Alumiinitölkit	14 100	15 300	20 000	22 243	33 434
Kertapullot	2 200	2 000	2 100	1 959	2 111
Kiertopullot	922	923	833	738	730
Transbox-laatikot	4 735	5 050	5 702	5 506	5 206

Keswellin keskusvarastoon palautuneet uudelleenkäytettävät kuljetuspakkaukset (käyttökertoja)

	2001	2002	2003	2004	2005
Häkit	99 273	92 324	95 000	94 000	94 000
Rullakot	-	-	-	-	6 000
Lainalaatikot	39 000	36 270	35 500	35 500	35 500
Palautuslavat	240 000	223 200	240 000	250 000	250 000
Pitkät huonekalulavat	15 600	15 600	7 500	7 500	16 000

Case

MAATALOUDEN KIRISTEKALVOJEN MUOVIHILSYT KIERTOON

Maatalouskesko Oy ja Oy FL Pipe Ab aloittivat yhteistyössä yhdeksän K-maatalouskaupan kanssa kiristekalvojen hylsykeräyksen syksyllä 2005. Mukaan lähteneet vapaaehtoiset kaupat olivat kaikki K-ympäristökauppoja. Kauppojen ensikokemukset kirjattiin nyt ylös ja niiden perusteella kehitetään keräysjärjestelmää tulevalle kaudelle 2006. Tavoitteena on laajentaa verkostoa ja saada keräyksestä vakiintunut ja tunnettu käytäntö.

Kierrätykseen kelpaavat FL Pipen polypropyleenistä valmistamat hylsy, joita mm. Rani Plast käyttää valmistamiensa kiristekalvojen hylsyinä. Puhtaat palautuneet hylsy rouhitaan kaustisella sijaitsevalla tehtaalla, ja mursketta voidaan sen jälkeen käyttää uusien hylsyjen raaka-aineena. Hylsy voidaan valmistaa jopa sataprosenttisesti kierrätysmateriaalista. Toimittamalla hylsy K-maatalouskauppaan, maanviljelijä edistää muovin kierrätystä, ja samalla K-maatalouskaupat kehittävät ympäristömyönteistä palveluaan ja toimivat tärkeänä linkkinä viljelijöiden ja hylsyjen valmistajan välillä.

Kauppiaan haasteena on motivoida sekä henkilökuntaa että asiakkaita kierrätykseen. Myyjän tulisi tiedottaa jo myyntitilanteessa kierrätysmahdollisuudesta, ja varastossa työskentelevän on vastaavasti huolehdittava, että kierrätykseen tulee oikeanlaisia hylsyjä ja että palautus sujuu vaivattomasti. Maatalouskesko ja FL Pipe pyrkivät lisäksi omilla markkinointitoimillaan edesauttamaan asian tunnettuutta.

Ensimmäisen keräyksen tulos oli vielä vaatimattomasti noin 5 000 kg, mutta mahdollisuudet olisi yltää jopa 140 000 kiloon vuodessa. Realistinen kierrätystavoite on noin 70 % koko hylsymäärästä. Järjestelmän luomiseen ja vakiinnuttamiseen on arvioitu menevän 3 – 5 vuotta.

Tulevana kautena on tarkoitus järjestää hylsyjen palauttajille kilpailu, jossa palkintona on kylpyläviikonloppu kahdelle. Hylsyjen palauttaja täyttää kaupassa lomakkeen, johon merkitään nimen ja osoitteen lisäksi palautettujen hylsyjen määrä. Tämän avulla pystytään seuraamaan alueittain kierrätyksen kehitystä.

Case

HOMELOUKUSTA TERVEESEEN KOTIIN

Vuosittain Suomessa paljastuu noin 200 vakavasti homevaurioista taloa, joiden korjaamiseen tarvitaan usean eri toimijan erikoisosaamista ja ammattitaitoa. Tammi-kuussa 2005 Rautakesko allekirjoitti Hengitysliitto Helin kanssa yhteistyösopimuksen, jonka mukaan Rautakesko tukee Hengitysliitto Helin ja Asumisterveysliitto AsTe ry:n yhteishanketta – Homeloukkuprojektia – lahjoittamalla homevauriosta kärsivien asuntojen korjaukseen rakennustarvikkeita. Rautakeskon apu kohdistuu perheisiin, jotka ovat oikeutettuja saamaan Valtion Asuntorahaston avustusta viranomaisen tunnistaman terveyshaitan poistamiseksi. Vuoden 2005 aikana Rautakesko lahjoitti tarvikkeita noin 3 000 euron arvosta ja on sitoutunut jatkamaan projektia myös vuonna 2006. Projektin alkuvaiheessa toimintamallin kehittämiseksi korjataan noin 15 taloa vuodessa.

Homeloukkuprojektissa Hengitysliiton korjausneuvot tekevät talon korjaussuunnitelman ja valvovat hometalon korjaukset. Yhteistyösopimuksen mukaisesti he myös kouluttavat K-ryhmän rautakauppojen henkilökuntaa ja järjestävät yhdessä kauppojen kanssa infotilaisuuksia, joiden tavoitteena on opastaa asiakkaita homevauriotalojen korjaamiseen liittyvissä erityispiirteissä ja auttaa tunnistamaan ne korjaustyöt, joiden korjaamiseen on välttämätöntä käyttää asiantuntijaa. Koulutustilaisuudet käynnistetään vuoden 2006 aikana.

Virtasen perhe Valkeakoskelta on yksi Rautakeskon lahjoituskohteista. Virtaset ostivat 1970-luvulla rakennetun talonsa 1998. Talossa tehtiin pintakosteusmittaus, mutta ei perusteellista kuntokartoitusta rakenteiden avauksineen ja rakenteiden sisältä tehdyin kosteusmittauksin. Perheen lasten jatkuva sairastelu paljasti kuitenkin talon todellisen kunnon. Virtasten talo osoittautui ns. moniongelmaiseksi taloksi: vaurioita oli joka puolella kiinteistöä ja mm. alakerran ulkoseinien lämmöneristeet olivat homehtuneet kauttaaltaan. Asumisterveysliiton kuntotarkastajan ja Hengitysliiton korjausneuvojan kanssa laadittiin korjaussuunnitelmat, mutta vastuukysymysten selvittelyn vuoksi korjaustöihin päästiin vasta vuonna 2004.

Virtasten korjausprojekti oli erittäin vaativa. Esimerkiksi homehtuneen mineraalivillan poiston osalta kantava tiiliseinä piti purkaa pätkissä, tukea ja muurata takaisin, koska koko yläkerran paino lepäsi sen päällä. Myös kantavan kostean pohjalaatan päälle piti suunnitella uusi koneellisesti ilmastoitu lattia, joka poistaisi laatasta nousevan kosteuden. Vuoden 2005 loppupuolella Virtasten korjausremontti alkaa olla valmis ja allergisoituneen perheen paluu normaalielämään edessä.

Anu ja Jani-Pekka Virtasen seitsenvuotinen elämä homevaurioisessa talossa on viimeisiä pintakorjauksia lukuun ottamatta ohitse.

tuotesarjassa oli 34 luomutuotetta. Niin Pirkka-luomutuotteiden kuin yleensä luomutuotteiden myynnin kasvun arvioitiin olevan edelleen hieman keskimääräistä myynnin kasvua suurempi – tarkkoja tilastoja ei kuitenkaan ollut saatavissa. Osa luomutuotteista – esimerkiksi maito ja liha – menee K-kauppoihin suoraan toimittajilta, samoin K-kauppiat hankkivat luomuvihanneksia suoraan tuottajilta Keskon valikoimien ulkopuolelta. Näin ollen luomun todellisista vähittäismyyn-tiosuuksista on vaikea saada luotettavaa tietoa.

Finfood Luomun järjestämän Vuoden Luomukauppa -kilpailun 11 finalistista 7 oli K-kauppoja. Suurten kauppojen sarjan voitti K-citymarket Jumbo Vantaalta ja keskisuurten sarjan K-market Härmälä Tampereelta.

Ruokakeskon hedelmien ja vihannes-tuontituottajista useimmat – noin 91 % ko. tuotteiden tuonnista – ovat hankineet EUREPGAP-sertifikaatin, joka on puolueettoman tahon myöntämä todistus EUREPissä (Euro-Retailer Produce Working Group) ko. tuotannolle asetettujen jäljitettävyyss-, tuoteturvallisuus- ja ympäristövaatimusten täyttämistä. GAP tarkoittaa hyvää maatalouskäytäntöä ("Good Agricultural Practice"). Loput 9 % tuonnista tulee Puolan, Unkarin ja Egyptin tuottajilta, jotka ovat myös aloittaneet sertifiointiin valmistautumisen.

Ruokakeskon suomalaisten vihannes-toimittajien tulee olla Kotimaiset Kasvikset ry:n (KK) viljelijöitä eli heillä on oltava oikeus KK:n sirkkalehtitunnuksen käyttöön. KK on laatinut viljelijöille "Hyvät tuotantomenetelmät" -ohjeistuksen.

Rimi Baltic on tehnyt yhteistyötä Baltian maiden maatalousministeriöiden ja viljelijäorganisaatioiden kanssa kansallisten laatu- ja turvallisuusmerkkien tunnettuuden ja kaupallisen käytön hyväksi. Merkit takaavat tuotteiden laadun, turvallisuuden ja jäljitettävyyden, tuotanto on usein ns. lähiruokaa, ja osa tuotteista on luomutuotteita. Virossa Rimi Baltican myynnissä on 177 "kotimaisuus-merkillä" (Estonian Taste Label) ja 101 "laatu-merkillä" (Approved Taste Label) varustettua tuotetta. Latviassa valikoimissa on 143 "Green Spoon - Latvian Quality Label -tuotetta, ja Liettuassa 7 EkoAgros-luomutuotetta. Liettuassa valikoimiin kuuluu myös Environmental Protection Clubin (EPC) ympä-

ristömerkillä varustettuja pesu- ja puhdistusaineita.

Rautakeskon valikoimissa on runsaasti ympäristö-, energia- ja päästöluokamerkillä varustettuja tuotteita. Sertifioidun puun - pääosin FFCS-sertifioitua - osuus Keskon myymästä sahatavarasta oli yli 90 %. Käytöstä poistettua teollisesti kyllästettyä puutavaraa kierrätettiin K-rauta- ja Rautia-kauppojen kautta 600 tonnia, 37 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Rautakesko teki ”Jätevesiosaja”-kampanjoinnissaan yhteistyötä WWF:n Itämeren suojeleuohjelma Operaatio Merenneidon kanssa ja osallistui Hengitysliitto Helin Homeloukku-projektiin (katso oheinen case).

K-ympäristökaupat

K-ympäristökaupan toimintamalli kuuluu K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market-ketjukonsepteihin. K-ympäristökaupan koko henkilökunta saa peruskoulutuksen kaupan ympäristöasioissa. Vuosittain järjestetään myös täydennyskoulutusta vaihtuvilla teemoilla. Vuoden 2005 teemana oli energiansäästö. Bureau Veritas Quality International (BVQI) katsoo jokaisen kaupan K-ympäristökaupan toimintamallin käyttöönoton yhteydessä. Sama taho tekee myös vuosittain otannalla valittujen kauppojen uusintakatsastukset. Katsastuksessa käydään läpi kaikki K-ympäristökaupan tarkastuslistan vaatimukset, jotka koskevat

koulutuksen lisäksi mm. tuotevalikoimia ja -merkintöjä, kaupan omien jätteiden syntyä ehkäisyä ja kierrätystä, asiakkaille tarjottuja kierrätyspalveluja ja kulutusta koskevaa ympäristötietoutta, kaupan energian käytön hallintaa ja siivoukseenkäytäntöjä. Osittain toimintamallin vaatimukset sisältyvät myös ketjujen konseptimittauksiin.

Vuoden 2005 lopussa kaikki K-citymarketit ja neljää lukuunottamatta kaikki K-supermarketit olivat K-ympäristökauppoja. K-market-ketjussa asetettiin vuonna 2004 tavoitteeksi, että kaikki K-marketit olisivat K-ympäristökauppoja vuoden 2006 loppuun mennessä. Ruokakeskon vuonna 2005 toteuttamassa organisaatio-uudistuksessa kaikki pienkaupat keskitetään K-market-ketjuyksikön ohjaukseen, mikä johtaa uudistuksiin myös vastaavassa kauppaverkostossa. Tämän takia ympäristökonseptin toteutusaikataulua on K-market-ketjussa jouduttu hidastamaan - nyt tavoitteena on nykyisten 92 K-ympäristökaupan lisäksi 100 uutta K-ympäristökauppa vuoden 2006 aikana.

K-rauta- ja Rautia-ketjuissa ketjunohjaus kehittää toimintamallia yhteistyössä kummankin ketjun oman K-ympäristökaupan kehitysryhmän kanssa. Ryhmään kuuluu kauppiaita ja ympäristövastaavia. Katsastuksissa rauta- ja maatalouskaupoilla on yhteistyökumppanina Suomen Ympäristöopisto (SYKLI). Uusintakatsastukset tehdään kolmen vuoden välein.

Rautia-ketjussa K-ympäristökauppojen määrä lisääntyi kahdeksalla ja K-maatalousketjussa neljällä.

Rautakesko on vuoden 2006 alussa ryhtynyt suunnittelemaan K-ympäristökauppa-konseptin soveltamista ulkomaisiin toimintoihinsa. Tarkkaa aikataulua suunnitelman toteuttamiselle ei ole vielä lyöty lukkoon. Vastaavia suunnitelmia on myös Rimi Balticissa, jonka toisella omistajalla ICA AB:lla on käytössään Ruotsissa suunnitteleman samanlainen ympäristökauppa-konsepti kuin K-ruokakaupan ketjuilla Suomessa. Päätöksiä ei Rimi Balticissakaan ole vielä tehty.

K-ympäristökaupan tunnistaa tästä merkistä.

K-ympäristökaupat 31.12.2005

Ketju	K-ympäristö- kauppoja, kpl	K-ympäristökauppojen osuus ketjun koko myynnistä, %	Uusia K-ympäristö- kauppoja vuonna 2006 (tavoite, kpl)
K-ympäristökauppadiplomit			
K-citymarket	53	100	**)
K-supermarket	145	97	**)
K-market	92	25	100
K-pikkolo	1	*)	*)
K-rauta	17	54	*)
Rautia (***)	22	28	*)
K-maatalous	13	39	*)
K-ympäristökauppadiplomit yhteensä	343		
ISO 14 001 -sertifioidut			
Anttilat/Kodin Ykköset	33	100	**)

*) ei tiedossa

***) kaikki ketjun kaupat

***) Rautia-ympäristökaupoista 4 on myös K-maatalouskauppoja

Case

K-YMPÄRISTÖKAUPPA –KILPAILUSSA ETSITTIIN ENERGIANSÄÄSTÄJIÄ

Vuonna 2005 järjestettiin K-ruokakauppojen "Vuoden K-ympäristökauppa" –kilpailu, jonka teemana oli energiansäästö. Kilpailussa haettiin ketjuittain parhaita energiansäästön toimintatapoja sekä motivoitiin kauppiaita ympäristötyön jatkuvaan kehittämiseen. Vuoden Energiansäästäjä 2005 –tittelin voittivat K-citymarket Kotka, K-supermarket Toijala ja K-market Härmälä Tampereelta. Voittajat saivat kukin 1 000 euroa käytettäväksi henkilökunnan virkistystoimintaan.

Kilpailuun osallistuneet kaupat kertoivat omista energiansäästön toimenpiteistään kilpailulomakkeella. Tämän jälkeen Ruokakeskossa selvitettiin kunkin kilpailuun osallistuneen kaupan energiankulutuksen kehittyminen vuodesta 2003, sekä energiankulutuksen seurantarjelmä EnerKey:n hyödyntäminen. Selvityksen jälkeen kustakin ketjusta valittiin kaksi finalistikauppaa, joihin tehtiin arviointikäynnit.

Voittajien valinnassa kiinnitettiin huomiota kaupan toteuttamiin energiansäästötoimenpiteisiin sekä kauppiaan, tavaratalojohtajan ja henkilökunnan omaehtoiseen aktiivisuuteen ympäristötyön kehittämisessä. Energiankulutuksen säästöt syntyvät pääosin jokapäiväisistä toimintatavoista. Esimerkiksi ilmanvaihto ja sisävalaistus ohjataan toimimaan aukioaikaisten mukaan, kohdevalaistus sammutetaan ja yleisvalaistus pudotetaan osateholla siivouksen ja hyllyttämisen ajaksi ja taka- ja sosiaalituloissa pidetään valoja vain tarvittaessa. Pakastealaiden täytössä noudetaan täyttörajoja ja ne sulatetaan säännöllisesti. Samoin kylmälaitteet ja patterit puhdistetaan säännöllisesti ja vettä käytetään säästeliäästi. Kaikki nämä toimenpiteet oli voittajakaupoissa hoidettu esimerkillisesti.

Esimerkkejä finalistikauppojen omatoimisesti toteuttamista energiansäästön käytännöistä olivat konseptiin kuulumattomien juomakaappien poisto, piha-alueen tarpeenmukainen valaistus öisin, liian korkean lämpimän veden verkostolämpötilan alentaminen, työpisteiden näyttöjen sammuttaminen yöksi ja automaattivalaistuksen käyttö wc-tiloissa.

K-market Härmälässä Tampereella kehitettiin ympäristöystävällisiä toimintatapoja vuonna 2005 toden teolla. Kauppa sai vuoden aikana K-ympäristökaupan diplomin, voitti Vuoden Luomukauppa –kilpailun keski suurten päivittäistavara kauppojen sarjassa sekä palkittiin Vuoden K-ympäristökauppana K-market-sarjassa. Kuvassa kauppias Ritva Salonen yhdessä ympäristövästavaa Markku Pönkän kanssa tarkastamassa hedelmä- ja vihannesosaston lämpötiloja.

Toimistotyön ympäristöohjelmat

Keskon päätoimitalossa on vuodesta 2003 ollut käytössä toimistotyön ympäristöohjelma ViherNokka ja Ruokakeskon keskusvarastojen toimistoissa vastaava ohjelma ViherHakkila. Vuonna 2004 ohjelma käynnistyi Turun jakelukeskuksessa nimellä ViherTurku. Ohjelmien tavoitteena on ollut luoda yhtenäiset ohjeet ja menettelytavat mm. roskien lajitteluun, energiansäästöön, paperin kulutukseen ja toimiston hankintoihin. Ohjelmilla on käsikirjojen lisäksi omat sivut Keskon intranetissä (Keskonet).

Ympäristöohjelmat ovat vakiinnuttaneet asemansa toimistotyössä. Jättemäärien vähentäminen päätoimitalossa ei onnistunut vuonna 2005 toivotulla tavalla, koska kiinteistössä oli runsaasti korjaus töitä ja muuttoa. Pääkaupunkiseudun mappikeräykseen toimitettiin yli 5 000 mappia, samoin kierrätykseen toimitettiin muutoin ylijääneitä toimistotarvikkeita rekka-autollisen verran. Sairaaloihin, terveyskeskuksiin ja vanhainkoteihin toimitettiin entiseen tapaan aikakauslehtiä luettaviksi.

Päätoimitalossa käynnistettiin kesällä 2005 monitoimilaitte-projekti, jossa kartoitettiin tulostuslaitteita ja -tapoja. Kartoituksessa havaittiin nykyisen laitekanavan olevan vanhaa, ja sekä henkilökohtaisia tulostimia että kerroskopiokoneita on vajaakäytössä. Tulostuslaitteita on jatkossa tarkoitus keskittää niin, että henkilökohtaisia tulostimia vähennetään ja kerroskopiokoneet korvataan monitoimilaitteilla, joissa on sekä kopiointi-, skannaus- että fax-toiminnot. Tulostusmäärät vähenevät, kun uusissa laitteissa kaksipuoleinen tulostus ja kopiointi on vakiovarusteena. Myös skannaus vähentää tulostamista, kun asiakirjoja voi tallentaa ja lähettää enemmän sähköisessä muodossa.

Vuonna 2005 Keskon toimistotoissa käytettiin 6 miljoonaa arkkia (19 tonnia) A4-paperia ja 5,2 miljoonaa kirjekuorta. Paperista kopiokoneisiin meni yksi kolmannes ja tulostukseen kaksi kolmannesta. Jätteistä oli keräyspaperia 44 tonnia, tuhottavaa paperia 134 tonnia ja toimistopaperia 34 tonnia. Sähköpostiviestejä saapui ja lähti yhteensä noin 30 miljoonaa kappaletta. Vielä vuosina 1997-1999 Keskona käytettiin 10-11 miljoonaa kirjekuorta vuodessa, joten siitä päätellen sähköpostin käytöllä on korvattu yli puolet postilähetyksistä.

Sidosryhmäyhteistyö ja -viestintä

Kesko piti entiseen tapaan tiivistä yhteistyötä ympäristötoimintojensa sidosryhmiin.

Viranomaisyhteyksiä Suomessa ja Euroopan unionissa hoidettiin pääasiassa Kaupan Keskusliiton (sittemmin Suomen Kaupan Liiton) ympäristövaliokunnan kautta. Keskolla oli edustaja Suomen ympäristökeskuksen neuvottelukunnassa, Ympäristömerkinnän johtoryhmässä (KTM ja SFS), EuroCommercen ympäristövaliokunnassa ja Kansainvälisen Kaupapakamarin energia- ja ympäristövaliokunnassa.

Suomessa Keskon edustajat osallistuvat toimialan sisäiseen yhteistyöhön useissa järjestöissä ja yhteisöissä. Näitä ovat esimerkiksi Päivittäistavarakauppa ry., Suomen Standardisoimisliitto, Suomen Pakkausyhdistys, Suomen Kylmäyhdistys, Elävä kaupunkikeskusta ry., sekä pakkausmateriaalien ja sähkö- ja elektroniikkaromun kierrätyksestä vastaavat tuottajayhteisöt.

Tavarantoimittajien kanssa jatkettiin yhteistyötä mm. luomutuotteiden ja erilaisten kierrätysjärjestelmien hyväksi.

Suomen Luonnonsuojeluliitossa Kesko oli edelleen kannattajajäsen. Suomen WWF:n kanssa Kesko teki yhteistyötä Itämeren suojeluohjelman ”Operaatio Merenneidon” merkeissä. WWF järjesti keskolaisille mm. REACH-kemikaaliase-

tusta ennakoivaa kemikaalikoulutusta. Keskon edustaja kuului edelleen Suomen WWF:n hallitukseen.

K-ruokakauppiat jatkoivat vuonna 2004 käynnistynyttä yhteistyötä biologian ja maantiedon opettajien kanssa. Peruskoulujen 7. luokilla toteutettuun ”Meillä kierrätetään”-projektiin osallistui noin 9 000 oppilasta.

Keskon yhteiskuntavastuuyksikköön kuuluvat edustajat pitivät Keskon ympäristö- ja yhteiskuntavastuuyöstä vuoden aikana noin 50 luentoa yliopistoissa, korkeakouluissa, ammattikorkeakouluissa ja järjestöissä.

Ympäristöjohtamisen yhdistyksen ym. järjestäjien vuosittaisessa yhteiskuntavastuun raporttien vertailussa Kesko paljasti neljännen kerran Suomen parhaana raporttoijana. Vuonna 2003 Kesko sijoittui toiseksi.

Keskon sijoitukset kestävän kehityksen indekseissä ym. vertailussa esitellään sivulla 20.

Ulkomaiset tytäryhtiöt pitävät vastavalla tavalla yhteyttä paikallisiin sidosryhmiinsä. Esimerkiksi Kesko Agro on tukenut Virossa nuorten viljelijöiden ammattitaitokilpailua ja Liettuassa samantyyppistä mallitila-kilpailua sekä tehnyt Latviassa yhteistyötä viljelijöiden neuvontaorganisaation ja yliopiston maataloudellisen tiedekunnan kanssa.

Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet

Konsernissa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät sisältävät ISO 14001 -standardin mukaisen valmiuden ympäristöriskien hallintaan. Myös Keskon turvallisuussuunnitelmaan kuuluu ympäristöriskien hallinta. Kaupan alan yritykselle suurin riski on tulipalo, jonka varalta henkilökunta on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Maa-alueiden pilaantumista koskevia riskejä käsitellään sivulla 33. Kaukomarkkinat Oy:n Haminan terminaalilla välivarastoidaan teollisuuden raaka-ainekemikaaleja, joista osa on luokiteltu ympäristölle vaaralliseksi. Terminaali on määritelty ns.

SEVESO-direktiivin mukaisesti suuronnettomuusvaaralliseksi laitokseksi, ja se raportoi toiminnastaan viranomaisille.

Haminan terminaalin toiminnoista ei vuonna 2005 aiheutunut ympäristöön sellaista vuotoa, josta terminaali olisi ollut ympäristöluvan mukaisesti ilmoitusvelvollinen.

Ulkomaisten yhtiöiden raporteissa ei ole ilmennyt ympäristövahinkoja eikä -onnettomuuksia.

Sosiaaliset tulokset

Sosiaalisen vastuun keskeisiä tuloksia vuonna 2005

- Määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuus pieneni sekä Suomessa että koko konsernissa.
- Työtyytyväisyys parani Viron ja Latvian yhtiöissä, Suomessa ja Ruotsissa ennallaan, Liettuassa huononi.
- Tyytyväisyys tasa-arvoon parani.
- Sairauspäivät tehtyjä työtunteja kohti vähenivät.
- Tapaturmien määrä väheni ja niiden vakavuusaste laski.
- Työterveyshuoltoon käytetty rahamäärä henkeä kohti kasvoi 6 %.
- Koulutukseen käytetty aika lisääntyi, mutta rahallinen panostus pieneni.

- Tuotannollisista ja taloudellisista syistä päättäneitä työsuhteita enemmän kuin edellisenä vuonna.
- Kesätyöntekijöiden määrä väheni Suomessa ja kasvoi ulkomaisissa yhtiöissä.
- Keskon kiinnostavuus työpaikkana pysyi entisellään opiskelijoiden piirissä ja väheni jo työssä olevien piirissä.
- Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä laski.
- Naisten osuus keskijohdossa kääntyi monen vuoden nousun jälkeen lievään laskuun, mutta nousi ylimmässä johdossa edelleen.

Johdanto

Keskolla on välitön sosiaalinen vastuu oman henkilökunnan hyvinvoinnista ja välillinen vastuu hankintaketjussa työskentelevien ihmisten hyvinvoinnista. Sosiaalisen vastuun tunnusluvut kuvaavat työyhteisön tilaa ja kehittymistä monesta näkökulmasta. Työtyytyväisyystutkimuksella kartoitetaan henkilöstön mielipiteitä yrityksestä, esimiestoiminnasta, työolosuhteista, palkkauksesta ja sosiaalieduista, tasa-arvosta, työviihtyvyydestä ja monesta muusta asiasta. Tilastot työsuhteiden kestoajoista, vaihtuvuudesta, sairastamisesta, työtapaturmista, täydennyskoulutuksesta ja eläkkeelle siirtymisestä täydentävät mielipidetutkimuksen kuvaa siitä, miten hyvin johtaminen on onnistunut.

Työsuhteet, vaihtuvuus

Vuoden lopussa konsernin palveluksessa olleista oli vakinaisessa työsuhteessa 24 779 henkilöä eli 91,8 % ja määräaikaissa työsuhteessa 2 199 henkilöä eli 8,2 %. Vakinaisiin on laskettu 1 374 pitkäaikaissaolevaa, joista vanhempainlomalla oli 1 124. Määräaikaisten osuus on vuoden lopussa tehtävissä tilastoissa joulusesongin takia korkeampi kuin sesonkien ulkopuolisena aikana.

Osa-aikaisten osuus oli koko konsernissa 24,3 %. Pääosa osa-aikaista työsuhteista on vähittäiskauppaa Suomessa harjoittavissa tytäryhtiöissä. Koko konsernin henkilöstöstä noin kolme neljäsosaa työskentelee vähittäiskaupassa.

Sivun 48 taulukossa kehitystä on eritelty Suomen ja ulkomaisten yhtiöiden osalta. Taulukosta on nähtävissä, että niin määrän- kuin osa-aikaisten osuus on pysynyt ennallaan ulkomaisissa yhtiöissä ja edelleen pienentynyt Suomessa ja sen myötä yhteenlaskettuna koko konsernissa.

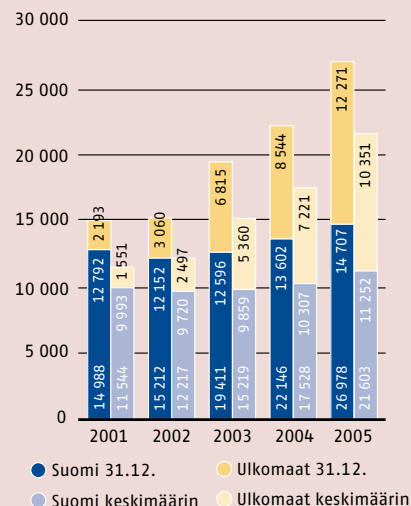
Konsernin palvelukseen tuli vuoden aikana Suomessa 4 522 ja muissa maissa 4 046 uutta työntekijää. Konsernin palve-

luksista lähti Suomessa 4 302 ja ulkomailla 2 753 henkilöä. Työntekijöiden vaihtuvuus oli Suomessa 24,2 % (poislähteneistä vähennetty kesätyöntekijät, erotuksen suhde vuoden lopun henkilöstömäärään) eli suunnilleen sama kuin edellisenä vuonna (23,9 %). Vaihtuvuus ulkomailla oli keskimäärin 33,3 % - erot yhtiöiden välillä olivat suuret, 11 %:sta 48 %:iin. Ulkomaisista yhtiöistä vaihtuvuutta kuvaavat tiedot puuttuvat Norgros AS:stä ja Rimi Baltic AB:stä.

Yleisin syy työsuhteen päättymiseen oli Suomessa määräaikaisuus - noin 46 % - ja ulkomailla työntekijän oma irtisanoutuminen - noin 55 %. Tuotannollisista ja taloudellisista sekä muista työsopimuslain mukaisista syistä päättyneitä työsuhteita oli Suomessa 256 eli noin 6 % ja ulkomailla 123 eli noin 19 %. Eläkkeelle jäi Suomessa 177 henkeä ja ulkomailla yksi. Työsuhteen päättymissyistä puuttuu erittely Pikoilista, Norgros AS:stä, Rimi Baltic AB:stä ja Senukaista.

Kesätyöntekijöitä oli Suomessa 748 ja ulkomailla 244. Näistä suurin osa työskenteli vähittäiskaupassa ja varastotehtävissä.

Kesko-konsernin henkilökunnan määrän kehitys

Henkilökuntatilastoja vuodelta 2005 toimintamaittain eriteltynä

	Suomi	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Ruotsi	Norja
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	14 707	443	654	4 410	266	744	612
Vuonna 2005 keskimäärin	11 252	415	515	4 009	111	518	258
Työsuhteita alkoi, kpl	4 522	121	502	2 735	300	388	*)
Työsuhteita päättyi, kpl	4 302	148	208	2 142	55	200	*)
työnantajan päättämänä	256	5	4	*)	7	91	*)
Työsuhteista kesätyöntekijöitä	748	61	34	47	0	102	*)
Vaihtuvuus, %	24,2	19,6	26,6	46,9	22,3	13,2	*)
Sairaspäiviä	142 163	3 089	4 973	39 116	1 051	4 032	*)
per henkilö	9,7	7,0	7,6	8,9	4,0	5,4	*)
per miljoona työtuntia	7 180	3 685	4 782	4 854	4 782	4 422	*)
Maksetut palkat, milj. €	326	5,3	25,6	33,0	1,5 (***)	15,8	12,6
keskipalkka vuodessa, €	28 944	8 741	**)	7 988	13 072	28 473	48 746
Ammatillinen koulutus, %	59	45	68	*)	27	*)	*)
Korkeakoulututkinto, %	19	49	28	24	59	*)	*)
Koulutuspäiviä per henkilö	1,8	2,1	3,6	0,4	1,3	1,9	*)
kustannukset, € per henkilö	370	325	187	48	26	254	*)
Järjestäytymisaste, %	33,7	-	-	-	-	38,0	29,0

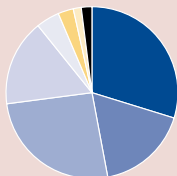
*) tietoa ei ole kerätty tai se on epätarkka

**) Keskon osuus Rimi Baltic AB:n palkoista on kirjattu Latviaan, eikä Latvian keskipalkkaa ole voitu laskea

***) Venäjän henkilömäärissä ja palkkatiedoissa mukana myös ZAO Kestroy, muilta osin tiedot vain Stroy-master-ketjusta.

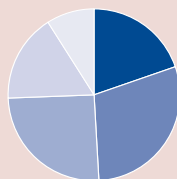
Taulukosta puuttuvat Rimi Baltic AB:n tiedot sekä Keswellin ulkomaan yhtiöiden tiedot, paitsi palkkojen osalta.

Kesko-konsernin henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2005

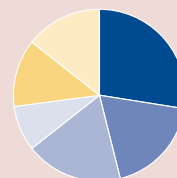
- Ruokakesko 29,8 %
- Ruokakeskon yhteisyritykset 17,3 %
- Rautakesko 25,9 %
- Keswell 16,3 %
- Maatalouskesko 4,4 %
- Kaukomarkkinat 2,9 %
- VV-Auto 1,5 %
- Muut konserniyhtiöt 2,0 %

Henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2005

- alle 26 v. 19,7 %
- 26-35 v. 29,4 %
- 36-45 v. 25,3 %
- 46-55 v. 16,6 %
- yli 55 v. 9,0 %

Henkilökunnan palvelusvuodet Suomessa 2005

- alle 2 v. 27,5 %
- 2-5 v. 18,6 %
- 5-10 v. 18,3 %
- 10-15 v. 8,5 %
- 15-20 v. 12,7 %
- yli 20 v. 14,4 %

Kesko-konsernin sisäisillä työmarkkinoilla (Intranet) oli vuoden aikana avoinna noin 500 työpaikkaa.

Keski-ikä ja työsuhteen pituus

Konsernin Suomen henkilökunnan ikäjakama on esitetty oheisessa kaaviossa. Lähes puolet työntekijöistä on alle 36-vuotiaita, yli 55-vuotiaita on vain 9%. Keski-ikä on viime vuosina alentunut sitä mukaa kuin vähittäiskaupan osuus konsernin henkilökunnasta on kasvanut, tosin vuonna 2005 näin ei enää tapahtunut.

Ulkomaisissa yhtiöissä henkilökunta on nuorempaa kuin Suomessa. Virossa keski-ikä on vajaa 34 vuotta, Liettuassa 32, Latviassa 31 ja Venäjällä alle 28 vuotta.

Työsuhteen keskipituus oli vuoden 2005 lopussa Suomessa muutaman päivän yli 9 vuotta eli sama kuin aiemmin. Palvelusvuosien jakauma on esitetty oheisessa kaaviossa. Yli 20 vuotta talossa olleita oli 1 847 henkeä eli 14%.

Ulkomaiset tytäryhtiöt ovat vielä niin nuoria, että työsuhteet ovat pisimmilläänkin alle 10-vuotisia. Yli puolet työsuhteista on kestänyt alle 2 vuotta, yli 5 vuotta jatkuneita on vasta 14%.

Em. tilastot puuttuvat Pikoilista, Norgros AS:stä, Rimi Baltic AB:stä ja Senukaista.

Keskon kiinnostavuus työpaikkana

Kesko seuraa kiinnostavuuttaan työpaikkana sekä opiskelijoiden että jonkin aikaa työelämässä toimineiden keskuudessa tehtävillä tutkimuksilla. Myös ylimpien päättäjien ja vaikuttajien käsitystä Keskon työnantajakuvasta tutkitaan säännöllisesti.

Vuonna 2005 seurattiin kahta opiskelijoiden käsitystä kuvaavaa tutkimusta (Universum ja Talentum), kahta jo töissä olevien keskuudessa tehtyä tutkimusta (Universum ja Talentum) ja yhtä päättäjien piirissä tehtyä tutkimusta (Taloustutkimus).

Opiskelijatutkimuksissa kiinnostus Keskoon pysyi edellisen vuoden tasolla. Universum-tutkimuksen sadan yrityksen joukossa Kesko oli sijalla 30 (30), Talentumin tutkimuksessa sijalla 32 (34). Opiskelijoiden mielestä Kesko on luotettava, vakaata, suhteellisen kiinnostava työnantaja, joka tarjoaa monipuolista työtä, muttei ole kovin dynaamisella alalla. Osan mielikuvissa Kesko on vanhahtava ja liian suuri.

Jo työssä olevat (kaupallinen tai teknillinen ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto) ovat kaiken kaikkiaan yrityksiä kohtaan kriittisempiä kuin opiskelijat. Keskon sijoitus oli nuorten ammattilaisten (Universum/4-5 vuotta työelämässä) kohdalla 26. (14.) ja ylempien toimihenkilöiden (Talentum) kohdalla 42. (34.). Työnantajamielikuvan mukainen sijoitus notkahti hieman työelämässä olevien kohdalla vuonna 2005, mutta kaiken kaikkiaan mielikuva Keskoista työnantajana on kehittynyt positiivisesti vuodesta 2000 alkaen. Työssä olevat pitävät Keskoa opiskelijoiden tapaan vakaana, luotettavana, turvallisena ja tehokkaana, mutta myös suurena ja kankeana.

Suuryritysten, järjestöjen, kuntien ja valtion virastojen ym. yhteisöjen johdon mielipiteitä kartoittavassa ns. VIP-tutkimuksessa Keskon maine työnantajana sai sekä suuryritysten (mukana yhteensä 40 yritystä) että kaupan alan yritysten vertailussa hieman keskiarvoa alemman arvosanan. Edelliseen vuoteen verrattuna arvot olivat jokseenkin ennallaan.

Johtamisen laatu

”Luomme hyvän työyhteisön” on henkilökunnan mielestä Keskon arvoista kaikkien tärkein.

Hyvä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen työympäristö luo edellytyksen ihmisten hyvinvoinnille ja suorituskyvylle. Kesko on tärkein ja monipuolisin henkilöstömittari kuvaamaan johtamisen laatua ja

Määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet 2002-2005

	2002	2003	2004	2005
Määräaikaaisia koko henkilöstöstä 31.12. %				
Suomi	17,3	18,6	16,2	14,1
ulkomaiset yhtiöt	1,4	3,1	1,1	1,0
koko konserni yhteensä	14,1	12,9	10,2	8,2
Osa-aikaaisia koko henkilöstöstä 31.12. %				
Suomi	41,1	41,3	40,1	37,1
ulkomaiset yhtiöt	9,9	8,8	8,7	9,0
koko konserni yhteensä	34,9	29,8	27,8	24,3

työilmapiirin kehittymistä on tyytyväisyystutkimus. Tutkimuksella arvioidaan vuosittain tyytyväisyyttä omaan työhön, esimiehen toimintaan, oman yksikön toimintaan ja koko Keskeeseen. Tutkimus tehtiin samansisältöisenä syksyn kuluessa kaikissa Kesken toimintamaissa ja sen toteutti Suomessa TNS Gallup Oy/Retail ja muissa maissa Fontes Latvija.

Suomessa tyytyväisyys ennallaan

Tyytyväisyys on viimeisten viiden vuoden aikana ollut jokseenkin samalla tasolla - tosin vuonna 2004 tutkimusta uudistettiin niin, että aikaisempien vuosien tulokset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Tulokset on esitetty oheisessa taulukossa.

Suomen yksiköissä tutkimukseen vastasi viime vuonna 8 598 henkilöä eli 69,9 % henkilökunnasta, mikä oli hieman edellistä vuotta (68,3 %) enemmän. Tutkimuksen ulkopuolella olivat pitkäaikaispoissaolevat sekä Pikoil Oy, joka siirtyi kokonaan Ruokakesken omistukseen vasta marraskuussa.

Tyytyväisyys omaan työhön on Suomen yksiköissä vuosi vuodelta hieman parantunut, kun taas tyytyväisyys Kesken toimintaan on vuodesta 2002 alkaen hieman huonontunut. Muutokset ovat kuitenkin olleet varsin pieniä. Vuonna 2005 vahvuuksia olivat esimiestoiminnan myönteinen kehittyminen, tyytyväisyys omaan työhön ja yksikön tavoitteisiin, asiakas-tyytyväisyyden korkeaksi koettu taso sekä ympäristöasioiden huomioon ottaminen. Tyytyväisyys mahdollisuuksiin vaihtaa uusiin tehtäviin on huonontunut useamman vuoden ajan ja sai nyt arvosanan 3,05. Usko tulevaisuudennäkymiin laski 3,91:stä 3,75:een.

Tyytyväisyystutkimuksen tulokset ovat Suomen yhtiöissä osa esimiesten tulospalkkausta.

Osa ulkomaisista yhtiöistä tutkimuksen ulkopuolella

Ulkomaisissa yhtiöissä vastausprosentit laskivat hieman Ruotsia lukuunottamatta ja vaihtelivat 51 %:sta 74 %:iin. Tutkimusta ei toteutettu Senukaissa Liettuassa eikä vuoden aikana hankituissa Rautakesken uusissa tytäryhtiöissä (Norgros AS, Stroymaster). Rautakesken tavoitteena on saada kaikki ulkomaiset tytäryhtiönsä mukaan tutkimukseen syksyllä 2006. Yhteistoimintayhtiö Rimi Baltic AB:ssa on tehty vastaavanlaista tutkimusta, joka ei kuitenkaan ole vertailu-

Case

PARHAAT TYÖYHTEISÖN KEHITTÄMISKÄYTÄNNÖT ESIIN

Kesko-konsernissa vuosittain tehtävä tyytyväisyystutkimus on osa johtamisen laatutuntaristoa, ja sen tuloksia hyödynnetään yksiköiden ja koko konsernin työympäristön, työilmapiirin ja henkilöstön hyvinvoinnin kehittämisessä. Tyytyväisyyttä on mitattu vuodesta 1996 lähtien. Vuonna 2004 kyselyä uudistettiin, jotta vertailtavuus Kesken ulkoista työnantajakuva mittaaviin tutkimuksiin paranisi.

Työelämän laatutekijöitä määriteltäessä korostuvat esimiestyön rooli ja merkitys. Tyytyväisyystutkimus mittaa kuitenkin työntekijän kokemusperäistä tuntemusta, jonka muuttaminen numeroiksi on vaikeaa. Lisäksi tilastollisen luotettavuuden saavuttaminen edellyttää satoja vastaajia, mikä ei aina yksittäisessä työyhteisössä toteudu. Numeerinen tutkimustulos työyhteisöstä ei sinällään olekaan itsetarkoitus, vaan tyytyväisyystutkimus tulee nähdä yhtenä työyhteisön kehittämisen välineenä. Sen selvittämiseksi, miten tyytyväisyystutkimusta hyödynnetään ja miten hyvin se palvelee esimiestyötä, haastateltiin keväällä 2006 Ruokakeskossa 20 esimiestä osana Ruokakesken työhyvinvointiohjelmaa. Haastattelut suoritti Kesken työpsykologi Janne Riste. Haastattelut olivat luottamuksellisia eikä niitä raportoitu erikseen.

Haastattelussa työpsykologin roolina oli avustaa esimiestä tyytyväisyystutkimuksen tulosten tulkinnaissa, merkittävien erojen havainnoinnissa ja niiden asioiden tunnistamisessa, jotka vaativat kehitystyötä yksikössä. Työpsykologin tehtävänä oli myös toimia esimiehen sparrauskumppanina, jonka kanssa esimies saattoi keskustella omista näkemystään ja tuntemuksistaan sekä testata erilaisia yhteistoiminnan ja palautteen antomuotoja.

Vaikka tyytyväisyystutkimukseen vastanneiden mielestä tutkimustulosten hyödyntäminen on vuosien varrella Kesko-konsernissa kehittynyt, niin aina on varaa parantaa. Nyt tunnistetuista parhaista käytännöistä kootaan yhteenvetoraportti, jonka tulokset käsitellään Ruokakesken esimiestyöpajassa huhtikuussa 2006. Tavoitteena on parantaa esimiestyön edellytyksiä, antaa esimiehille kehittyneempiä työkaluja ja siten edesauttaa koko työyhteisön hyvinvointia ja työssä jaksamista.

Asiakkuusjohtaja Tuulikki Markkula K-Plussasta ja työpsykologi Janne Riste analysoivat tyytyväisyystutkimuksen tuloksia.

kelpoinen Keskon tutkimuksen kanssa. Vuonna 2003 Ruokakeskon silloiset Viron ja Latvian yhtiöt olivat Keskon tutkimuksessa mukana.

Vuonna 2005 työtyytyväisyys parani kaikilta osin Viron ja Latvian yhtiöissä, huononi Liettuassa ja pysyi Ruotsissa keskimäärin ennallaan.

Muita arviointitapoja

Johtamisen laatua arvioidaan säännöllisesti monen muunkin tutkimuksen avulla. Vuosittaisissa asiakastytytyväisyystutkimuksissa selvitetään sekä ulkoisten että sisäisten asiakassuhteiden kehittymistä. Konsernin kaikki yksiköt tekevät vuosittain ryhmätyönä Suomen laatupalkintokriteeristön mukaisen itsearviointin, johon on joka toinen vuosi liitetty konsernin sisäinen laatupalkintokilpailu. Johdon toimintatapa-arvioinnit kehitysuunnitelmiseen käynnistettiin syksyllä 2002, ja niitä on otettu käyttöön myös muilla esimiestasioilla.

Monen vuoden ajan toimeenpantujen ”Kuukauden keskolaisen” valintojen todettiin tulleen tiensä päähän, koska ehdotuksia ei enää tullut entiseen tapaan. Käytännöstä luovuttiin kertomusvuoden keväällä - tarkoituksena on löytää uusia,

ei välttämättä vastaavia tunnustuksen ja palkitsemisen muotoja vuoden 2006 aikana. ”Vuoden esimiehen” valinta jatkuu edelleen.

Joissakin ulkomaisissa yhtiöissä on ollut ”Kuukauden keskolaista” vastaavia tunnustusmuotoja.

Henkilökunta voi antaa palautetta toiminnasta, paitsi omissa yksikössään, myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin välityksellä. Käytössä on ”Suora linja”-palautekanava, ”Postia pääjohtajalle” -kanava sekä keskustelupalsta, josta voi nimellä tai nimettömänä kommentoida Keskoa koskevia asioita ja tehdä ehdotuksia. Johdon palautteet julkaistaan Suoran linjan vastauspalstalla, ja pääjohtaja vastaa saamaansa postiin henkilökohdallisesti. Ulkomaisista yhtiöistä esimerkiksi Senukaissa on viisihenkinen, johdon edustajista koottu ”Eettinen komitea”, joka käsittelee säännöllisesti henkilökunnan sille esittämiä valituksia ja ongelmia.

Terveys ja turvallisuus

Sairauspoissaoloja koskeva tilastointi kattaa kaikki konsernin yhtiöt. Ulkomaan tilastoissa ei ole kuitenkaan yhtä tarkkaa poissaolosyiden jaottelua kuin Suomessa.

Sairauspäivät Suomessa

Sairauspäiviä oli Suomessa 142 163 eli 9,7 päivää henkilöä kohti (laskettu vuoden lopun työntekijämäärästä, edellisenä vuonna 9,9 päivää) ja 7 180 päivää miljoonaa työtuntia kohti. Työtunneista laskettuna määrä väheni edellisestä vuodesta 2,8 %:lla. Tarkin laskutapa olisi poissaolotuntien yhteismäärän %-suhde suunnitelman mukaiseen kokonaistuntimäärään. Keskon tilastoinnissa osa-aikaisten työntekijöiden sairauspäivät kirjautuvat kokonaisina päivinä. Jos ne voitaisiin kirjata tunteina, sairauspoissaolon tunnusluvut olisivat nyt ilmoitettuja jonkin verran pienempiä.

Sivun 52 kaaviossa sairauspäiviä on eritelty poissaolosyiden perusteella. Edelliseen vuoteen verrattuna merkittävimmät muutokset olivat palkallisten sairauspäivien väheneminen työtunneista laskettuna 10,5 %:lla ja palkattomien, pitkäaikaisista sairauksista johtuvien sairauspäivien lisääntyminen työtunneista laskettuna 32,2 %:lla.

Lyhyiden sairausjaksojen vähenemiseen vaikuttivat mm. kolme toteutettua hyvinvointiprojektia, joista tärkein oli Ruokakeskon logistiikan H.Y.M.Y. (katso oheinen case). Palkattomia sairauspäiviä lisäsi yt-menettelyssä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden työntekijöiden pitkä sairauspäiväraha-kausi. Kuntoutukseen käytettyjen palkallisten ja palkattomien sairauspäivien määrä lisääntyi 38,4 %:lla. Kuntoutus painottui ns. ASLAK-kursseihin (ammattillisesti syvennetty varhaiskuntoutus). Vuonna 2005 aloitti kuusi kuntoutusryhmää, ja osa edellisestä vuonna alkaneista viidestä kurssista jatkui vielä vuoden 2005 puolella. Kaaviossa kuntoutuksen kanssa

Henkilöstön työtyytyväisyys Suomen yhtiöissä (asteikko 1-5)

	2001	2002	2003	2004	2005
Oma työ	3,73	3,72	3,71	3,79	3,82
Esimiestoiminta	3,82	3,82	3,79	3,80	3,84
Yksikön toiminta	3,73	3,78	3,76	3,76	3,78
Keskon toiminta	3,60	3,71	3,70	3,68	3,64

Henkilöstön työtyytyväisyys ulkomaiden yhtiöissä (asteikko 1-5)

	Ruotsi			Viro			Latvia			Liettua		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Oma työ	3,56	3,91	3,97	3,84	3,97	4,09	4,10	4,00	4,14	4,17	4,08	3,88
Esimiestoiminta	3,73	3,87	3,74	3,90	3,84	3,96	3,93	3,83	3,98	4,08	3,94	3,71
Yksikön toiminta	3,68	3,74	3,79	3,92	3,79	3,95	4,00	3,79	3,99	4,20	3,93	3,71
Ketjun toiminta	3,67	3,75	3,76	4,06	3,80	4,01	4,17	3,74	4,02	4,25	4,03	3,65
Keskiarvo	3,65	3,81	3,82	3,89	3,87	4,00	4,01	3,87	4,03	4,14	3,99	3,73
Vastanneiden määrä	230	261	380	1 198	342	377	576	226	398	71	101	116
% henkilökunnasta	49,5	48,6	51,0	62,1	79,0	74,0	60,6	67,7	60,0	75,5	70,1	68,0

Ruotsi: K-rauta AB, Asko Möbler

Viro ja Latvia: Rautakesko, Kesko Agro, Anttila, Indoor Group

Liettua: Kesko Agro

Case

RUOKAKESKON H.Y.M.Y. VÄHENTÄÄ SAIRAUSPOISSAOLOJA

Ruokakeskon H.Y.M.Y.-ohjelma käynnistyi logistiikkatoiminnoissa loppuvuodesta 2004, jolloin yksikössä huolestuttiin toistuvista sairauspoissaoloista ja poissaolopäivien kasvusta. Logistiikassa toistuvat poissaolot aiheuttavat tuottavuusongelmia ja prosessihäiriöitä sekä kuormittavat töissä olevia työtovereita. Toistuvien poissaolojen ongelma koskettaa noin 15 % logistiikan työntekijöistä, ja niistä aiheutuu yli 25 % kaikista poissaoloista.

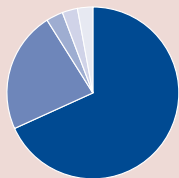
H.Y.M.Y.-lyhenne tulee sanoista hyvinvoiva työpaikka, motivoiva ympäristö. Ohjelma on suunniteltu vuosille 2005–2007 ja sen tavoitteena on työhyvinvoinnin ja työtyytyväisyyden lisääminen Ruokakeskon logistiikkatoiminnoissa sekä sairauspoissaolojen vähentäminen vuoden 2000 tasolle. Ohjelmalle on kehitetty oma neliportainen työkykyisyyden kehittämistyökalu, joka sisältää motivointikeskustelun, kaksi työkykyisyyskeskustelua ja suunnatun terveystarkastuksen. Tavoitteena on, ettei henkilön kanssa tarvitsisi käydä koko menetellyä läpi, vaan syyt poissaoloihin tunnistettaisiin jo aikaisessa vaiheessa.

Neliportaisen työkykyisyyden kehittämistyökalun lisäksi H.Y.M.Y.-ohjelma nojautuu malliin, jossa työhyvinvointiin vaikuttaviksi asioiksi on tunnistettu seuraavat osa-alueet: työntekijä, työ ja työympäristö, osaaminen sekä johtaminen. Ohjelman aikana käydään kaikki osa-alueet läpi yhdessä henkilöstön kanssa. Vuonna 2005 paneuduttiin työntekijän vaikutusmahdollisuuksiin, työelämän pelisääntöihin ja joustoihin. Asioita käsitellään myös teema kerrallaan henkilöstölle jaettavassa lehdessä, H.Y.M.Y.-uutisissa, joka ilmestyy noin neljä kertaa vuodessa. Vuonna 2005 julkaistiin myös kaksi H.Y.M.Y:ssä suin -lehteä, joissa esiteltiin H.Y.M.Y.-ohjelman saavutuksia.

Vuoden 2005 loppuun mennessä ensimmäisen vaiheen työkykyisyyskeskustelua oli käyty yhteensä 120 kappaletta. Keskusteluissa tunnistettiin useita työn fyysiseen kuormittavuuteen liittyviä tekijöitä, joita on aktiivisesti pyritty ratkaisemaan mm. parantamalla työn ergonomiaa ohjeistuksella sekä erilaisilla tuki- ja apuvälineillä. Myös työpaikan joustoja on lisätty vuoronvaihdolla ja mahdollisuudella sekä korvaavan työn tekemiseen että lyhennettyyn työaikaan. Ohjelman tavoite vähentää sairauspoissaoloja saavutettiin jo ensimmäisenä toimintavuonna, kun poissaoloja kuvaava indeksi laski 146:sta 141:een edelliseen vuoteen verrattuna. Myös työtapaturmien määrää saatiin vähennettyä: vuonna 2005 sattui logistiikassa 32 työtapaturmaa vähemmän kuin vuonna 2004. Samanaikaisesti tehdyt työtunnit vähenivät 14 %, joten miljoonaa työtuntia kohden laskettuna tapaturmia sattui 5 % vähemmän ja niistä aiheutuvia poissaoloja oli 16 % vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Työterveyshuollon selkäjumpparyhmät toimivat aktiivisesti Vantaan Hakkilan keskusvarastolla. Ryhmissä osallistujat saavat tietoa terveytensä ja fyysisen kuntonsa ylläpitämisestä. Monipuolisissa liikuntaharjoitteissa keskitytään mm. kehon hallinnan ja turvallisten liikemallien oppimiseen, joita voidaan soveltaa taakankäsittelyssä. Kuvassa voimistelevat Janne Ristekallio, Marko Kanerva ja Kimmo Virtanen.

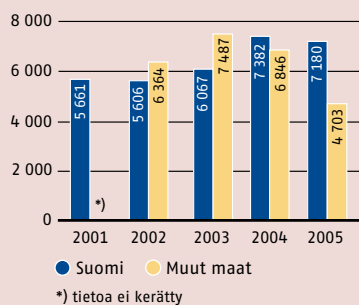
Sairauspoissaolot 2005 (Suomen toiminnot)

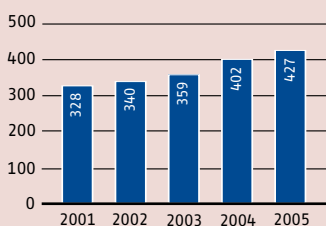
- Palkalliset sairauspäivät 68,7 %
- Palkattomat sairauspäivät 23,0 % (pitkäaikaiset sairaudet)
- Lapsen sairastaminen 3,2 %
- Työmatka- ja työtapaturmat 2,9 %
- Ammattitaudit ja kuntoutus 2,2 %

Suomessa sairauspäiviä yhteensä 142 163

Sairauspäivien määrän kehittyminen, sairauspäiviä/miljoona työtuntia

Keskon panostus työterveyshuoltoon Suomessa, euroa/henkilö

samaan ryhmään kirjatut ammattitaudit aiheuttivat Keskona vain 14 sairauspäivää.

Sairauspäivien määrän kehittyminen miljoonaa työtuntia kohti vuosina 2001-2005 selviää oheisesta taulukosta. Tilastointi on vuosi vuodelta tarkentunut, mikä on jonkin verran kasvattanut sairauspäivien määrää ja samalla vaikeuttanut vuosien välistä vertailua. Vuonna 2005 tarkennettiin palkattomien sairauspäivien kirjaamista.

Sairauspäivät ulkomailla

Ulkomaisissa yhtiöissä sairauspäiviä oli yhteensä 52 261 eli 8,0 päivää henkilöä kohti (10,5 päivää vuonna 2004) ja 4 703 päivää (6 846) miljoonaa työtuntia kohti. Maakohtainen erittely on taulukossa sivulla 47. Vuosittaisina työtuntimäärinä on käytetty Virossa 2 030 tuntia, Latviassa ja Liettuassa 2 020 tuntia, Venäjällä 1 980 tuntia ja Ruotsissa 1 760 tuntia.

Sairauspoissaolojen suhteellinen määrä aleni lukujen valossa selvästi, mutta vuosia ei voi pitää keskenään vertailukelpoisina. Vuoden 2004 tilastoihin sisältyneet Ruokakeskon Baltian toiminnot yhdistyivät vuonna 2005 Rimi Balticiin ja vastaavasti Liettuassa Senukain 4 000 työntekijää tulivat vuoden 2005 tilastoihin mukaan.

Käytettävissä olevien poissaolosyiden erittelyjen mukaan sairaan lapsen hoitamiseen kohdistuneiden sairauspäivien osuus oli ulkomaisissa yhtiöissä suurempi kuin Suomessa, vaihdellen Latvian 4,8 %:sta Ruotsin 17,0 %:iin. Tapaturmista aiheutuneiden poissaolojen osuus oli Baltiassa korkeampi ja Venäjällä alhaisempi kuin Suomessa. Ruotsissa tapaturmat eivät aiheuttaneet poissaoloja. Pienten henkilökuntamäärien takia lukuja ei voi yksiselitteisesti verrata Suomen tuloksiin.

Norgros AS ja Rimi Baltic AB puuttuvat näistä tilastoista. Rimi Balticilla sairauspäivien laskenta on käynnistynyt Virossa ja Liettuassa - poissaoloja oli 5,5 % työajasta, mikä vastaa suunnilleen Keskon sairauspäiviä Suomessa.

Työtapaturmien ehkäisy

Keskona on viime vuosina panostettu työtapaturmien ehkäisemiseen erityisesti logistiikan varastotoiminnoissa, joissa työ on fyysistä ja sitä tehdään kolmessa vuorossa ympäristössä, jossa on vilkas sisäinen liikenne. Mm. työturvallisuuskort-

tikoulutuksen, ”Nolla tapaturmaa” -ohjelman ja työhyvinvointiprojektin ansiosta kaikkien tapaturmien määrä väheni Suomen yhtiöissä vuonna 2005 työssä 8,2 %:lla ja työmatkalla 4,9 %:lla, ja niiden vakavuusaste laski 7,4 sairauspäivästä 6,8 päivään. Kuolemaan johtaneita tapaturmia ei kertomusvuonna ollut.

Työterveyshuolto

Keskon oman työterveyshuollon piirissä oli Suomessa noin 5 900 henkilöä, joista omilla terveysasemilla hoidettiin runsaat 5 300 henkilöä. Työterveyshuollon palveluksessa on kuusi työterveyslääkärinä, 13 työterveyshoitajaa, kolme työfysioterapeuttia ja kolme sihteerä/vastaanottohoitajaa. Keskona on myös oma työpsykologi, joka ei kuitenkaan kuulu työterveyshuollon alaisuuteen. Vähittäiskaupassa työskentelevien työterveyshuolto hankitaan pääosin Keskon ulkopuolelta.

Keskon työterveyshuolto keskittyy työyhteisölliseen hyvinvointiin ja työkykyä ylläpitävään toimintaan, jonka osuus työterveyshuollon volyymista on viime vuosina ollut yli 40 %. Vuonna 2005 työterveyshuolto käytti Suomessa varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 427 euroa henkilöä kohti. Panostus on viime vuosina jatkuvasti kasvanut (katso oheinen taulukko).

Työterveyshuolto osallistuu tarvittaessa päihdeongelmaisten hoitoon ja hoitotoiminnan ohjaukseen sekä kouluttaa esimiehiä yhdessä työpsykologin kanssa päihdeongelmatilanteisiin, tavoitteena ehkäistä ongelmien syntymistä. HIV-testejä tehdään vain sairaanhoidon yhteydessä, normaalin työhöntulo- ja terveystarkastuksen yhteydessä niitä ei tehdä.

Palkat ja muut edut

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 28 944 euroa, muissa Pohjoismaissa 34 323 euroa ja Baltian maissa 6 926 euroa. Henkilömääränä on laskennassa käytetty keskimääräistä henkilökuntaa. Luontaisedut eivät sisälly kirjanpidon palkkasummaan, vaikka ne ovat saajalleen verotettavaa tuloa, koska ne kirjataan muille kulutileille kuin palkkoihin (esimerkiksi työsuhteautojen aiheuttamat kulut kirjataan autokuluihin).

Koska Kesko-konsernin toiminta on erittäin monimuotoista ja esimerkiksi erilaisia tehtävänimikkeitä on noin 650, keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa

tai rakennetta. Tehtävien yksilöllisyyden takia ei myöskään miesten ja naisten välinen palkkavertailu ole mielekäästä. Konsernin rakenne on myös siinä määrin muuttunut sekä Suomessa että ulkomailla, että kalenterivuosi välinen vertailu ei anna kuvaa palkkakehityksestä. Rimi Baltic AB ei ole jaotellut palkkasummaansa maittain, joten se on mukana vain koko Baltian alueen keskiarvossa, kun maa-kohtaiset luvut on laskettu Keskon tytäryhtiöistä (katso taulukko sivulla 47).

Tulospalkat

Vuoden 2005 keväällä tulospalkkoja maksettiin vuoden 2004 tuloksesta 5,5 miljoonaa euroa eli vajaa 1,9 % palkkasummasta. Maksuajankohdan siirryttyä maaliskuun loppuun tähän raporttiin ei saatu tietoa vuoden 2005 tuloksesta maksetuista tulospalkoista. Konsernin tulospalkkiojärjestelmä koskee Kesko Oyj:n ja sen suomalaisten tytäryhtiöiden koko henkilökuntaa lukuunottamatta vähittäiskauppoja, joissa se on ulotettu Anttiloiden ja K-citymarketien esimiestehtäviin. Lisäksi Indoor Groupissa on oma järjestelmänsä. Keskeisiä palkkioon vaikuttavia tekijöitä ovat konsernin ja toimialan kokonaistulos, oman yksikön myynti ja tulos tai niiden kehittyminen sekä asiakastytyväisyys. Esimiesten tulospalkkaan vaikuttaa myös alaisten työtyytyväisyys.

Konsernin tulospalkkiojärjestelmän lisäksi tytäryhtiöillä - sekä suomalaisilla että ulkomaisilla - on omia tulospalkkausjärjestelmiä. Ulkomaiset yhtiöt maksoivat vuonna 2005 tulospalkkoja vuoden 2004 tuloksesta 3,4 miljoonaa euroa eli noin 5,9 % palkkasummasta. Maksuajankohdista johtuen tietoa vuodelta 2005 maksetuista tulospalkoista ei saatu tähän raporttiin.

Konsernin ylimmällä johdolla - noin 50 Kesko-konsernin johtajaa - on oma Kesko Oyj:n hallituksen hyväksymä tulospalkkiojärjestelmä, jossa palkkion enimmäismäärät vaihtelevat tehtävän tulosvaikutuksen perusteella 2-6 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti.

Optiot

Keskolla oli vuonna 2005 voimassa kaksi optio-ohjelmaa. Vuonna 2000 hyväksytyyn johdon ja keskijohdon optio-ohjelman pii-riin tuli julkistamisvaiheessa lähes 600 henkilöä. Ohjelman merkintä on päätty-nyt 31.3.2006. Vuoden 2003 yhtiökokouk-sessa hyväksytty optio-ohjelma on suun-

nattu ylimpään johtoon kuuluville henki-löille (nykyiset 50 sekä mahdolliset uudet rekrytoitavat). Ohjelman merkintä päät-tyy optioerästä riippuen huhtikuun lo-pussa 2008, 2009 tai 2010. Kummankin optio-ohjelman sisältö esitellään Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Sijoitta-jat/Osaketieto).

Vuoden 2005 tilinpäätöksen henkilös-tökuluihin sisältyi myönnettyjä osakeop-tioita 3,1 miljoonan euron arvosta.

Luontaisedut

Suomessa käytössä olevien luontoisetu-jen määrä kasvoi hieman. Autoetu oli vuoden lopussa 748 henkilöllä (edellisenä vuonna 669) ja puhelinetu 2 760 henkilöl-lä (2 694). Varsinaisia työsuhteasuntoja ei ollut konsernin omistuksessa, kun kes-kolaisten suurin vuokranantaja Keskon Eläkekassa oli vuonna 2004 myynyt omis-tamansa runsaat 900 asuntoa Eläke-Fennialle ja VVO-yhtymälle. Keskolaisten vuokrasuhteet jatkuivat kuitenkin edel-leen uusien omistajien kanssa. Ulkomais-ten yhtiöiden luontoiseduista ei ole käy-tettävissä tilastoja.

Työyhteisöllistä hyvinvointia ediste-tään Suomessa muun muassa tukemalla henkilökunnan oma-aloitteista harrastus- ja virkistystoimintaa järjestävää Keskon kerhoa.

Kerhon vuosibudjetti on noin 0,5 mil-joonaa euroa ja sen toiminta jakautuu pääkerhon lisäksi 11 aluekerhoon. Esi-merkiksi Helsingin Katajanokan kerholla

on 17 harrastepiiriä - kulttuurua, musi-sointia, lasitaidetta, posliininmaalausta, monenlaista kuntoilua ym. Henkilökun-nan lomaviettoon on tarjolla seitsemän lomamökkiä, joiden käyttöaste on jok-seenkin 100 %. Ulkomaiset yhtiöt käytti-vät henkilökunnan harrastus- ja virkis-tystoimintoihin yhteensä noin 260 000 euroa.

Eläkkeet

Kesko-konsernista siirtyi vuoden 2005 aikana Suomessa eläkkeelle 177 henkilöä (edellisenä vuonna 169), joista Eläkekassan jäseniä oli 87 (74) ja Varma-Sammossu vakuutettuja 90 (95). Lukuun sisälty-vät osa-aika-eläkkeelle ja osatyökyvyttö-myseläkkeelle jääneet, joiden työsuhte jatkuu edelleen. Uudelleenkoulutukseen sijoitettiin 16 sellaista henkilöä, joilla ei enää ollut sairauden vuoksi työkykyä entiseen työhönsä tai joiden työkyky oli vaarantumassa. Ulkomaisissa yhtiöissä oli yksi eläketapahtuma.

Terveydellisistä syistä kokoaikaiselle eläkkeelle siirtyneitä oli 66 eli kahdek-san enemmän kuin edellisenä vuonna. Eläkekassan A-osastossa myönnettiin taloudellisin ja tuotannollisin perustein varhaiseläke 24 henkilölle, mikä vastaa viimeisten viiden vuoden keskiarvoa.

Keskimmääinen eläkkeellejäänti-ikä aleni Keskon Eläkekassan eläkemyön-nöissä 56,3 vuoteen (56,8) ja Varma-Sammossa 54,7 vuoteen (57,4). Keskiarvoa las-kivat molemmissa eläkelaitoksissa muu-

Naisten ja miesten osuus henkilöryhmittäin Suomessa 31.12.2005

	Naiset		Miehet		Yhteensä	
	Ikkm	%	Ikkm	%	Ikkm	
Ylin johto	7	14,3	42	85,7	49	
Keskijohto	119	23,6	384	76,4	503	
Esimiehet ja asiantuntijat	655	54,8	541	45,2	1 196	
Työntekijät ja toimihenkilöt	6 720	63,4	3 879	36,6	10 599	
Yhteensä	7 501	60,8	4 846	39,2	12 347	

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin Suomessa 2001-2005

	2001	2002	2003	2004	2005
Ylin johto	10,2	10,4	8,9	13,3	14,3
Keskijohto	19,1	22,2	23,9	24,1	23,6
Esimiehet ja asiantuntijat	55,8	56,8	58,2	55,4	54,8
Työntekijät ja toimihenkilöt	64,8	65,5	64,3	63,7	63,4
Yhteensä	62,1	62,8	61,9	61,1	60,8

Luokitteluista puuttuu Pikoil Oy sekä 1 084 työntekijää, pääasiassa joulusesongin määräaikaista.

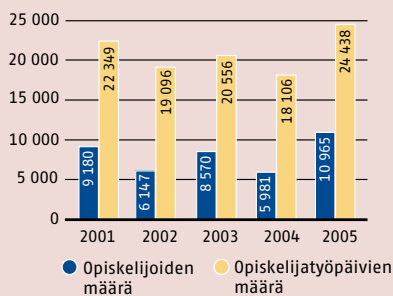
tama nuori työkyvyttömyyseläkkeelle jäänyt sekä Varma-Sammossa vakuutettujen kohdalla uusi eläkelaki, joka mahdollistaa vanhuuseläkkeelle siirtymisen oman harkinnan mukaan 63-68 vuoden iässä. Koko Suomen työeläkejärjestelmässä keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä on ollut 57,8-58,0 vuotta (2004).

Keskon Eläkekassan vuonna 2005 maksamat eläkkeet - yhteensä 49,6 miljoonaa euroa 3 284 henkilölle - olivat suuruudeltaan keskimäärin 1 259 euroa kuuksa.

Tasa-arvo

Keskossa on voimassa tasa-arvosuunnitelma, joka on laadittu vuonna 1996 ja jonka toteutusta on sen jälkeen seurattu vuosittain. Vuoden 2005 lopussa tasa-arvosuunnitelmia tehtiin yhtiökohtaisesti 1.6.2005 uudistetun tasa-arvolain mukaisesti. Suunnitelman tavoitteena on mm. edistää naisten ja miesten tasapuolista hakeutumista avoimena oleviin tehtäviin, tasapuolisia mahdollisuuksia kehittymiseen ja uralla etenemiseen, tasapuolista sijoittumista organisaation eri tasoille ja samanarvoisuutta palkkauksessa ja muissa työsuhteen ehdoissa.

K-instituutin opiskelijamäärät 2001-2005

Sijoitukset täydennyskoulutukseen Suomessa

	2001	2002	2003	2004	2005
Koulutuspäiviä/henkilö	1,9	1,5	1,6	1,2	1,8
Koulutukseen käytetty €/henkilö	598	445	528	543	370

Koulutuspäivätiedot puuttuvat Pikoilista.

Vuoden 2005 lopussa Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden kaikista työntekijöistä oli naisia 60,8 % (edellisenä vuonna 61,1 %) ja miehiä 39,2 % (38,9 %). Luvuista puuttuvat Pikoilin tiedot sekä osa määräaikaisista työntekijöistä. Ulkomaisten yhtiöiden tilasto kääntyi vuonna 2005 miesvoittoiseksi - miesten osuus 64,8 % - kun ruokakaupan työntekijät siirtyivät Rimi Baltic AB:hen. Myös Norgros AS:n tiedot puuttuvat.

Ylimmässä johdossa naisia oli seitsemän eli 14,3 %. Hallituksen seitsemästä jäsenestä yksi oli nainen, konsernijohtoryhmän yhdeksästä jäsenestä naisia oli kaksi.

Suomen keskijohdossa naisia oli 23,7 % (edellisenä vuonna 24,1 %). Naisten osuus on vuotta 2005 lukuunottamatta noussut joka vuosi yhteiskuntavastuuraportoinnin alusta eli vuodesta 2000 alkaen - tuolloin osuus oli 19,1 %. Esimies- ja asiantuntijatehtävissä naisten osuus laski myös hieman ja oli 54,8 % (55,4 %). Ulkomaiden yhtiöistä vastaavaa erittelyä ei ole käytettävissä.

Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. Esimerkiksi K-citymarketin osastopäälliköistä 82 % ja Anttila-tavaratalojen osastopäälliköistä 74 % on naisia.

Työtyytyväisyystutkimuksessa tasa-arvon toteutumiseksi annettiin arvosana 3,60 (3,57) asteikolla 1-5. Arvosana on vuodesta 1996 lähtien parantunut joka vuosi vuotta 2004 lukuunottamatta.

Keskossa ei ole tilastoitu tasa-arvon toteutumista muulla kuin sukupuolen perusteella.

Koulutus

Keskolaisten peruskoulutus on Suomessa kartoitettu muiden kuin vähittäiskauppayhtiöiden osalta. Tilaston piiriin kuuluvista 5 004 henkilöstä 59 %:lla on keskiasteen ammatillinen peruskoulutus ja 19 %:lla korkeakoulututkinto. Korkeakou-

lututkintojen osuus on noussut vuosittain noin 1 %-yksiköllä. Vuonna 2001 vastaavat luvut olivat 59 % ja 15 %.

Baltian ja Venäjän yhtiöissä korkeakoulun käyneiden osuus on korkeampi kuin Suomessa - Virossa 40 %, Latviassa 28 %, Liettuassa 24 % ja Venäjällä 59 %. Erittely puuttuu Ruotsista, Norjasta ja Rimi Baltic AB:stä.

Täydennyskoulutukseen käytettiin Suomessa yhteensä 19 833 päivää eli 1,8 päivää työntekijää kohti (laskuperusteena keskimääräinen henkilökuntamäärä). Rahaa koulutukseen sijoitettiin 4,2 miljoonaa euroa eli 370 euroa työntekijää kohti. Vuonna 2004 koulutusta oli 1,2 päivää työntekijää kohti ja rahaa käytettiin 543 euroa, eli aikaa koulutukseen käytettiin vuonna 2005 selvästi enemmän ja rahaa vähemmän. Noin 77 % koulutuksesta toteutettiin konsernin sisäisenä, johon luetaan koulutus K-instituutissa.

Ulkomaiden yhtiöissä koulutuspäiviä oli 6 100 eli 1,0 päivää työntekijää kohti, ja rahaa käytettiin 590 000 euroa eli 99 euroa työntekijää kohti. Sisäisen koulutuksen osuus oli 44 %. Rimi Baltic AB ja Norgros AS eivät ole mukana luvuissa. Vuonna 2005 Rimi Baltic aloitti sisäisen trainee-ohjelman nuorille akateemisen loppututkinnon suorittaneille työntekijöilleen, tavoitteenaan kasvattaa yrityksen sisäistä potentiaalia tuleviin johtotehtäviin. Yhtiö myönsi myös 29 stipendiä työntekijöilleen akateemisten opintojen jatkamiseksi ja allekirjoitti sopimuksen Tallinnan Teknillisen Korkeakoulun kanssa uuden vähittäiskauppaan keskittyvän opinto-ohjelman aloittamiseksi. Sopimuksen mukaisesti Rimi Baltic antaa harjoittelupaikan 75:lle ohjelman opiskelijalle.

K-instituutissa opiskeli 10 965 keskolaisista, K-kauppiasta ja K-kauppojen työntekijää. Vuonna 2004 opiskelijoita oli 5 981. Opiskelijatyöpäiviä kertyi 24 438 (18 106). Opiskelijamäärät vaihtelevat vuosittain riippuen siitä, onko ohjelmassa ollut suuria massakoulutustapahtumia. Vuonna 2005 tällaisia oli kaksikin: Ruokakeskon kaupan toimintatapojen kehittämiseen ja toiminnanohjauksjärjestelmän käyttöönottoon liittyvät SAP-koulutukset sekä ketjujen "K - merkki paremmasta" -koulutukset.

K-kauppiasliiton järjestämään, pääasiassa etäopetuksena toteutettavaan Mestariomyjä-koulutukseen osallistui 15 258 henkilöä, joista 811 oli keskolaisia

(lisäksi Keskon vähittäiskauppayhtiöiden henkilökunta sisältyy kokonaislukuun). Mestariomyyjä-koulutusta toteutettiin edellisten vuosien tapaan myös noin sadassa kaupallisessa oppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa, pääasiassa päättävillä luokilla. Viime vuoden koulutukseen osallistui oppilaitoksissa noin 5 500 opiskelijaa, joista keskimäärin parhaat opintosuoritukset kirjattiin Hämeenlinnan Ammattikorkeakoulussa (Wetterhoff).

Toiminta työnantajajärjestöissä

Kesko on työnantajana järjestäytynyt Suomessa Suomen Kaupan Liittoon (syntynyt Kaupan Keskusliiton ja Kaupan Työnantajaliiton yhdistyttyä), Ruotsissa Handels Arbetsgivareorganisation'iin (osa Svensk Handel -keskusjärjestöä) ja Norjassa Näringslivet Hovedorganisasjon'iin (NHO). Baltiassa Rautakeskon ja Maatalouskeskon tytäryhtiöt eivät kuuluineet järjestöihin. Baltian maissa järjestäytymisaste on sekä työnantaja- että työntekijäpuolella alhainen, eikä toistaiseksi ole syntynyt sitovaa, koko toimialan kattavaa työehtosopimusta.

Keskon pääjohtaja kuuluu Elinkeinoelämän Keskusliiton (EK) hallitukseen ja

sen työvaliokuntaan yhtenä EK:n kolmesta varapuheenjohtajasta.

Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa

Kesko-konsernin Suomessa työskentelevästä henkilökunnasta 33,7 % (edellisenä vuonna 36,5 %) oli järjestäytynyt ammattiliittoihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliittoon. Tilastossa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidetään palkasta. Ruotsissa järjestäytymisaste oli 38 % (33,1 %) ja Norjassa 29 %. Baltiassa ja Venäjällä järjestäytyneitä oli vain muutama henkilö.

Kesko-konsernissa on yhtiökohtainen luottamusmiesjärjestelmä, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä Suomessa. Ruokakesko Oy:n ja Kesped Oy:n toimipaikkakohtaiset luottamusmiehet edustivat myös muiden toimialayhtiöiden henkilöstöä ao. toimipaikoilla. Ylempien toimihenkilöiden edustajiksi oli valittu luottamusvaltuutetut Ruokakesko Oy:öön, Rautakesko Oy:öön ja Maatalouskesko Oy:öön.

Akavaan järjestäytyneiden keskolaisien jäsenten yhteistyöelimenä ja edunvalvojana toimii Keskon esimiehet ja asiantuntijat ry., joka kuuluu Akavan toi-

mihenkilöiden neuvottelujärjestöön YTN:öön.

Kansalliset yhteistyökokoukset pidetään kahdesti vuodessa. Kansainväliseen konserniyhteistyöhön (European Works Council, EWC) tulivat vuonna 2005 ensimmäistä kertaa myös uusien EU-maiden edustajat Virosta, Latviasta ja Liettua. Ruotsin maaedustaja on osallistunut kokouksiin vuosina 2004 ja 2005.

Kesko-konsernin kotimaisia yhtiöitä koskevia työsuheriitoja oli vuonna 2005 käsiteltävänä käräjäoikeudessa neljä (vuonna 2004 viisi) ja hovioikeudessa kolme (kaksi). Riidat koskivat työsuhteen päättämistä ja henkilökunnan alennusoikeuden muuttamista. Käräjäoikeudessa vuonna 2005 käsitellyt asiat päättyivät Keskon eduksi ja yhdessä tapauksessa asian kantaja luopui kanteestaan. Hovioikeudessa ratkaistiin kaksi riitaa, joista toinen päättyi kokonaan Keskon eduksi ja toisessa Kesko voitti riidan yhtä kannevaatimuksen kohtaa lukuunottamatta.

Ulkomaisissa yhtiöissä ei ollut oikeuskäsittelyyn johtaneita työsuheriitoja.

Luottamusmiehet kokoontuivat kansainvälisen konserniyhteistyön merkeissä 7.3.2006. Kuvassa edestä oikealta lukien Monica Klavsjö, Petri Järvinen, Helena Nenonen, Pekka Kankaanrinta, Pirjo Roti ja Asta Mockuviene.

Tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonta

Sosiaalisen laadunvalvonnan keskeisiä tuloksia vuonna 2005

- Keskon suora tuonti ns. riskimaista väheni hieman.
- BSCI-yhteistyöhön lisää markkina-voimaa, kun jäsenyritysten määrä lisääntyi 33:sta 50:een.
- BSCI:n toimintamalli elintarvike-tuotannon auditointiin lähes valmis – Kesko mukana suunnitteluryhmässä.
- BSCI:ssä sovittu yhteiset auditointivoitteen vuosille 2006–2008.
- Keskolla valikoimissa 43 Reilun kaupan tuotetta, joista neljä Pirkka-tuotesarjassa.

- SA 8000 –sertifioitujen tavarantoimittajien määrä ei lisääntynyt Keskon keskittyttyä edistämään BSCI-auditointeja.
- BSCI-auditoinnit hitaasti liikkeelle – uusi toimintamalli vaatii uuden pohjustustyön.
- Keskon tavarantoimittajalla oltava asiakkanaan myös muita BSCI:n jäseniä, pelkästään Keskon voimin asia ei etene.
- BSCI:n yleisten tilastojen mukaan tavarantoimittajilla runsaasti puutteita ensimmäisellä auditointikerralla.

Johdanto

Kesko on välillisesti vastuussa ostamiensa tuotteiden valmistukseen osallistuvien työntekijöiden työoloista ja -ehdoista. Tämä sosiaalinen vastuu kohdistuu erityisesti kaikkein köyhimmistä kehitysmaista tehtäviin ostoihin. Näissä maissa työelämää koskeva lainsäädäntö ei kaikilta osin yllä kansainvälisten sopimusten tasolle ja olemassa olevien säädösten valvonta on vähäistä. Kesko haluaa varmistaa, että sen tavarantoimittajien työolot vastaavat vähintään kansallista lainsäädäntöä tai kansainvälisiä sopimuksia, sen mukaan kumpi vaihtoehto on työntekijän kannalta vaativampi. Tavoitetta ei voi saavuttaa lyhyessä ajassa, mutta jokainen parannus on askel kohti sosiaalisesti kestävästä kehitystä.

Kesko on käyttötavaroiden ostajana maailmalla yleensä niin pieni, ettei se yksin pysty taivuttelemaan tavarantoimittajiaan muutoksiin. Aktiivinen osallistuminen eurooppalaisten kauppaketjujen yhteistyöhön auttaa Keskoa parempiin tuloksiin omassa hankintaketjussa ja tarjoaa Keskolle hyvät mahdollisuudet vaikuttaa kehitysmaiden työsuojelun ja tuotannon sosiaalisen laadun kehittämiseen laajemmin kuin pelkästään omien kauppasuhteiden puitteissa.

Sosiaalisten riskien hallintaa

Keskossa sosiaalisen laadun valvonta on osa tuontiestojen riskien hallintaa. Valvonta kattaa sellaisia maita ja tuoteryhmiä, joissa on kansainvälisten selvitysten perusteella havaittu työoloihin ja -ehtoihin liittyviä epäkohtia. Keskossa tähän riskiryhmään luetaan 37 maata, joissa valvottavia tuoteryhmiä ovat mm. hedelmät, vihannekset, kukat, vaatteet, kodin tekstiilit, matot, kengät, lelut ja huonekalut. Tavarantoimittajia tässä ryhmässä on noin 350, joilla on yhteensä noin 300 000 työntekijää. Valvonnasta vastaavat kyseisten tuoteryhmien ostoyksiköt Suomessa - ulkomaisten tytäryhtiöiden omista ostoista ei vastaavaa systemaattista menettelyä ole vielä käytössä.

Vuonna 2005 Keskon suomalaisten yhtiöiden omat suorat ostot riskialueen tavarantoimittajilta olivat 84 miljoonaa euroa (110 miljoonaa euroa vuonna 2004). Tämä tuonti oli 1,4 % kaikista ostoista ja 7,7 % Keskon tuonnista Suomeen.

Oman tuontinsa lisäksi Kesko ostaa riskimaissa tuotettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta maantuojilta (katso sivu 24) sekä kansainvälisten ostopöytäkirjojen välityksellä. Pääosa näistä tuotteista on kansainvälisiä merkkituotteita, joiden tuotannossa on viime vuosina monin tavoin paneuduttu sosiaalisen laadun varmistamiseen. Keskossa arvioidaan näiden tuotteiden osuuden olevan samaa luokkaa kuin oman riskituonnin, jolloin riskimaista tulevan tavaran osuus olisi Keskon kaikista ostoista yhteensä noin 3 %.

Luotettavia tilastoja ei tältä osin ole saatavissa.

Ostotoiminnan periaatteet ja työkalut

Kesko on julkaissut ostotoimintansa eettiset periaatteet keväällä 2000 (katso www.kesko.fi/vastuullisuus). Ne pohjautuvat Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin sopimuksiin sekä YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien sopimukseen. Samoista säännöistä on laadittu vuonna 1998 käyttöön otettu kansainvälinen Social Accountability SA 8000 -standardi, jota Kesko on suosittelut tavarantoimittajilleen, ilmoittaen suosivansa ostoissaan SA 8000 -sertifioinnin hankkineita yrityksiä. Sertifioinnin voivat myöntää standardin kehittäjän Social Accountability Internationalin (SAI) hyväksymät

laitokset (esim. BVQI, SGS, DNV, Intertek), joiden toimintaa SAI valvoo.

SA 8000 -sertifiointi liian hidasta

SA 8000 -standardin käyttö kehitysmaiden vientiteollisuudessa on edennyt hitaasti. Standardin vaatimukset mm. johtamisjärjestelmän ja vähimmäispalkan laskentatavan osalta on koettu pienissä ja keskisuurissa yrityksissä vaikeiksi toteuttaa, ja vaadittujen henkilöhaastattelujen suuri määrä on johtanut korkeisiin sertifiointikustannuksiin. Ostavilla yrityksillä ei ole ollut keskenään yhteistyötä SA 8000:n edistämiseksi, vaan jokainen on työskennellyt omin päin. Keskon pienet ostovolyymit eivät ole yksin riittäneet vakuuttamaan valmistajaa sertifioinnin tärkeydestä. Näin ollen SA 8000 -sertifioinnin tulokset ovat jääneet vähäisiksi.

Vuoden 2005 lopussa maailmassa oli 881 SA 8000 -sertifioitua yritystä, joilla oli palveluksessaan 508 000 työntekijää. Sertifiointeja oli 50 maassa, eniten Italiassa (324 yritystä), Intiassa (125), Kiinassa (119), Brasiliassa (87), Pakistanissa (52), Vietnamin (30) ja Thaimaassa (16).

Euroopan kauppaketjujen yhteistyö käynnistyi

Keskon lisäksi moni muu kaupan alan yritys on toivonut alalla päästävän yhteiseen, päällekkäistä työtä poistavaan auditointimalliin. Vuonna 2004 tällainen laaja yhteistyö vihdoinkin käynnistyi, kun eurooppalaiset kauppaketjut perustivat Brysseliin sosiaalisia auditointeja edistävän organisaation nimeltä Business Social Compliance Initiative (BSCI). Sen toimintamalli perustuu Saksan tuontikaupan liitossa vuosina 2002-2003 käytössä olleeseen järjestelmään. Kesko liittyi BSCI:n jäseneksi vuoden 2005 alussa

ja sitoutui omassa ostotoiminnassaan edistämään BSCI:n noudattamien periaatteiden - BSCI Code of Conduct - toteutumista. Keskon edustaja valittiin samassa yhteydessä BSCI:n hallitukseen. Vuoden 2005 aikana BSCI:n jäsenmäärä kasvoi 33 yrityksestä 50:een. Jäseninä olivat edelleen myös Ruotsin ja Hollannin tekstiilituontikaupan järjestöt.

BSCI:n periaatteet (katso www.bsci-eu.org) ovat samansisältöiset kuin Keskon aikaisemmin käyttämät. BSCI-auditointi takaa työntekijöille samat työelämän perusoikeudet kuin SA 8000 -standardi - auditointi ovat samoja. Jos BSCI-auditoinnin läpäissyt yritys toteuttaa SA 8000 -standardin mukaisen johtamisjärjestelmän ja muut ns. "best practice" -vaatimukset, sille voidaan myöntää myös SA 8000 -sertifiointi. Kesko edistää nyt ensisijaisesti tavarantoimittajiensa BSCI-auditointia, mutta suosittelee edelleen myös SA 8000 -sertifiointia sosiaalisen laadun lopullisena päämääränä.

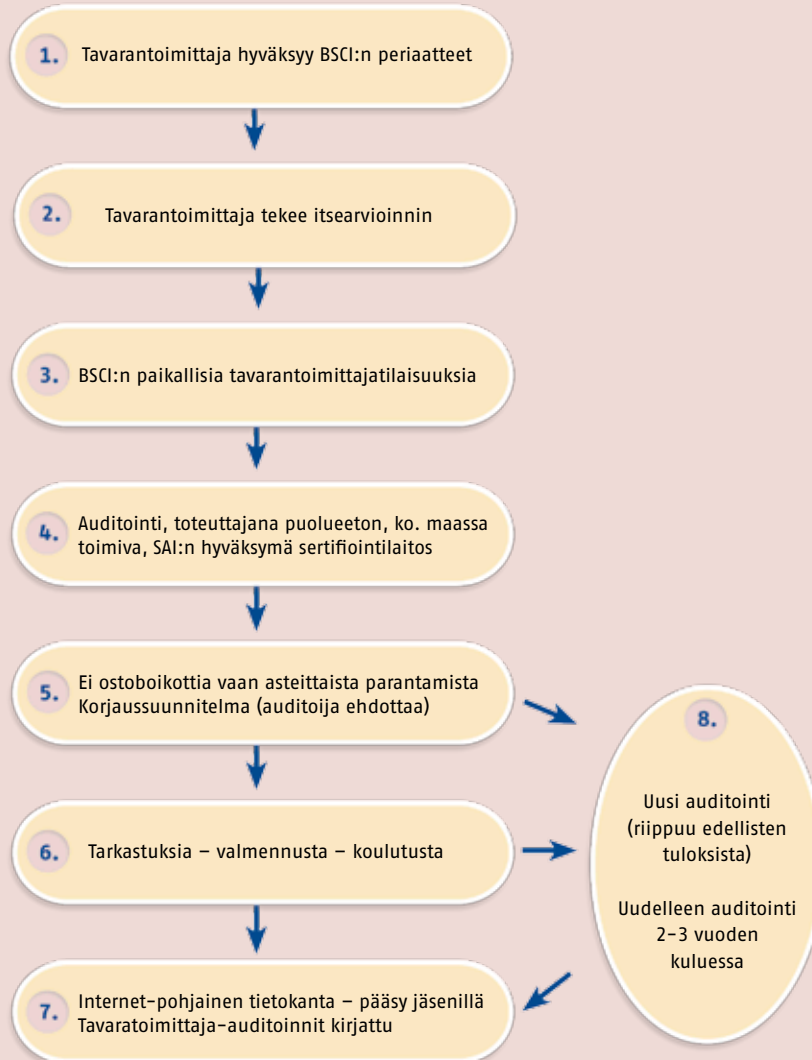
Valvonta käytännössä

Sosiaalisen laadun valvonta kuuluu tuontituotteista vastaavan ostajan toimenkuvaan siinä kuin ympäristölaadun, fyysisen laadun ja tuoteturvallisuuden valvonta. Ostajien ei kuitenkaan ole mahdollista tarkastaa työoloja, vaan tavarantoimittajien on teetettävä tarkastuksensa paikallisilla, puolueettomilla auditoreilla ja vastattava niiden kustannuksista. Ostajat edistävät näiden auditointien toteuttamista, joten heillä on oltava perustiedot työelämän kansainvälisistä normeista. Keskon käynnistäessä systemaattisen valvonnan vuonna 2000 tuontiestajat saivat peruskoulutuksen ILO:n sopimuksiin ja SA 8000 -standardiin. Myöhemmin koulutusta on järjestetty uusille ostajille

SA 8000 - ja BSCI-auditointien pääkohdat

Auditoinnin osa-alueet	Vastaava ILO:n perussopimus
Lakien ja sopimusten noudattaminen	
Järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus	87, 98 ja 135
Syrjintä	100 ja 111
Palkkaus	26 ja 131
Työajat	1 ja 14
Työterveys ja -turvallisuus	154 ja suositus 164
Lapsityövoima	79, 138, 141 ja 182
Pakkotyövoima	29 ja 105
Ympäristönsuojelun peruskysymykset	

BSCI-auditointiprosessi

vuosittain puolen päivän mittaisissa tilaisuuksissa. Ostajien käytössä on ollut Keskon sisäinen käsikirja, joka on sisältänyt yksityiskohtaiset ohjeet Keskon ja tavarantoimittajien väliseen yhteistyöhön työolojen kehittämiseksi.

Keskon liittyttyä BSCI:n jäseneksi tuontiostajille pidettiin kaikissa toimialayhtiöissä BSCI-toimintamallia käsittelevät koulutustilaisuudet. Ostajat saivat käyttöönsä BSCI:n käsikirjan ja Keskon oman uusitun "Tuontiostajan käsikirjan", ja ostoyksiköihin nimettiin yhteyshenkilöt, joiden tehtävänä on ylläpitää Keskon tavarantoimittajatietoja BSCI:n yhteisessä tietokannassa.

Itsearviointi valmistaa varsinaisen auditointiin

BSCI-auditointiprosessi käynnistyy, kun tavarantoimittaja ilmoittaa kirjallisesti Keskon ostajalle hyväksyvänsä BSCI:n periaatteet ja tilaavansa auditoinnin yhdessä sovitulta sertifiointilaitokselta.

Ennen varsinaista auditointia tavarantoimittaja käy yrityksessään läpi BSCI:n vaatimukset seikkaperäisen itsearviointilomakkeen avulla, jolloin havaittavat puutteet on mahdollista korjata ennakoon. Varsinainen auditointi koostuu johdon haastattelusta, asiakirjojen sekä tuotanto- ja asuintilojen tarkastamisesta ja henkilökunnan haastatteluista. Auditoin-

nin tulokset ja havaitut korjaustarpeet käydään yrityksen johdon kanssa läpi auditoinnin päätöskokouksessa ja korjaustoimenpiteille tehdään jatkosuunnitelma aikatauluineen. Uusinta-auditoinneissa tarkastetaan enää vain korjattavaksi määrättyt kohdat.

Kun kaikki vaatimukset on täytetty, auditoija laatii lopullisen auditointiraportin ja toimittaa sen sekä tavarantoimittajalle että Keskolle. Tavarantoimittaja voi itse luovuttaa raportin myös muille BSCI:n jäsenille. Siitä kun itsearviointi on aloitettu, loppuraportin valmistumiseen voidaan arvioida kuluvan 6-12 kuukautta, korjaustoimenpiteiden vaativuudesta riippuen. Auditointi on uusittava kolmen vuoden kuluessa ensimmäisestä auditointikerrasta laskien.

Auditointitiedot yhteiseen tietokantaan

Siinä vaiheessa kun tavarantoimittaja on tilannut auditoinnin, Keskon BSCI-yhteyshenkilö kirjaa toimittajan tunnistetiedot Internet-selaimella käytettävään BSCI:n yhteiseen tietokantaan. Siitä eteenpäin auditoijayritys kirjaa tietokantaan vaihteittain tavarantoimittajan edistymisen auditoinnissa, ja lopullisen hyväksytyt auditoinnin valmistuttua liittää mukaan tiivistelmän auditointiraportista.

BSCI:n jäsenet voivat tarkistaa tietokannasta hakumenettelyllä, onko heidän nykyinen tai potentiaalinen tavarantoimittajansa jo auditoitu, jolloin vältytään päällekkäiseltä työltä.

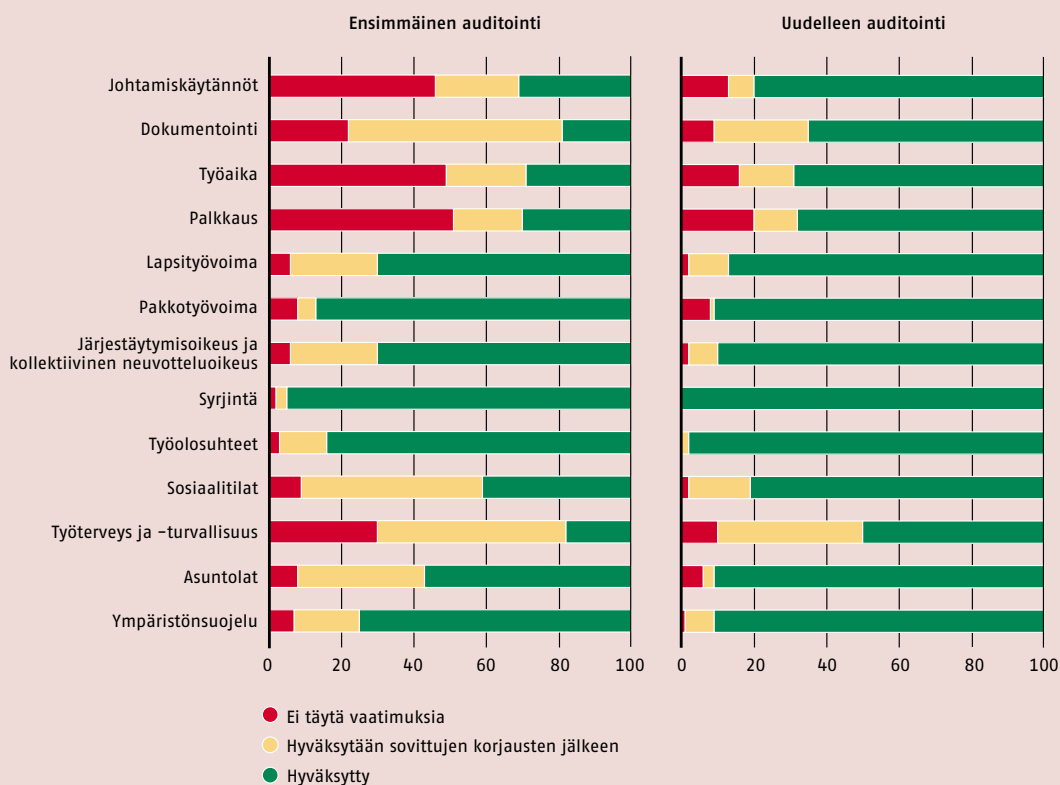
BSCI-auditoinnit vuonna 2005

BSCI-mallin käyttöönotto alkoi niin Keskona kuin muidenkin BSCI:n jäsenien piirissä - aikaisemmin aloittaneita saksalaisia jäseniä lukuunottamatta - vasta vuoden 2005 alkupuolella. Koska malli oli tavarantoimittajille uusi, BSCI järjesti vuoden aikana useita tiedotustilaisuuksia, joihin jäsenet kutsuivat omia tavarantoimittajiaan. Tilaisuuksia pidettiin Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissä ja Turkissa yhteensä 10, ja niihin osallistui yhteensä 748 tavarantoimittajaa.

Paljon puutteita ensimmäisellä auditointikierröksellä

BSCI:n tietokannassa oli vuoden 2005 lopussa 2 700 tavarantoimittajaa. Vuonna 2005 tehtiin ensimmäinen auditointi ("initial audit") 755 yrityksessä, joissa on yhteensä 340 000 työntekijää, ja ensimmäinen uusinta-auditointi ("re-audit")

BSCI-auditointien tuloksia eri osa-alueilla 2005, % auditoiduista yrityksistä

Ensimmäinen auditointi tehtiin 755 yrityksessä, uudelleen auditointi 171 yrityksessä. Asuntolaita koskevat %-luvut laskettu vain niistä yrityksistä, joissa on asuntola = 30 % kaikista auditoiduista

171 yrityksessä. Oheisissa graafeissa kuvataan auditointien tuloksia osa-alueittain. Ensimmäisellä auditointikerralla huomattavan monessa yrityksessä on ollut poikkeamia BSCI:n vaatimuksista, erityisesti palkkauksessa, työajassa, johtamiskäytännöissä, työterveydessä ja -turvallisuudessa sekä dokumentoinnissa. Uusinta-auditoinnissa pääosa puutteista on jo korjattu - ongelmia näyttää kuitenkin jäävän vielä työaikaan, palkkaukseen ja työterveyteen ja -turvallisuuteen.

Auditointituloksista voi päätellä, että kehitysmaiden tavarantoimittajayritykset tarvitsevat vielä runsaasti tukea, koulutusta ja aikaa täyttääkseen kaikki BSCI-jäsenten työoloille asettamat vaatimukset. Useissa kehitysmaissa toimii jo koulutus- ja konsultointiyrityksiä, jotka valmentavat tavarantoimittajia sosiaalisen laadun kehittämisessä, joko toimittajien itsensä tai näiden asiakasyritysten toimeksiannosta. Myös kansallisia ja val-

tioiden välisiä kehitysprojekteja on käynnistetty. Esimerkiksi Kesko on mukana Vietnamissa loppukeväästä 2006 käynnistyvässä ns. kolmikantapohjaisessa kehitysprojektissa, joka pääosin rahoitetaan Suomen valtion kehitysyhteistyömäärärahoilla.

BSCI:n jäsenet sopivat syksyllä 2005 yhteiseksi tavoitteekseen saada kaksi kolmasosaa omista riskimaiden suorista tavarantoimittajistaan toimeenpanemaan vähintään ensimmäisen BSCI-auditoinnin vuoden 2008 loppuun mennessä.

Keskon BSCI-tulokset toistaiseksi vaatimattomat

Vuoden 2005 lopussa Keskolla oli 16 eri maassa entiset 23 SA 8000 -sertifioitua tavarantoimittajaa sekä yksi SQ-sertifioitu (SQ = Socially Qualified, kukka-alan oma SA 8000:ta vastaava sosiaalinen sertifiointi). Näissä yrityksissä oli yhteensä 54 000 työntekijää.

BSCI-tietokantaan oli kirjattu 42 sel-laista Keskon tavarantoimittajayritystä, joissa BSCI-auditointi oli lähtenyt tai lähdössä liikkeelle. Näistä 22 yritystä on Kiinassa, 10 Intiassa, 5 Vietnamissa, 2 Bangladeshissä, 2 Pakistanissa ja 1 Taiwanissa. Prosessi etenee hitaasti - em. yrityksistä vasta yksi on läpäissyt BSCI-auditoinnin, yhdessä on tehty ensimmäinen auditointi, ja kaksi on saanut SA 8000 -sertifioinnin.

Vuonna 2006 Keskon tavoitteena on saada 50 tavarantoimittajaa BSCI-auditointien piiriin. Tavoitteeseen sisältyvät Vietnamin kehitysprojektiin ilmoitetut 13 toimittajaa. Kesällä 2006 BSCI:n toiminta laajenee elintarvikkeisiin - sekä alkutuotantoon että jalostukseen - jolloin Ruokakesko asettaa omat tavoitteensa elintarviketoimittajiensa auditoinneille. Ensimmäiset tämän alan tiedustilaisuudet pidetään Marokossa ja Espanjassa toukokuussa 2006. Rautakeskossa on

käynnistetty riskitoimittajien kartoitus osana ulkomaan ostojen kehitysohjelmalla. Kartoituksen valmistuttua kehitysohjelmasta sovelletaan samaa BSCI-käytäntöä kaikissa Rautakeskon toimintamaissa - tosin pääosa tuontistoista on Suomen pääyhtiön vastuulla.

SA 8000 -standardin käytöstä saadut kokemukset pätevät myös BSCI-auditointien edistämiseksi. Kesko on yksinään liian pieni ostaja saamaan tavarantoimittajiaan kiinnostumaan sosiaalisen laadun kehittämisestä ja BSCI-auditoinnin tilaamisesta. Tuloksia syntyy vasta sitten, kun tavarantoimittajalla on asiakkaanaan useita BSCI:n jäseniä, jotka kaikki esittävät samoja vaatimuksia. Jatkossa ei voidakaan enää täsmälleen erottaa, kuka BSCI:n jäsenistä on saanut aikaan jonkun monelle yhteisen tavarantoimittajan auditoinnin - tärkeintä on, että yrityksen sosiaalinen laatu on parantunut ja kaikki jäsenet ovat saaneet vaatimusten täyttymisen yhteisen järjestelmän kautta tiedoksi.

Suomen tuontikaupan yhteistyö

Keskuskauppakamarissa toimiva ”Vastuullisen tuontikaupan verkosto” jatko

Esimerkkejä Keskon omasta suorasta tuonnista*) vuonna 2005

Maa	Tuonnin arvo, milj €
1. Saksa	77,3
2. Kiina	48,8
3. Ranska	39,1
4. Tanska	35,4
5. Ruotsi	34,6
6. Italia	33,5
7. Hollanti	30,2
8. Espanja	22,6
9. Costa Rica	17,4
10. Belgia	16,2
11. Puola	11,5
12. Viro	11,0
13. Iso-Britannia	10,5
14. Turkki	8,3
15. Intia	8,3
16. Portugali	8,2
17. Vietnam	7,7
18. Yhdysvallat	7,3
19. Taiwan	5,2
20. Thaimaa	5,1

*) Iuvuissa Kesped Oy:n huolitsema suora tuonti, ei W-Auto Oy:n eikä Kaukomarkkinat Oy:n tuontia

toimintaansa Keskon puheenjohtajalla. Verkostoon kuului vuoden lopussa 19 yritystä - merkittävimmät ruokakaupan ryhmittymät sekä vaate- ja kenkävalmistajia ja -maahantuojia. Verkoston toimintaa, periaatteita ja jäseniä esitellään Keskuskauppakamarin Internet-sivuilla (www.keskuskauppakamari.fi, kohdassa Toimialat/Kansainväliset asiat/Vastuullinen tuontikauppa).

Verkoston toiminta keskittyi BSCI:n suomalaisten jäsenten yhteistyöhön sekä yhteistyössä Ulkoministeriön kehitysyhteistyöosaston, Suomen Ammattijärjestöjen Solidaarisuuskeskuksen ja SAK:n kanssa Vietnamin järjestettävään, keväällä 2006 käynnistyvään tavarantoimittajien koulutus- ja kehitysohjelmaksi, jonka auditointivaihe tehdään BSCI-mallin mukaisesti. Keväällä 2006 tavoitteena on myös hankkia BSCI:lle Suomesta uusia jäseniä elintarvikealan auditointien käynnistyessä.

Reilun kaupan tuotteet

Reilun kaupan tuotteita myytiin vuonna 2004 maailmalla arvioiden mukaan noin miljardin US dollarin edestä, ja kasvu oli myös vuonna 2005 nopeata, esimerkiksi kaikissa Pohjoismaissa myyntivolyymit kasvoivat useita kymmeniä prosentteja. Suomessa Reilun kaupan tuotteiden myynti oli 12,9 miljoonaa euroa, jossa oli lisäystä edelliseen vuoteen noin 60 %. Banaanin myynti lisääntyi 105 %:lla, ananaksen 104 %:lla, appelsiinien 31 %:lla ja kahvin 15 %:lla. Suosituimpia tuotteita olivat edelleen banaani, kahvi ja tee.

K-kaupoissa myytävien Reilun kaupan tuotteiden alkuperämaita

Kahvi	Meksiko (Pirkka-luomukahvi), Bolivia, Ecuador, Honduras, Peru, Tansania
Tee	Tansania (Pirkka-luomutee), Intia, Sri Lanka, Tansania
Kaakao	Dominikaaninen Tasavalta
Suklaa	Dominikaaninen Tasavalta
Hunaja	Guatemala, Meksiko
Sokeri	Paraguay
Banaanit	Ecuador, Costa Rica
Appelsiinit	Egypti, Etelä-Afrikka
Ananas	Costa Rica (Pirkka tuoreananas)
Viinirypäleet	Etelä-Afrikka
Mehu	Kuuba (Pirkka appelsiini-mangotäysmehu)
Avokado	Meksiko, Bolivia, Ecuador, Honduras, Peru, Tansania
Mysli	Brasilia, Etelä-Afrikka, Pakistan, Uganda

Banaaneissa Reilun kaupan markkinaosuus nousi 5 %:sta noin 7 %:iin. Myyntitiedot perustuvat Reilun kaupan edistämisyhdistyksen ilmoitukseen. K-kauppojen myynnin arvoa ei ole näiden tuotteiden osalta voitu tilastoida.

Vuonna 2005 uusia Reilun kaupan tuotteita olivat viinirypäleet, avocadot, sitruunat ja tuore ananas. Keskolla on valikoimissaan kaikki Reilun kaupan tuoteriikot, yhteensä 43 tuotetta. Pirkka-sarjaan näistä tuotteista kuuluvat luomukahvi, luomutee, mango-appelsiinitäysmehu ja tuore ananas. K-kaupoissa myytävien Reilun kaupan tuotteiden alkuperämaat on lueteltu oheisessa taulukossa.

Reilun kaupan tuotteiden kilpailijat - vastaavia tuotteita tuottavat suuremmat, usein kansainväliset yritykset ovat eri tavoin panostaneet oman toimintansa ympäristö- ja sosiaalisen vastuun kehittämiseen. Kukkakaupassa hollantilaiset sertifiointilaitokset ovat kehittäneet sosiaalista sertifiointia, joka joissakin Euroopan maissa on yhdistetty Reilun kaupan merkkiin. Kahvin, teen ja kaakao tuottajat ovat perustaneet omia sosiaalisia projektejaan ja hedelmätuotannossa EUREPGAP-sertifiointi valtaa alaa (katso sivu 42). Maailman johtava banaanituottaja Chiquita on ottanut käyttöön sekä SA 8000 -sertifiointin että Rainforest Alliance -ympäristösertifiointin. Vaikka tällaisista projekteista ei toistaiseksi ole esitetty julkisuudessa tarkempia tuloksia, näyttää joka tapauksessa siltä, että ympäristö- ja sosiaalinen laatu ovat nousemassa keskeisiksi kilpailutekijöiksi

yhä useammassa tuoteryhmässä. Myös Reilun kaupan tuotevalikoiman odotetaan vuonna 2006 edelleen kasvavan.

UNICEF-projekti loppuunviety

Keskon viisivuotinen projekti Suomen UNICEFin välittämänä ja Intian UNICEFin Mumbai toimiston toteuttamana päättyi vuoden 2004 lopussa. Projektin puitteissa saatiin kaikkiaan noin 10 000 lasta käymään kutomotehdastyön sijasta joko osa- tai kokoaikaista koulua.

Uutta vastaavaa, Keskon vastuullisuuden mielekkäästi liittyvää UNICEF-projektia etsittiin vuonna 2005, mutta sopivaa ei vielä löytynyt.

Kesko osallistui edelleen Suomen UNICEFin ”Maailman tytöt kouluun” -ohjelmaan. Myös K-Plussa-kortin haltijoilla oli mahdollisuus lahjoittaa tähän ohjelmaan Plussa-pisteitään vastaavia rah summia. Näitä lahjoituksia tilitettiin UNICEFille vuoden aikana runsaat 5 000 euroa.

Kesko, K-kauppiat ja Keskon henkilökunta tukivat Aasian hyökyaaltokatastrofin lapsiuhreja lahjoittamalla UNICEFille yhteensä noin 50 000 euroa, joilla toimitettiin ns. koululaatikoita Indonesiaan ja Sri Lankaan. Lahjoituksia tehtiin myös Suomen Punaisen Ristin kautta.

Case

HÄRKÄVANKKUREISTA K-RUOKAKAUPAN HYLLYLLE

Pirkka Reilun kaupan tuoreananakset tulivat lokakuussa 2005 K-ruokakauppojen valikoimiin. Makeat ananakset viljellään Costa Ricassa, Asoproagroín-osuuskunnan 280 perhetilalla. Ryhmä on perustettu vuonna 2001 ja se myi ensimmäiset Reilun kaupan ananaksensa vuonna 2003. Ananasten lisäksi osuuskunnat jäsenet tuottavat myös appelsiinia.

Ananakset tuottavat satoa 14 kuukauden välein, ja Asoproagroínissa viljellään ympäri vuoden. Yhdeltä tuottajalta satoa korjataan tavallisimmin vain 1 – 2 kertaa vuodessa. Ananakset kuljetetaan joka viikko tiloilta yhteiskuljetuksena 8 tunnin automatkan päähän Costa Rican Atlantin puoleiselle rannikolle, Limonin satamaan. Yhteen kuljetuskonttiin tarvitaan yleensä 8 – 10 tuottajan koko vuoden ananassato. Emiliano Medina Ruiz viljelee ananasta 1,5 hehtaarilla. Hänen tilaltaan, kukkuloilta läheltä Nicaraguan rajaa, ananakset kulkevat päätielle härkävankkureissa. Häntä naurattaa ajatus, että hänen ananaksensa päätyvät kauas Suomeen K-ruokakauppojen hyllyihin ja sieltä suomalaisten ruokapöytiin.

Reilun kaupan merkki tuotteessa takaa, että viljelijälle on maksettu oikeudenmukainen korvaus, joka kattaa aina tuotanto- ja elinkulut. Lisäksi tuottajille maksetaan Reilun kaupan lisää sosiaalisia hankkeita varten. Costaricalaisten ananasten takuuhinta on 0,60 euroa kilolta. Reilun kaupan lisillä on hankittu koulutarvikkeita alueen 80 kouluun. Tavoitteena on myös kehittää viljelytekniikoita ja tutkimusta sekä kouluttaa viljelijöitä tuotannossa ja laadun tarkkailussa.

Osuuskunnan ananasviennistä vastaavan José Luis Bolañosin mukaan Reilun kaupan merkittävin hyöty osuuskunnan jäsenille on se, että järjestelmässä taattavien pitkien kauppasuhteiden ja takuuhinnan ansiosta onnistutaan tasaamaan maailmanmarkkinahintojen suuresta vaihtelusta seuraavia hinnan muutoksia. Reilun kaupan lisä on erittäin merkittävä koulutuksen järjestämisessä lapsille ja viljelijöille.

Teksti ja kuvat: Tuulia Syvänen, Reilun kaupan edistämisyhdistys

Pirkka ananakset kasvavat perhetiloilla Costa Ricassa. Kuvassa poimijoita Asoproagroín-osuuskunnan tilalla.

Muita vastuullisuuden osa-alueita

Taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristö-vastuun lisäksi GRI lukee yritysten yhteiskuntavastuun piiriin mm. tuote- ja yritysturvallisuuden, markkinointi- ja kilpailusääntösten noudattamisen, yksityisyydensuojan, suhteet politiikkaan ja suhtautumisen lahjontaan.

Tuoteturvallisuus

Tuoteturvallisuudesta huolehtiminen koskee Keskon kaikkia toimialoja. Erityisen tärkeää se on ruokakaupassa, jossa turvallisuuteen panostetaan sekä lainsäädännön ja viranomaisvalvonnan keinoin että yritysten omaehtoisilla toimenpiteillä. Ruokakeskon tuotetutkimusyksikkö on vuosikymmenien ajan tarkastanut tuotteita valmistavien yritysten toimintaa, analysoinut tuotteiden koostumusta ja laatuominaisuuksia ja esittänyt valmistajille parannusehdotuksia. Elintarvikkeiden lisäksi yksikkö valvoo jossain määrin myös kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden laatua. Keskon omien merkkien kuten Pirkka-tuotteiden osalta yksikkö toimii tuotekehittäjänä tiiviissä yhteistyössä Keskon ostajien ja tuotteiden valmistajien kanssa. Yksikössä ja siihen kuuluvassa K-koekeittäessä työskentelee yhteensä 20 henkilöä.

Rimi Baltic AB:llä on tuoteturvallisuusyksiköt kaikissa Baltian maissa ja niissä työskentelee 21 henkilöä. Lisäksi yrityksellä on koko Baltian myyntialuetta palveleva laatutiimi, jonka tehtävänä on valvoa omien merkkituotteiden laatua. Jakelukeskuksissa laadunvalvonnan painopiste on ollut hedelmien ja vihannesten laatuspesifikaatioiden yhtenäistämässä ja hyvien toimintatapojen omaksumisessa. Osana tuoteturvallisuutta Rimi Baltic AB on luonut koko yhtiötä kattavat standardit kauppojen teknisille laitteille - erityisesti kylmälaitteille - pakkaus- ja siivous-toiminnoille sekä tuholaiсторjunnalle.

Yritysten ja tuotteiden tutkimista

Vuonna 2005 Ruokakeskon tuotetutkimusyksikkö auditoi 58 tavarantoimittajaa (edellisenä vuonna 63), joista suomalaisia oli 29, ja muut 29 jakautuivat 12 maan kesken. Auditoitavat yritykset ovat pääsääntöisesti Keskon omien merkkien valmistajia, ja auditointi tapahtuu Ruokakeskon

oman audit-protokollan mukaisesti. Yleisimmät parannusehdotukset koskevat tuotantotilojen suunnittelua ja hygieniää.

Tuotenäytteitä tutkittiin 8 809 kappaletta (9 434). Omien merkkien tuotekehitysnäytteiden määrä lisääntyi ja oli kokonaismäärästä yli puolet. Uutuustuotteiden määrä kääntyi jälleen nousuun, näytteiden määrä jopa kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Erävalvonta- ja muita omavalvontanäytteitä tutkittiin 1 193 kappaletta (1 267).

Laboratoriossa tehtiin kahdeksan ns. interkalibrintitutkimusta - usean laboratorion välistä oikeellisuustarkastusta - joiden tulokset olivat moitteettomia.

Tuotetutkimuksen Suomessa ylläpitämään kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 18 697 palautetta (17 131). Yhteydenottojen määrä on joka vuosi lisääntynyt ja enemmän kuin kaksinkertaistunut neljässä vuodessa. Noin 70 % yhteydenotosta oli tuotereklaatioita ja 20 % tuotekyselyjä. Joukossa oli myös kiitoksia, ideoituja ja aloitteita. Yleisimmät yhteydenotot olivat puhelinsoitto (11 125 kertaa) ja sähköposti (5 279 kertaa). Kaikkiin palautteisiin vastattiin. Tuotenäytteitä tai niiden kääreitä lähetettiin kuluttajapalveluun runsaat 2 600 kpl, joista pääosa tutkittiin itse ja vajaa puolet lähetettiin edelleen valmistajan tutkittaviksi.

Rimi Baltic AB:n tutkimuksista ei ole vielä vastaavanlaisia tilastoja.

Takaisinvetojen määrä lisääntyi

Tuotetutkimusyksikkö vastaa myös tuotteiden takaisinvedoista, joita oli vuoden aikana 35 (30). Suurin osa johtui laatu-, maku-, pakkaus- tai valmistusvirheestä. Tapauksista 21 (11) koski Ruokakeskon omia merkkituotteita, muiden osalta tuotetutkimusyksikkö avusti valmistavaa teollisuutta takaisinvedossa. Yksi tapauksista oli ns. julkinen takaisin veto, jolloin tuotevirheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia. Tällaisista tapauksista tehdään aina ilmoitus valtakunnallisille valvontaviranomaisille.

Rimi Baltic AB otti vuonna 2005 käyttöön yhtenäisen kaikkia Baltian maita koskevan kriisinhallintaohjeistuksen, jonka tavoitteena on varmistaa nopea takaisin veto samanaikaisesti kaikissa toi-

mintamaissa. Takaisinvetoja tehtiin Virossa 22, Latviassa 357 ja Liettuassa 93. Latvian takaisinvedoista vajaa puolet johtui virheellisistä pakkausmerkinnöistä. Omien merkkien takaisinvetoja oli Baltiassa yhteensä 13.

Pakkausmerkinnöistä tarkat ohjeet

Tuotetutkimusyksikkö valvoo myös tuotteiden pakkausmerkintöjä. Omia merkkejä ja maahantuontituotteita varten Ruokakesko on laatinut pakkausmerkintäohjeistuksen, joka perustuu EU:n ja Suomen lainsäädännön määräyksiin ja viranomaisohjeisiin. Joiltakin osin ohjeistus ylittää lainsäädännön vaatimukset. Esimerkiksi omien merkkituotteiden pakkauksiin merkitään aina - pakkaus- koon ja merkintätilan salliessa - ravintoarvomerkinnät, ja allergiaa aiheuttavista ainesosista ilmoitetaan myös silloin, kun niiden tahaton päätyminen tuotteeseen on tuotannon aikana mahdollista. Ulkomaisiin omiin merkkituotteisiin merkitään alkuperämaa, kotimaisiin valmistajan nimi ja kotipaikkakunta.

Pakkausmerkintäohjeistuksessa määritellään myös erilaisten kotimaisuus-, ympäristö- ja kierrätysmerkkien käyttö. Ohjeistukseen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Vastuullisuus/Tuoteturvallisuus).

Mukana lainsäädäntötyössä

Tuotetutkimusyksikön edustajat osallistuvat lukuisiin elintarvikkeiden laatua ja turvallisuutta koskeviin lainsäädäntö- ja kehityshankkeisiin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Näistä mainittakoon elintarvikekaupan ja -teollisuuden järjestön CIES:in käynnistämä Global Food Safety Initiative, EU/Codex -hygieniä- ja pakkausmerkintätyöryhmät, Elintarvike-neuvottelukunnan biotekniikka-asiantuntijatyöryhmä, Maa- ja metsätalousministeriön laatustrategian tutkimustyöryhmä sekä Päivittäistavarakauppa ry:n työryhmät. Tarvittaessa yksikkö laatii ja julkistaa Ruokakeskon kannanottoja ajankohtaisiin kysymyksiin.

Riskienhallinta ja yritysturvallisuus

Kesko-konsernin turvallisuustoiminnan päämääränä on turvata ihmiset, omai-

suus, tieto, maine ja ympäristö onnettomuuksilta, vahingoilta ja rikoksilta sekä varmistaa ennalta toiminnan häiriöttömyys. Turvallisuustoiminta tukee Keskon strategisten tavoitteiden toteutumista ja on luonnollinen osa liiketoimintaa. Keskon toimialayhtiöihin on nimetty johon kuuluvat turvallisuusvastaavat, ja koko konsernin kattava yhteyshenkilöverkosto on saatu valmiiksi. Turvallisuusorganisaatio tukee liiketoimintayksiköitä tuottaen niille asiantuntijapalveluja. Pääpaino on ollut turvallisuustiedon lisäämisessä.

Vuonna 2005 toteutetussa organisaatiomuutoksessa silloisten Sisäinen tarkastus -yksikön ja Konserniturvallisuusyksikön toiminnot järjestettiin uudelleen. Yritysturvallisuutta koskevat asiat kuuluvat uuden Riskienhallinta-yksikön vastualueeseen. Yksikkö mm. ohjaa, kehittää ja valvoo K-ryhmän kokonaisvaltaista riskienhallintaa ja siinä tarvittavien työkalujen kehittämistä ja ylläpitämistä, avustaa ja kouluttaa konsernin yksiköitä riskienhallintakysymyksissä sekä raportoi riskienhallinnan toteutumisesta. Uudelleen järjestelyssä erilliseksi yksiköksi irrotettu Sisäinen tarkastus arvioi ja varmistaa konsernin riskienhallinnan toimivuutta.

Samassa yhteydessä konserniin perustettiin riskienhallinnan ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii konsernin pääjohtaja ja jäsenenä talous- ja rahoitusjohtaja, lakiasianjohtaja, sisäisen tarkastuksen päällikkö, toimialojen edustajat ja riskienhallintaohjaaja sihteerinä. Ohjausryhmä käsittelee ja seuraa riskejä ja edistää riskienhallinnan toteutumista kaikilla toimialoilla osana keskolaista johtamista.

Keskon hallituksessa riskienhallinta on määritelty tarkastusvaliokunnan vastualueeksi.

Markkinointi- ja kilpailusäädökset

Keskon tehtävänä on mm. määrittää K-kauppiasketjujen perusvalikoimat, asettaa osalle K-kauppiainten myymistä ketjuvalikoimatuotteista ylimmät vähittäishinnat, jotka kauppiat voivat aina alittaa, sekä suunnitella ja toteuttaa K-kauppiasketjujen markkinointiohjelmat. Kesko ja

Case

BALBIINON JÄÄTELÖTEHDAS VALMIS PIRKKA-TOIMITTAJAKSI

Virolaisen Balbiinon jäätelötehtaan valmistama 1 litran Pirkka-vaniljajäätelö saapuu suomalaisiin K-ruokakauppoihin huhtikuussa 2006. Balbiinon omalla tuotemerkillä olevia jäätelöitä on myyty Suomessa kesäkaudesta 2005 alkaen, ja kesällä 2006 myydään K-ruokakaupoissa oman Pirkka-tuotemerkin alla olevan jäätelön lisäksi 17 erilaista Balbiinon jäätelöperheen tuotetta.

Tallinnassa sijaitseva Balbiinon tehdas on perustettu 1995 ja se työllisti vuonna 2005 runsaat 200 henkilöä. Tehtaan markkinaosuus Virossa on 42 % ja liikevaihto noin 21 miljoonaa euroa. Balbiino vie jäätelöä Suomen ja Baltian maiden lisäksi myös Saksaan ja Englantiin ja valmistaa Euro Shopper- ja Alpenrose -tuotemerkkien alla jäätelöpikareita Baltian markkinoita varten myös Keskon yhteistoimintayhtiö Rimi Balticille. Viennin osuus liikevaihdosta on 30 %. Balbiinon käyttämät pääraaka-aineet – kerma, voi, rasvaton maito ja hera- ovat kaikki virolaista alkuperää.

Balbiino valittiin Pirkka-vaniljajäätelön uudeksi valmistajaksi syksyllä 2005. Jo toukokuusta 2005 alkaen tehdas on tehnyt tiivistä yhteistyötä Ruokakeskon tuotetutkimuksen asiantuntijoiden kanssa Pirkka-tuotteilta vaadittavien laatu-, hygieni- ja turvallisuusvaatimusten varmistamiseksi. Vaniljajäätelö on Balbiinon päätuote, mutta virolainen jäätelömaku poikkeaa hieman suomalaisesta, joten tuotesuunnittelijoiden kehitystyötä tarvittiin Pirkka-jäätelöitä vaadittavan tuotespesifikaation saavuttamiseksi.

Jokainen Pirkka-tuote läpikäy kymmenen kohdan tuotekehitysohjelman (ks. www.kesko/vastuullisuus/tuoteturvallisuus). Valmistajan auditointi on oleellinen osa Pirkka-tuotteiden laadunvarmistustyötä, ja ensimmäinen auditointikäynti Balbiinon tehtaalle tehtiin heti toukokuun lopussa. Tällöin havaittiin puutteita esim. allergien merkittämässä ja käsittelemisessä sekä tuotteiden takaisinvetokäytännöissä. Myös tehdas työntekijöiden koulutusta suojavaatteiden käytöstä piti tehostaa. Pääosa tehdas työntekijöistä on venäjänkielisiä, joten Balbiinon tuli huolehtia siitä, että työohjeet löytyvät sekä virolaisten että venäjän kielellä.

Helmikuussa 2006 tehtiin uusinta-auditointikäynti tehtaalle korjaavien toimenpiteiden tarkastamiseksi. Balbiino oli runsaan puolen vuoden aikana tehnyt tarvittavat toimintatapojen muutokset ja lisäksi valmistautunut elintarviketurvallisuuden takaamiseen tähtäävään kansainväliseen BRC-sertifiointiin, joka edellyttää HACCP-järjestelmän* soveltamista, dokumentoitua laatujohtamisjärjestelmää sekä tehdasympäristön tuote-, prosessi- ja henkilöstöohjauksen hallintaa. Balbiino läpäisi BRC-sertifiointiauditoinnin maaliskuussa 2006.

*HACCP: Hazard Analysis and Critical Control Point -järjestelmä, joka tähtää elintarviketuotannon eri vaiheiden turvallisuuden varmistamiseen. Lisätietoja esim. www.elintarviketurvasto.fi

Tehdasauditoinnin yhteydessä tarkistetaan mm. suojavaatteiden käyttö. Kuvassa etualalla linjatyöntekijä Dagmar Tintse valmistamassa Alpenrose-jäätelöpikareita.

K-kauppiat toimivat ns. vertikaalisessa sopimussuhteessa, joten markkinointi ja muu yhteistoiminta toteutetaan kilpailulainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Kilpailunrajoituslain muututtua 1.5.2004 alkaen Kilpailuvirasto ei enää myönnä Keskon toimialayhtiöille poikkeuslupia K-kauppiasketjujen ylimpien vähittäishintojen asettamiseen ja ketjuvalikoimien määrittämiseen. Yritysten tulee siten itse arvioida sopimustensa ja menettelyjensä kilpailuoikeudellinen hyväksyttävyys, ottaen huomioon kilpailusäännökset, oikeuskäytäntö ja kilpailuviranomaisten suuntaviivat. Ruokakesko Oy:n poikkeuslupa oli päättynyt vuoden 2004 lopussa, Rautakesko Oy:n, Maatalouskesko Oy:n ja Keswell Oy:n poikkeusluvat jatkuivat vuoden 2005 loppuun.

Kesko sai elokuussa 2004 Kilpailuvirastolta esitysluonnoksen, jonka mukaan Kesko oli 1990-luvun lopulla ylittänyt K-market- ja K-extra-ketjuissa poikkeusluvan sallimat enimmäishinnoittelun rajat. K-ryhmän toiminta perustui tuohon aikaan K-kauppioiden keskinäiseen horisontaaliseen yhteistyöhön. Helmikuussa

2005 Kilpailuvirasto esitti markkinaoikeudelle, että em. menettelystä määrätäisiin Keskon maksettavaksi 100 000 euron seuraamusmaksu. Markkinaoikeus ei ratkaissut asiaa vuoden 2005 loppuun mennessä.

Indoor Group Oy:n siirtyessä Keswell Oy:n omistukseen tammikuussa 2005 kaupasta tehtiin valitus markkinaoikeudelle, joka päätti 21.12.2005 jättää valituksen tutkimatta.

Kahdeksan entisen K-citymarket-kauppiaan vuonna 2001 vireille panemat kanteet sopimusten vastaisiksi väitetyistä irtisanomisista olivat edelleen käsiteltävänä hovioikeudessa. Helsingin käräjäoikeus oli hylännyt kanteet maaliskuussa 2004. Vastaavanlaisia K-market- ja K-kenkäketjuun kohdistuvia, vuosina 2001-2006 vireille pantuja sopimusriitoja oli käräjäoikeudessa ratkaisematta kuusi kappaletta.

Yksityisyydensuoja

Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja Plussa-yhteistyökumppaneiden Plussa-kanta-asiakasjär-

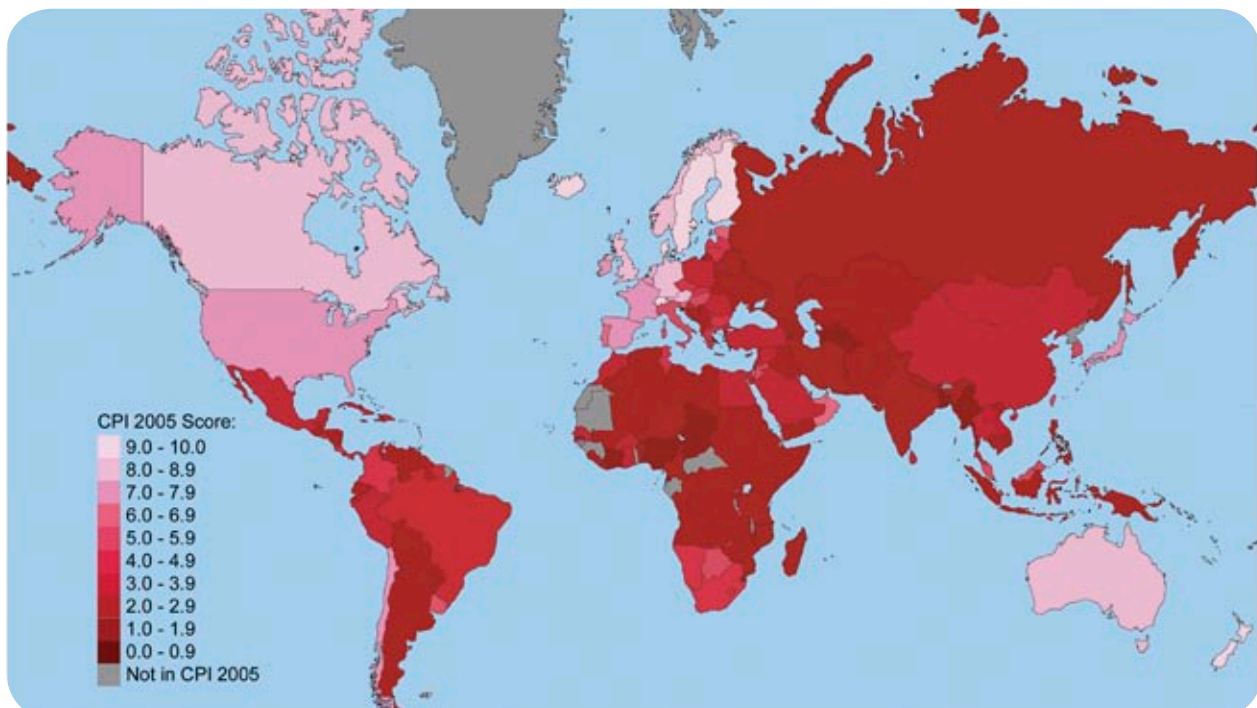
Keskon toimintamaiden sijoitus Transparencyn korruptioindeksissä

	skaala 1-10
2. Suomi	9,6
4. Tanska	9,5
6. Ruotsi	9,2
8. Norja	8,9
15. Hong Kong	8,3
16. Saksa	8,2
27. Viro	6,4
40. Unkari	5,0
44. Liettua	4,8
51. Latvia	4,2
70. Puola	3,4
78. Kiina	3,2
107. Vietnam	2,6
107. Valko-Venäjä	2,6
126. Venäjä	2,4

Corruption Perceptions Index,
Transparency International 2005

Korruptioindeksi 2005

jestelmää. Järjestelmä rajoittuu Suomen toimintoihin. Plussa-kortteja oli vuoden 2005 lopussa noin 3,2 miljoonaa kappaletta 1,7 miljoonassa taloudessa. Korttien maksu- ja luottokorttiominaisuuksien tuottamisesta vastaa Nordea Rahoitus Suomi Oy.

Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu K-Plus Oy:lle asiakasrekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella Plussa-ohjelman asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. Rekisteriin kerätään kortinhaltijoiden ostokäyttäytymistietoja kauppakuitin loppusummatasolla, ellei asiakas ole tietojen keräämistä kieltänyt. Tietoja voidaan käyttää myös Plussa-ohjelmaan kuuluvien yritysten suoramarkkinointiin, ellei asiakas ole kieltänyt tällaisten tietojen luovutusta. Tietoja vastaanottavat yritykset eivät saa luovuttaa tietoja edelleen.

Jokaisella rekisterinpitäjällä tulee henkilötietolain mukaan olla rekisteriseloste. K-Plus Oy:n rekisteriseloste on nähtävissä Plussa-verkkopalvelussa osoitteessa www.plussa.com/Plussa-info/Sopimusehdot.

Rekisterinpitäjänä K-Plus Oy huolehtii siitä, että asiakastietoja käytetään vain rekisteriselosteessa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisesti tehokkaasti. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta.

Plussa.com-verkkopalvelu sai luotettavan verkkopalvelun kansainvälisen Qweb-sertifikaatin, jonka myönsi SFS-Inspecta Sertifiointi kesäkuussa 2005. Sertifiointin tarkoituksena on taata verkkopalvelun turvallisuus ja luotettavuus.

Suhteet politiikkaan

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestötoimintaan kotimaassa ja Euroopan unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan lainsäädäntötyöhön. Vaikuttaminen tapahtuu Suomessa Keskukskauppakamarin, Suomen Kaupan Liiton ja sen toimialajärjestöjen sekä Elinkeinoelämän Keskusliiton välityksellä. Suomen Kaupan Liitto kuuluu kaupan EU-keskusjärjestöön EuroCommercen, joka hoitaa kaupan edunvalvonta-asioissa keskitetyt yhteyksiä

Euroopan unionin komissioon ja Euroopan parlamenttiin. Kesko kuuluu lisäksi kauppiasryhmittymien EU-järjestöön UGALiin, joka valvoo jäsentensä etuja asiasta riippuen joko suoraan tai EuroCommercen kautta. EuroCommerce on usein nimennyt keskolaisen asiantuntijan omaksi edustajakseen EU-työryhmiin ja -kokouksiin, viimeksi Iso-Britannian EU-puheenjohtajuuskaudellaan järjestämään yritysten yhteiskuntavastuuta koskevaan konferenssiin. Keskon vaikutuskanavia kuvaava kaavio on sivulla 12.

Baltian maissa elinkeinoelämän järjestötoiminta ei ole vielä yhtä organisoitunutta kuin Suomessa, mutta niin toimiala- ja keskusjärjestöjä kuin kauppareita on perustettu. Keskon ulkomaiset jäsenyydet on lueteltu kohdassa "Toiminta työnantajajärjestöissä" sivulla 55. Ministeriöt ovat Baltiassa käyttäneet Keskon asiantuntemusta hyväkseen mm. EU-ympäristödirektiivien toimeenpanon suunnittelussa.

Kesko ei vuonna 2005 maksanut poliittista tukea missään maassa. Suomen puoluelehdissä oli tukiluonteista ilmoittelua 19 700 euron arvosta. Taulukossa "Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin" (sivu 28) tämä ilmoittelu sisältyy ryhmään "Kansalais- ja ympäristöjärjestöt".

Suhtautuminen lahjontaan

Keskon periaatteet suhteessa lahjontaan - niin lahjusten vastaanottamiseen kuin antamiseen - ovat jyrkän kielteiset. Periaatteet on viestitty henkilökunnalle muun muassa "Tapamme toimia - henkilöstön eettiset periaatteet" -ohjeistuksessa, jonka viimeisin versio on ollut käytössä vuodesta 2002 alkaen. Ohjeistus, johon voi tutustua Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Vastuullisuus), on julkaistu suomen, ruotsin, englannin, venäjän ja kaikilla Baltian maiden kielillä. Ohjeistus on jaettu kirjallisena konsernin koko henkilökunnalle sekä esitelty suullisesti yksiköiden omissa henkilökuntatilaisuuksissa, ja se jaetaan uusille työntekijöille osana perehdyttämisohjelmaa. Aihetta on käyty läpi ylimmän johdon koulutuksessa, ja sisäinen tarkastus on omassa toiminnassaan kiinnittänyt erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien järjestelmien arviointiin. Väärinkäytöksiä ei kerotomusvuoden aikana tullut esiin.

Keskon ostotoiminnan eettisissä periaatteissa, joita käytetään lähinnä kauppasuhteissa kehitysmaiden tavarantoutimittajien kanssa, on julkaistu vastaava kielteinen suhtautuminen lahjontaan.

Kesko kuuluu jäsenenä Transparency Internationalin Suomen osastoon. Transparencyn vuoden 2005 korruptioindeksissä Keskon toimintamaista Hong Kong, Viro, Unkari, Liettua ja Latvia ovat hie man parantaneet arvosanaansa, kun taas Puolan, Kiinan ja erityisesti Venäjän saamat pisteet ovat edellisvuodesta pudonneet.

Raportin vertailu Global Reporting Initiativen suositukseen

GRI:n suositus		Keskon raportti			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
Visio ja strategia					
1.1.	Kestävän kehityksen visio	Kyllä	8	Yhteiskuntavastuun visio	
1.2.	Toimitusjohtajan lausunto	Kyllä	4	Pääjohtajan katsaus	
Organisaation kuvaus					
2.1.-2.8.	Perustiedot yrityksestä	Kyllä	5	Perustiedot Kesko-konsernista	
2.9.	Sidosryhmälistaus	Kyllä	10	Sidosryhmäanalyysi	
Raportin kattavuus					
2.10.	Raportoijan yhteystiedot	Kyllä	69	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	
2.11.	Raportointijakso	Kyllä	3	Raportin sisällön esittely	
2.12.	Edellinen raportti	Kyllä	3	Raportin sisällön esittely	
2.13.-2.16.	Raportin sisällön rajaukset	Kyllä	3	Raportin sisällön esittely	
Raportin profiili					
2.17.	GRI:n noudattamatta jättäminen	Ei			Kesko noudattaa GRI-suositusta.
2.18.	Kustannus/hyötylaskennan kriteerit	Ei			Kustannus/hyöty-analyyseja ei ole tehty.
2.19.	Merkittävät muutokset laskentatavoissa	Kyllä		Ympäristötulokset	Selostus ko. mittarin yhteydessä.
2.20.-2.21.	Ulkoisen ja sisäisen varmuuden periaatteet	Osittain	3	Raportin sisällön esittely	Sisäistä auditointia ei ole kuvattu.
2.22.	Lisätietojen saaminen	Kyllä	(Internet-versio)		Viite myös painetun raportin ao. kohdissa.
Hallintotapa ja -rakenne					
3.1.-3.2.	Organisaation/hallituksen rakenne	Kyllä	15	Hallintoperiaatteet ja organisaatio	
3.3.-3.4.	Hallituksen toimintaprosessit yhteiskuntavastuun johtamisessa	Kyllä	15	Hallintoperiaatteet ja organisaatio	Hallituksen tehtävät määriteltä.
3.5.	Yhteiskuntavastuun vaikutus johdon tulospalkkaukseen	Ei			Tulospalkkaukseen ei sisälly ko. mittareita.
3.6.	Vastuuhenkilöt	Osittain	69	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	Luettelo sisältää vain raportoinnin kannalta keskeiset henkilöt.
3.7.	Missio, arvot, toimintaperiaatteet	Kyllä	14	Yhteiskuntavastuuta ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät	
3.8.	Osakkaiden aloitejärjestelmä	Ei			Menettelyä ei ole kuvattu - normaali julkisen osakeyhtiön menettely.
Sidosryhmäyhteistyö					
3.9.-3.12.	Sidosryhmäanalyysi, vuoro-vaikutus sidosryhmien kanssa	Kyllä	10	Sidosryhmäanalyysi	

GRI:n suositus		Keskon raportti			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
Periaatteet ja johtamisjärjestelmät					
3.13.	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	Osittain	62	Riskienhallinta ja yritysturvallisuus	Kerrottu riskienhallinnan sisällöstä ja organisaatiosta.
3.14.	Sitoutuminen ulkoisiin aloitteisiin, peruskirjoihin ym. periaatteisiin	Kyllä	16	Johtamisjärjestelmät	
3.15.	Jäsenyydet järjestöissä	Kyllä	12	Keskeiset vaikuttamisalueet	
3.16.-3.17.	Tuoteketjun hallinta, epäsuorat vaikutukset	Kyllä	34, 40, 56	Energiaostot, Kehitys tuotekaupassa, Sosiaalisen laadun valvonta	
3.18.	Muutokset toiminnassa	Kyllä	21	Investoinnit ja kauppaverkosto	
3.19.-3.20.	Johtamisjärjestelmät, sertifiointit	Kyllä	16, 31	Johtamisjärjestelmät, Ympäristöjärjestelmä	
GRI:n sisältövertailu					
4.1.	Vertailu GRI-suositukseen	Kyllä	66	Raportin vertailu GRI-suositukseen	
Taloudellisen vastuun tunnusluvut					
EC1	Liikevaihto	Kyllä	5	Kesko yrityksenä	
EC2	Markkinoiden maantieteellinen jaottelu	Kyllä	19	Taloudellisen vastuun tulokset	Lisätietoa Keskon vuosikertomuksessa ja www.kesko.fi -sivuilla
EC3	Tavara- ja palveluostot	Kyllä	5, 23	Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	
EC4	Maksuaikojen noudattaminen	Ei			Viivästyskorkojen perusteella voidaan arvioida, että 99 % laskuista maksetaan ajallaan.
EC5	Maksetut palkat, eläkkeet ym.	Kyllä	22, 23	Maksetut palkat, Eläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	
EC6	Maksetut korot ja osingot	Osittain	19	Talouden kehitys omistajien kannalta	Maksettuja korkoja ei ole eritelty. Tiedot tulosraportissa.
EC7	Varausten muutokset	Ei			Tiedot tulosraportissa.
EC8	Maksetut verot	Kyllä	22	Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	
EC9	Saadut taloudelliset tuet	Ei			Ei ole GRI:n tarkoittamia tukia.
EC10	Tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin	Kyllä	27	Taloudellinen tukeminen	
EC13*)	Epäsuorat taloudelliset vaikutukset	Kyllä	25	Taloudellisen hyödyn jakautuminen	
Ympäristövastuun tunnusluvut					
EN1	Materiaalien käyttö	Kyllä	39	Materiaalien käyttö	Huom! Kyseessä pakkausmateriaalit.
EN2	Ulkoisen jätteen hyödyntäminen	Ei			Kaupparyityksessä ei hyödynnetä kierrätysjätettä GRI:n tarkoittamalla tavalla.
EN3+EN4	Energian käyttö (väliön/väliäinen)	Kyllä	34	Energian ja veden kulutus	
EN5	Veden käyttö	Kyllä	32	Energian ja veden kulutus	
EN6+EN7	Biodiversiteettivaikutukset	Ei			Maa-alueista ei ole tehty analyysia biodiversiteetin kannalta.
EN8	Kasvihuonekaasupäästöt	Kyllä	34, 38	Energian ympäristöprofiili Kuljetusten päästöt	

*) Vapaaehtoinen lisäindikaattori

GRI:n suositus		Keskon raportti			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
EN9	Otsoni	Kyllä	34	Energian ympäristöprofiili	Alailmakehän otsoni C ₂ H ₄ -ekvivalenteina.
EN10	Happamoituminen	Kyllä	34	Energian ympäristöprofiili	
EN11	Jätteet	Kyllä	39	Jätehuolto ja kierrätys	
EN12	Päästöt veteen	Ei			Ei relevantti Keskon toiminnassa.
EN13	Kemikaali-, öljy- yms. vuodot	Kyllä	45	Ympäristöriskit ja -vahingot	Vähäinen yhteys Keskon toimintaan.
EN14	Tuotteiden ympäristövaikutuksia	Ei			Kesko ei tuota tuotteita.
EN15	Tuotteiden hyötykäyttö	Ei			Kesko osallistuu hyötykäyttöjärjestelmiin, mutta GRI:n suositus koskee valmistajia.
EN16	Ympäristövahingot	Kyllä	45	Ympäristöriskit ja -vahingot	
EN17*)	Energiatehokkuutta parantavat ohjelmat	Kyllä	32	Kiinteistötoiminnot	
EN18*)	Kuljetusten ympäristövaikutukset	Kyllä	38	Kuljetusten päästöt	
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut					
LA1+LA2	Työpaikkoja koskevat tilastot	Kyllä	22, 47	Työpaikkojen kehitys, Työsuhteet	
LA3+LA4	Järjestäytyminen, neuvottelu-mekanismit	Kyllä	54, 55	Toiminta työnantajajärjestöissä Yhteistyö henkilöstön edustajien kanssa	
LA5-LA8	Terveys ja turvallisuus	Osittain	50	Terveys ja turvallisuus	Arvio ILO:n ohjeiden noudattamisesta ja tiedot alihankkijoiden tapaturmista puuttuvat.
LA9	Koulutus	Kyllä	54	Koulutus	
LA10+LA11	Tasa-arvo	Kyllä	53	Tasa-arvo	
LA12*)	Vapaaehtoiset työsuhde-edut	Kyllä	52, 53	Palkat ja muut edut, Eläkkeet	
LA17*)	Elinikäinen oppiminen	Kyllä	54	Koulutus	
HR1-HR7	Ihmisoikeuskysymykset	Osittain	56	Sosiaalisen laadun valvonta	Ei relevanttia Keskon omassa toiminnassa, käsitellään tuotehankintojen osalta.
S01	Toiminta lähiyhteisössä	Osittain	10, 27	Sidosryhmäanalyysi Taloudellinen tukeminen	Sidosryhmäprosessi on kuvattu, mutta tulosten mittaaminen on vielä puutteellista.
S02	Suhtautuminen lahjontaan	Osittain	65	Suhtautuminen lahjontaan	Vertailu OECD:n dokumenttiin puuttuu.
S03,S05*)	Suhteet politiikkaan	Kyllä	65	Suhteet politiikkaan	
S04*)	Saadut tunnustukset	Kyllä	44	Sidosryhmäyhteistyö ja -viestintä	
PR1+PR2	Tuoteturvallisuus	Kyllä	62	Tuoteturvallisuus	
PR3	Yksityisyydensuoja	Kyllä	64	Yksityisyydensuoja	
Lisäksi:			48	Johtamisen laatu	
			62	Riskienhallinta ja yritysturvallisuus	

*) Vapaaehtoinen lisäindikaattori

Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta ensisijaisesti voi saada lisätietoja raportin sisältämillä osa-alueilla. Luettelo ei kata kaikkia toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia. Keskon puhelinnumero on kaikkialta Suomesta soitettuna 010 5311. Sähköpostiosoite = etunimi.sukunimi@kesko.fi.

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Kehitys, koordinointi, raportin toimitusvastuu		
Jouko Kuisma	kehitysjohtaja	Yhteiskuntavastuu
Ulla Rehell	kehityspäällikkö	Yhteiskuntavastuu
Taloudellisen vastuun tunnusluvut		
Pauli Alajoki	taluspäällikkö	Konsernitalous
Suvi Vertanen	laskentaekonomi	Konsernitalous
Antti Mansikka	paikkatietoasiantuntija	Ruokakesko Oy/kenttä
Jukka Pokki	sijoittajasuhdepäällikkö	Sijoittajasuhteet
Ympäristövastuun tunnusluvut		
Jari Suuronen	sähköasiantuntija	Ruokakesko Oy/kenttä
Toni Pelin	ympäristölogistiikka-asiantuntija	Ruokakesko Oy/ toimitusketjun hallinta
Toni Tynkkynen	suunnittelija	Keslog Oy
Merja Saarinen	ympäristöasiantuntija	Ruokakesko Oy/toimitusketjun hallinta
Juha Kortesalmi	ympäristöpäällikkö	Anttila Oy
Marja Ola	ympäristösuunnittelija	Rautakesko Oy/osto ja logistiikka
Sari Koskinen	ympäristösuunnittelija	Rautakesko Oy/osto ja logistiikka
Virpi Kantoluoto	ympäristösuunnittelija	Maatalouskesko Oy/kehitys
Katarina Perkkiö	projektiassistentti	Henkilöstö- ja toimistopalvelut
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut		
Lea Heikkinen	kehityspäällikkö	Henkilöstöresurssit
Mikko Myyryläinen	HR-controller	Henkilöstöresurssit
Päivi Sariola	taluspäällikkö	Eläkevakuutus ja työterveys
Sosiaalisen laadun valvontajärjestelmä		
Jouko Kuisma	kehitysjohtaja	Yhteiskuntavastuu
Tuoteturvallisuus		
Matti Kalervo	tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy/ tuotetutkimus
Yritysturvallisuus ja riskienhallinta		
Juha Pietarinen	riskienhallintajohtaja	Riskienhallinta
Yksityisyydensuoja/kanta-asiakasjärjestelmä		
Tapio Pesonen	rahoituspalvelupäällikkö	K-Plus Oy
Konserniviesticentä		
Paavo Moilanen	viesticentäjohtaja	Konserniviesticentä
Yhteiskuntasuhteet		
Erkki Heikkinen	johtaja	Yhteiskuntasuhteet

Varmennuslausunto

Olemme Kesko Oyj:n johdon pyynnöstä toteuttaneet sovitut ja jäljempänä kuvatut tarkastustoimenpiteet Kesko Oyj:n vuoden 2005 Yhteiskuntavastuun raportille. Kesko Oyj:n johto vastaa Yhteiskuntavastuun raportin laatimisesta sekä sen sisältämien tietojen keräämisestä ja esittämisestä. Tätä riippumatonta varmennusraporttia ei voida sellaisenaan käyttää pohjana arvioitaessa Kesko Oyj:n suoritustasoa sen määrittelemissä ei-taloudellisissa periaatteissa.

Varmennuksen laajuus

Toimeksiantomme toteutettiin International Standards on Assurance Engagements 3000 (revised) -viitekehyksessä, joka on tarkoitettu ei-taloudellisen informaation varmennukseen. Varmennuksen kriteereinä on käytetty myös Global Reporting Initiative Sustainability Reporting Guidelines 2002 -ohjeistoa yhteiskuntavastuuraporttien varmennukseen yhdessä AA 1000 Assurance Standardin periaatteiden kanssa.

Toimeksiantomme käsitti Yhteiskuntavastuun raportin sisällön varmentamisen. Varmennusprosessimme sisälsi seuraavat päävaiheet:

- Yhteiskuntavastuun raportissa esitetävän informaation keräämiseen ja raportointiin liittyvien menettelytapojen arviointi,
- yksityiskohtaiset tarkastustoimenpiteet,
- esitetyn tiedon kattavuuden, oikeellisuuden ja vertailukelpoisuuden arviointi.

Toimeksiantomme ulkopuolelle rajattiin Rimi Balticin ja Senukain osalta erillisesti raportoidut tiedot.

Yhteenveto tekemästämme työstä

Haastattelimme tiedon tuottamisen käytännöistä ja menettelytavoista vastuullisia henkilöitä Kesko Oyj:n konsernijohdossa sekä toimialayhtiöissä. Erityistä huomiota kiinnitettiin uuden raportointiohjelmiston toimivuuteen. Pistokkeina kävimme läpi valitsemamme Case-tapaukset sekä valikoidut osat alueet Ruokakesko Oy:n, Kesped Oy:n ja Keswell Oy:n toiminnoista. Niistä käytiin läpi mm. kulutustiedot ja jäte-tiedot. Myös edellisten vuosien varmennusten yhteydessä toteuttamiemme haastatteluja ja tietoja käytettiin työme pohjana. Yhteiskuntavastuun raportin tietojen arviointi perustui raportoita vista toiminnoista meille toimitettuun aineistoon.

Merkittävimmät havaintomme

Kesko Oyj:n strategiassa yhteiskuntavastuulla on suuri merkitys, mikä asettaa vaatimuksia myös sen raportoinnin tasolle ja laajuudelle. Yhteiskuntavastuun raportoinnissa prosessit ja vastuut ovat pääosin selkeät ja raportointi keskittyy olennaisiin asioihin. Uusi muihin järjestelmiin integroitu raportointiohjelmo tehostaa jatkossa tiedonkäsittelyn prosesseja ja tarjoaa mahdollisuuden tietojen hyödyntämiseen liiketoiminnan johtamisessa myös lyhyemmällä aikavälillä. Suosittelemme, että toimialojen johdon roolia yhteiskuntavastuuseen liittyen laajennetaan edelleen.

Raportin sisältö on edelleen laajentunut ulkomaisten toimintojen osalta. Niissä on kuitenkin vielä osittaisia puutteita, jotka on eritelty raportissa. Suosittelemme, että toimintojen raportointia eri

maissa yhdenmukaistetaan ja kattavuutta parannetaan edelleen.

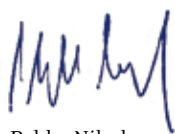
Kotimaan jätehuoltotilatot perustuvat merkittäviltä osin alihankkijoiden tuottamaan tietoon, jota käsitellään ja varmistetaan Keskon toimialayhtiöissä. Suosittelemme alihankkijoiden tuottamien tietojen käsittelyn tehostamista ohjeistusta parantamalla ja käytäntöjä yhdenmukaistamalla.

Johtopäätöksemme

Yleisluonteisen tarkastuksemme perusteella tietoomme ei ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aihetta olettaa, ettei Kesko Oyj:n vuotta 2005 koskeva yhteiskuntavastuuraportti olennaisilta osin anna edellä esitettyjen varmennuskriteerien tarkoittamalla tavalla tasapainoista ja asianmukaista selvitystä Kesko Oyj:n yhteiskuntavastuun tuloksista. Tietoomme ei myöskään ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aihetta olettaa, etteivät aikaisempina vuosina raportoitujen alueiden tiedot ole vertailukelpoisia vuoden 2005 raportin tietojen kanssa.

Helsingissä, 5. huhtikuuta 2006

PricewaterhouseCoopers Oy

Pekka Nikula
KHT

Sirpa Juutinen
Director, Sustainable Business Solutions

Termien selitykset

Tekstissä ja taulukoissa esiintyviä termejä ja tunnuslukuja, joiden sisältöä selvitetään tässä tarkemmin.

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI)	=	$\frac{\text{voitto ennen satunnaisia eriä} + \text{korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{taseen loppusumma ./. korottomat velat}}$	x 100
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}}{\text{taseen loppusumma ./. saadut ennakot}}$	x 100
Velkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{vieras pääoma} + \text{pakolliset varaukset}}{\text{taseen loppusumma ./. saadut ennakot}}$	x 100
Nettovelkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{korollinen vieras pääoma ./. rahoitusarvopaperit ./. rahat ja pankkisaamiset}}{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus}}$	x 100
Osakekannan markkina-arvo	=	osakkeen kurssi x osakkeiden lukumäärä	
Primäärienergia	=	jalostamatonta luonnon energiaa, joka jaetaan uusiutuvaan ja uusiutumattomaan energiaan	
GWh	=	gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)	
1 kWh	=	3,6 MJ = 3 600 kJ (GRI-suosituksessa energian mittayksikkö on J eli joule)	
CO ₂	=	hiilidioksidi, aiheuttaa ilmaston muutosta ("kasviuoneilmiö")	
CO ₂ -ekv	=	hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasviuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää	
SO ₂	=	rikkidioksidi, vaikuttaa happamoitumiseen	
C ₂ H ₄	=	eteeni, vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen	
Transbox-laatikko	=	muovista valmistettu, uudelleen käytettävä kuljetuslaatikko	
KRESS-kiinteistö	=	kiinteistö- ja rakennusalan energiansäästösopimuksen (KRESS) piiriin kuuluva kiinteistö, jolle on asetettu sähkön ja lämmön ominaiskulutusta koskevat säästötavoitteet.	

Keskon yhteiskuntavastuuraportti on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä ja sitä voi tilata postiosoitteesta Kesko Oyj, Konserniviestintä, Satamakatu 3, 00016 Kesko, puhelimitse numerosta 01053 22404. Raportti on tilattavissa ja luettavissa myös Keskon Internet-sivuilta osoitteessa www.kesko.fi.

Raportin on toimitannut Keskon yhteiskuntavastuu -yksikkö (Jouko Kuisma ja Ulla Rehell)
Valokuvat: Jari Härkönen, paitsi s. 8 Studio Blick, s. 28 Heikki Tuuli, s. 61 Tuulia Syvänen, s. 63 Ulla Rehell
Ulkoasu ja taitto: Spokesman Oy
Painopaikka: Libris Oy, Helsinki 2006
Paperi: Cyclus (100 % kierrätyspaperia)
Paperille ja kirjapainolle on myönnetty Pohjoismaisen Joutsenmerkin käyttöoikeus.

Käytännön tekoja huomisen hyväksi

KESKO
Kaupan tekijä

Kesko Oyj, Satamakatu 3, 00016 Kesko, Helsinki
Puh. 010 5311, www.kesko.fi